Jaarrekening 2025

Gemeente Terschelling

Inhoudsopgave

Voorwoord en leeswijzer 4
Ambities, stand van zaken 5
1. Hoofdlijnen 8
1.1 Bestuurlijke hoofdlijnen 9
1.2 Financiële hoofdlijnen 10
2. Programma's 19
2.0 Bestuur en Ondersteuning 20
2.1 Veiligheid 27
2.2 Verkeer, vervoer en waterstaat 31
2.3 Economie 35
2.4 Onderwijs 38
2.5 Sport, cultuur en recreatie 42
2.6 Sociaal Domein 47
2.7 Volksgezondheid en milieu 54
2.8 Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing 61
3. Paragrafen 66
3.1 Lokale heffingen 67
3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing 80
3.3 Onderhoud kapitaalgoederen 91
3.4 Financiering 100
3.5 Bedrijfsvoering 103
3.6 Verbonden partijen 107
3.7 Grondbeleid 123
3.8 Openbaarheidsparagraaf Jaarrekening 2025 124
3.9 Personele lasten 126
4. Jaarrekening 127
4.1 Baten en lasten 128
4.2 Waarderingsgrondslagen 131
4.3 Balans 134
4.4 Vaste activa 137
4.5 Vlottende activa 141
4.6 Vaste passiva 144
4.7 Vlottende passiva 148
4.8 Rechtmatigheid 151
4.9 Wet Normering Topinkomens 152

5. Controleverklaring van de accountant 154
6. Bijlagen 155
6.1 Staat van reserves en voorzieningen 156
6.2 Staat van langlopende leningen 159
6.3 Staat van gewaarborgde leningen 160
6.4 Opbrengst en verdeling toeristenbelasting 161
6.5 Verantwoording budget cofinanciering 2025 163
6.6 SiSa 164
6.7 Uitvoeringsagenda 2022 - 2026 165
6.8 Taakvelden 166
6.9 Begrippenlijst jaarrekening 2025 168

Voorwoord en leeswijzer

Als gebruikelijk bieden wij u hierbij ter afsluiting van het jaar 2025 de jaarrekening aan. Via de jaarrekening verantwoorden wij ons als college in de richting van uw raad over hetgeen in de loop van het jaar wel en niet is gerealiseerd. Het is logisch daarbij op z'n minst met een schuin oog te kijken naar hetgeen in de verschillende programma's van de begroting voor het jaar 2025 aan plannen is gepresenteerd. Iets dat wij overigens ook al in de begroting voor 2026 hebben gedaan.

In financiële zin is het jaar afgesloten met een tekort van € 617.000. De primitieve begroting die door de raad in november 2024 is vastgesteld sloot met een positief saldo van € 849.000 en een financieel dekkend meerjarenperspectief. De afwijkingen van die primitieve begroting waarvan in 2025 sprake is geweest, worden in deze jaarrekening toegelicht. Wat ons college betreft verdienen de volgende zaken speciale vermelding:

1. De opbrengst Toeristenbelasting blijft € 487.000 achter bij de ramingen. De optimistische verwachtingen omtrent de afschaffing van het forfaitaire systeem per 1-1-2025 zijn niet bewaarheid geworden. Het aantal overzettingen door Doeksen was 441.032 wat 0,03% meer was dan in 2024. De toerist lijkt (gemiddeld) te hebben gekozen voor een iets kortere verblijfsduur op Terschelling. Vanwege de mogelijk structurele doorwerking van deze ontwikkeling is het belangrijk daar in de loop van 2026 speciale aandacht aan te schenken (analyse en maatregelen).
2. In 2025 hadden we gedacht een opbrengst van € 600.000 te realiseren door de verkoop van onroerende zaken. Die opbrengst is niet gerealiseerd.
3. Diverse geraamde uitgaven tot een totaalbedrag van € 1,162 miljoen zijn in 2025 niet uitgegeven. Wij stellen u voor de betreffende budgetten niet ten gunste van het rekeningresultaat te brengen, maar over te hevelen naar het jaar 2026. Naar ons oordeel gaat het om uitgaven die nog steeds noodzakelijk zijn, uitgaven die in 2025 voor het eerst waren geraamd.

Het jaar 2025 was het eerste en direct ook het laatste volle jaar van het in 2025 zittende college van B&W.

Binnen de gemeentelijke organisatie is ook in 2025 gewerkt met de 'Uitvoeringsagenda 2022-2026'. Daarin is te zien wat de voortgang van de werkzaamheden is, wat de behaalde doelen zijn en wat de knelpunten waren. Het volledige overzicht van die uitvoeringsagenda staat opgenomen in bijlage 6.7. Behaalde doelen die zijn gerealiseerd zijn in groen weergegeven. De voortgang m.b.t. de overige doelen is in oranje of rood weergegeven.

Algemeen/haven

Bij een beoordeling van de financiële positie van onze gemeente is duidelijk, dat de bereikbaarheid van ons eiland c.q. de ontwikkeling van ons havengebied daarin centraal staat. In 2025 hebben we geïnvesteerd in voorzorgsmaatregelen om de haven zo goed mogelijk te kunnen blijven gebruiken, maar hebben we ook moeten besluiten om de werkhaven per 1 mei volledig af te sluiten. Bij het afsluiten van het jaar 2025 bestond nog geen zicht op de wijze van financiering van de noodzakelijke renovatie en vervanging van de diverse kades, waaronder de Willem Barentszkade. Als één van de kleinste gemeenten van het land zal het voor ons niet mogelijk zijn de noodzakelijke investeringen in het havengebied op een volledig verantwoorde wijze zelfstandig te financieren.

Bij het vorenstaande moet aangetekend worden, dat we ook andere uitdagingen hebben. Zo heeft de raad besloten een nieuwe school voor Voortgezet Onderwijs te bouwen in Midsland en zijn

beheerplannen vastgesteld voor het onderhoud van onze kapitaalgoederen (gebouwen, riolering, wegen en groen). Op zichzelf is het goed dat we als gemeente op alle fronten kunnen beschikken over actuele beheerplannen. Daarmee weten we waar we wat dat betreft aan toe zijn. Maar duidelijk is ook dat de uitvoering van deze beheerplannen gepaard zal gaan met flinke uitgaven. We noemen ook nog speciaal de investeringen die we willen doen in het oppervlaktewatersysteem, het op orde brengen en in stand houden van een goed functionerend watersysteem in het buitengebied (duikers, sloten en greppels), waar de gemeente een belangrijke rol in heeft.

Ambities, stand van zaken

In de begroting voor 2025 hebben we 19 speerpunten benoemd. Die worden hieronder aan een korte beschouwing onderworpen.

1. Personeel & Organisatie.

In 2025 hebben we zwaar geïnvesteerd in onze ambtelijke organisatie door een flink aantal nieuwe medewerk(st)ers aan te stellen (eilanders!). Al in 2025 hebben we daar positieve effecten van ondervonden. De kwetsbaarheid van de organisatie is verminderd en zo'n nieuwe, relatief omvangrijke, groep zorgt voor een frisse wind in de organisatie.

2. Communicatie

We hebben onze communicatie geprofessionaliseerd met behulp van een extern bureau. Goede communicatie is in de tegenwoordige tijd voor elke gemeente een topprioriteit. Bij grote projecten zullen we in de toekomst de communicatiekosten direct meenemen in de ramingen (voorbeeld haven).

3. Veiligheid

In 2025 zijn de voorbereidingen getroffen voor de bouw van een nieuwe brandweerkazerne voor West-Terschelling. In 2026 verwachten we daarover de definitieve besluitvorming (locatie)..

4. Ruimtelijke Ordening

a. Campus Victoria.

Op basis van een uitspraak van de raad is in het najaar een nieuwe procedure gestart waarbij het de intentie is/was grond en opstallen te verkopen aan een partij die op deze locatie zowel betaalbare woningen als onderwijs & onderzoek zou willen realiseren.

b. Dellewal

Wij wilden de raad in 2025 een voorstel doen tot het nemen van een formeel/concreet besluit over de toekomstige inrichting van de locatie Dellewal. Dat is er ondanks de daarover gevoerde gesprekken niet van gekomen.

5. Wonen

Vanzelfsprekend blijft wonen een belangrijke prioriteit. Er zijn concrete plannen voor Zuidermiede in Midsland, voor het CNL-terrein en voor Halfweg. In de uitwerking van die plannen worden we vooral gehinderd door de stikstofproblematiek. In de toekomst gaat de netcongestie (stroom) ons ook steeds nadrukkelijker parten spelen.

6. Economische Zaken, Recreatie & Toerisme

Het opstellen van een nieuwe Toeristische Visie is in overleg met uw raad uitgesteld tot na het vaststellen van de nieuwe omgevingsvisie.

Volgens planning is wel een besluit genomen over de vervanging van de riolering op het Brandarisplein en het opknappen van de omgeving.

Uw raad heeft besloten nog niet te besluiten tot het vaststellen van nieuw standplaatsenbeleid.

In gesprekken met de houders van de strandpaviljoens is ons duidelijk gemaakt, dat geen enthousiasme bestaat voor het realiseren van toilet- en douchemogelijkheden bij de verschillende strandovergangen.

7. Havenontwikkeling
Eind 2025 is door de raad volgens planning besloten over de gewenste ontwikkeling van het havengebied (vervanging & renovatie). In de eerste helft van 2026 zal dat een vervolg moeten krijgen.

8. Havenorganisatie
In 2025 is volgens plan één nieuwe havenorganisatie ontstaan onder de vlag van de nieuwe Stichting Waddenhaven Terschelling.

9. Landbouw
We zijn er nog niet in geslaagd met de landbouw tot wederzijds genoegen afspraken te maken over het gebruik en het onderhoud van (polder)wegen en over het gemeentelijk maaibeleid. Dat zal in 2026 een vervolg moeten krijgen.

De plannen om te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn de mest die op Terschelling geproduceerd wordt te vergisten, hebben geleid tot een eindrapport dat deze ontwikkeling als kansrijk beoordeelt. Het is aan de landbouw zelf om deze ontwikkeling al dan niet een vervolg te geven.

10. Onderhoud kapitaalgoederen
Zoals eerder aangegeven hebben we een flinke slag kunnen maken als het om de vaststelling van plannen voor het beheer van onze kapitaalgoederen gaat. Al onze plannen zijn actueel en voor wat betreft de financiële consequenties in de begroting verwerkt.

11. Verkeer/parkeren
Als het gaat om de parkeerproblematiek in West-Terschelling is door de raad besloten tot een beleidswijziging door in te zetten op ‘autoluw beleid’ (i.p.v. een vergunningensysteem). In de eerste helft van 2026 zal daaraan een vervolg worden gegeven.

12. Duurzaamheid
In 2025 is duidelijk geworden, dat we waarschijnlijk nog tot 2035 geconfronteerd zullen blijven met de problematiek die netcongestie wordt genoemd. Zoals eerdere aangekondigd is dat een reden om elkaar op ons eiland de vraag te stellen ‘wat kunnen we nog wel?’. Meer concreet wordt in dit verband wel gesproken over ‘oplossingen achter de meter’. Hoewel de problemen op dit moment nog niet levensgroot zijn, zijn we daar inmiddels samen met Liander en eilander ondernemers daadwerkelijk mee aan de slag gegaan.

13. Onderwijs
Op onderwijsgebied zijn mooie resultaten te melden:

- we hebben besloten een nieuwe school voor Voortgezet Onderwijs te bouwen in Midsland;
- het voortgezet onderwijs is per 1-1-2026 samen gegaan met OVO-Noord, een grote scholengemeenschap in het Noorden van het land;

- besloten is het primair onderwijs (christelijk en openbaar) per 1-1-2026 samen te laten gaan in één nieuwe onderwijsorganisatie (stichting).

14. Sport
Met de voetbalverenigingen SC Terschelling en AVV hebben we nieuwe afspraken gemaakt over de wijze van onderhoud van de velden. Met voetbalclub AVV is overleg gestart over wensen en mogelijkheden de accommodatie in Hoorn te verbeteren en de velden te renoveren. In dat verband is het van belang eerst te weten of de lopende erfpachtovereenkomst m.b.t. het terrein kan worden verlengd.

15. Water
In het najaar van 2025 is door de raad besloten tot het nemen van maatregelen die moeten leiden tot het verbeteren van het oppervlaktewatersysteem.

In 2025 zijn we ook gestart met een 'klimaatdialoog' (met inwoners en ondernemers) met als doel te komen tot concrete, effectieve maatregelen om problemen met de waterstand op te pakken (verdroging, vernatting, verzilting, voldoende zoet water, vochtproblemen in de binnenduinrand). Onder eindverantwoordelijkheid van de provincie wordt gewerkt aan het opstellen van een integraal waterplan voor ons eiland.

16. Afval
Door overheidsmaatregelen wordt het verwerken en zeker het verbranden van restafval de komende jaren snel, fors duurder. Het is ook om die reden zaak de hoeveelheid restafval sterk te reduceren. Inmiddels is door de raad besloten te investeren in de mogelijkheid op het afvalbrengstation extra scheidingsmogelijkheden te realiseren (zes afvalstromen extra). In het kader van de Regiodeal loopt een onderzoek naar de mogelijkheden de afvalstromen op Terschelling verder te beperken.

17. Cultuur
Het opstellen van een cultuurnota is uitgesteld om op de inzet van ambtelijke capaciteit te kunnen besparen.

18. Handhaving
Er is een nieuwe beleidsnotitie 'Helder Handhaven' ter vaststelling aangeboden aan de raad.

19. Strandnotitie
We hebben de raad nog geen voorstel gedaan te investeren in het opstellen van een nieuwe strandnotitie omdat we 'nut & noodzaak' daar nog niet heel duidelijk van inzagen.

We staan aan het begin van een nieuwe bestuursperiode en zijn met z'n allen goed doordrongen van het feit, dat er grote uitdagingen op ons staan te wachten. Wij gaan ervan uit daar in eendrachtige samenwerking het hoofd aan te zullen kunnen bieden.

Burgemeester en wethouders van Terschelling.

Wnd. Burgemeester mr. R.S. Cazemier, Wnd. secretaris E.M. Groen,

1. Hoofdlijnen

1.1 Bestuurlijke hoofdlijnen

Kaders en cijfers

Over Terschelling

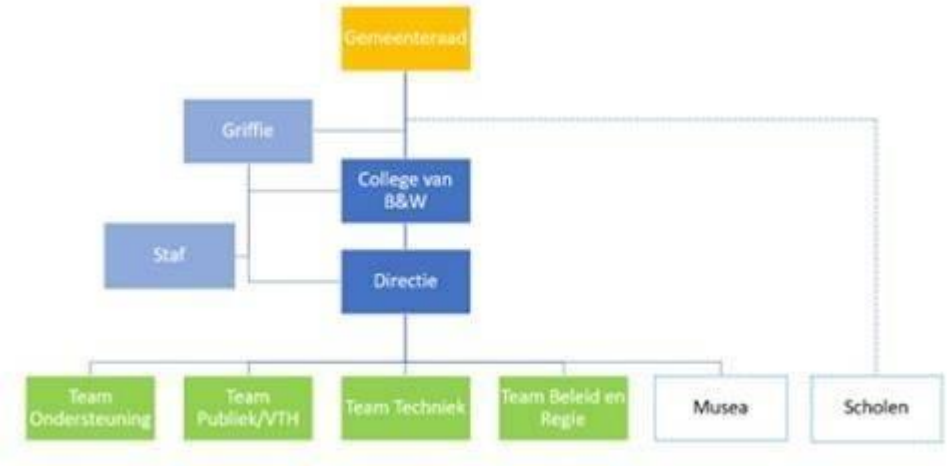
Terschelling is met in totaal 67.400 hectare één van de grootste gemeenten van Nederland. Dit komt doordat een groot deel van de Waddenzee, evenals het daarbij behorende vogeleiland Griend, toebehoort aan het grondgebied van de gemeente Terschelling.

Terschelling is met haar unieke sfeer, natuur en landschap erg in trek bij toeristen, waaronder steeds meer daggasten. Naast een aantrekkelijke en veilige leefomgeving zijn de zee en de natuur belangrijke pijlers van het toerisme en dus voor de economie van het eiland.

Inwoners

De bevolking van de gemeente Terschelling is op 1 januari 2026, vastgesteld op 4.834 inwoners. (Bron CBS)

Organogram gemeente Terschelling

Planning- en control cyclus 2025	
Programmabegroting 2025	De raad heeft op 7 november 2024 het beleid en de bijbehorende middelen voor het begrotingsjaar 2025 vastgesteld.
1e begrotingswijziging 2025 (=1e Bestuursrapportage 2025)	De raad heeft op 8 juli 2025 de 1e begrotingswijziging van 2025 (=1e Bestuursrapportage 2025) vastgesteld.
2e begrotingswijziging 2025 (=2e de Bestuursrapportage 2025)	De raad heeft op 6 november 2025 de 2e begrotingswijziging van 2025 (=2e Bestuursrapportage 2025) vastgesteld.
Jaarrekening 2025	Het college legt op 2 juni 2026 verantwoording af aan de raad over begrotingsjaar 2025.

1.2 Financiële hoofdlijnen

Resultaat en voorstel bestemming van het resultaat van de jaarrekening

Gemeente Terschelling heeft over 2025 een negatief resultaat behaald van € 617.000.

Resultaat jaarrekening 2025	
In € 1.000	
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	336
Bij: reeds bestemd resultaat	209
Af: voorgestelde budgetoverheveling	-1.162
Gerealiseerd resultaat	**-617**

Het reeds bestemde resultaat bestaat uit toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves die bij de vaststelling van de begroting 2025 en gedurende het jaar via begrotingswijzigingen door de raad zijn goedgekeurd. Daarnaast wordt er voorgesteld om een budgetoverheveling te doen naar 2026. Deze bestaat uit budgetten die in 2025 niet zijn uitgegeven omdat de uitvoering is doorgeschoven.

Onderstaande tabel geeft aan dat het jaarrekeningsaldo van de gemeente Terschelling structureel in evenwicht is. Dit houdt in dat de structurele lasten gedekt kunnen worden door de structurele baten. Een toelichting op de incidentele baten en lasten is te vinden bij het onderdeel incidentele baten en lasten.

Structureel jaarrekening saldo			
In € 1.000	2023	2024	2025
Saldo van baten en lasten	594	1.899	336
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-243	-734	-953
Rekeningsaldo na bestemming	351	1.165	-617
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	-210	499	641
Structureel jaarrekeningsaldo	**561**	**666**	**24**

N.B. In deze jaarrekening worden tabellen gepresenteerd met bedragen in duizenden euro's. Door afrondingsverschillen kunnen afwijkingen ontstaan in de totaaltellingen.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen beschrijft het vermogen van de gemeente om eventuele calamiteiten financieel op te vangen. Onderstaande tabel laat de opbouw van het weerstandsvermogen zien. Uit de tabel blijkt dat de omvang van het weerstandsvermogen ultimo 2025 zonder gerichte maatregel lager is dan het door de raad vastgestelde minimaal benodigde weerstandsvermogen.

Opbouw weerstandsvermogen	
In € 1.000	31-12-2025
Stand algemene reserve	3.890
Reserve recreatie	249
Bij: Gerealiseerd resultaat 2025	-617
Beschikbare weerstandsvermogen	**3.522**
Minimale weerstandsvermogen begroting 2025	3.712
Tekort weerstandsvermogen per 1 januari 2026	**-190**

In de loop van 2026 denken wij uw raad een Nota risicomanagement en weerstandsvermogen 2026-2030 aan te kunnen bieden. Op basis daarvan zullen wij u een voorstel doen met betrekking tot de minimaal noodzakelijke omvang van het weerstandsvermogen.

Analyse resultaat jaarrekening

	Saldo begroting exploitatie	Saldo begroting reserves	Totaal saldo begroting	Saldo rekening (incl. mutaties reserves)	Afwijking (- = nadelig)
In € 1.000					
PROG 0 - Bestuur en ondersteuning	5.978	-232	5.746	4.951	-795
PROG 1 - Veiligheid	-1.346	0	-1.346	-1.243	103
PROG 2 - Verkeer, vervoer en waterstaat	-3.016	583	-2.433	-2.798	-365
PROG 3 - Economie	4.927	169	5.096	4.722	-374
PROG 4 - Onderwijs	-718	73	-645	-563	82
PROG 5 - Sport, cultuur en recreatie	-2.131	88	-2.043	-1.852	191
PROG 6 - Sociaal domein	-2.883	0	-2.883	-2.137	746
PROG 7 - Volksgezondheid en milieu	-770	190	-580	-502	78
PROG 8 - VHROSV	-959	153	-806	-1.193	-387
totaal	**-918**	**1.024**	**106**	**-617**	**-723**

Verklaring resultaat jaarrekening op hoofdlijnen

De belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de gewijzigde begroting 2025 worden hieronder per programma toegelicht. Na de begrotingswijzigingen werd over 2025 een positief resultaat verwacht van € 106.000. Uiteindelijk is het rekeningresultaat uitgekomen op -/- € 617.000.

Programma 0 - Bestuur en ondersteuning

Voorziening wachtgelden en pensioenen bestuurders

De dotatie aan deze voorziening valt € 376.000 hoger uit dan geraamd. Dit is mede het gevolg van aangepaste verslaggevingsregels (commissie BBV), waarbij de overdrachtswaarde van de pensioenvoorziening is verhoogd naar 123,5%. Gemeenten moeten de voorziening per 31 december 2025 afstemmen op de actuele prognose en de aangepaste verplichtingen.

Algemene uitkering gemeentefonds

De algemene uitkering valt € 350.000 hoger uit dan begroot. Dit komt door actualisatie van verdeelmaatstaven, een positieve afrekening van de ruimte onder het BCF-plafond en compensatie voor tekorten in de jeugdzorg over 2023 en 2024.

Personele voorzieningen

Op aangeven van de accountant is een personele voorziening getroffen in 2025 vanwege financiële verplichtingen voor meerdere voormalige medewerkers.

OZB niet-woningen

De opbrengst uit de OZB voor niet-woningen is € 298.000 hoger dan geraamd. Dit komt door een hogere totale WOZ-waarde, met name doordat recreatieterreinen alsnog zijn gewaardeerd en aangeslagen. Daarnaast spelen herbeoordeling van objectafbakening en de invoering van een gebruiksoppervlakte bij woningdelen binnen niet-woningen een rol.

Programma 2 - Verkeer, vervoer en waterstaat

Dit programma laat een nadeel zien door toevoegingen aan de reserves. Conform het raadsbesluit bij de 1e bestuursrapportage 2025 is € 335.000 toegevoegd aan de bestemmingsreserve voorzorgsmaatregelen haven (geraamd onder programma 0). Ook is een bedrag van € 152.500 toegevoegd aan de reserve kapitaallasten havenfront als jaarlijkse indexatie (niet geraamd). Dit is afgesproken in de nota reserves en voorzieningen 2025-2029.

Programma 3 - Economie

Toeristenbelasting en forensenbelasting

De toeristenbelasting laat een nadeel zien van € 487.000 doordat de geraamde stijging van de opbrengsten als gevolg van de afschaffing van het forfaitaire systeem zich niet voordoet. De inkomsten over 2025 worden in 2026 geïnd op basis van opgaven van belastingplichtigen. Hogere opbrengsten uit de forensenbelasting (€ 36.000) compenseren dit nadeel slechts deels.

Programma 6 - Sociaal domein

Jeugdwetvoorzieningen

Het aantal cliënten met een Jeugdwetvoorziening is gedaald. Dit resulteert in een financieel voordeel van € 530.000.

Programma 8 - Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing (VHROSV)

Verkoop gemeentelijk vastgoed

In de begroting 2025 is een opbrengst van € 600.000 opgenomen uit de verkoop van gemeentelijk vastgoed. In 2025 heeft echter nog geen verkoop plaatsgevonden, wat leidt tot een financieel nadeel van € 600.000.

In het begrotingsjaar 2025 is de primitieve begroting vier keer aangepast en het verwachte resultaat 2025 na wijzigingen bedroeg € 106.000 positief.

Opbouw van het begrotingssaldo			
In € 1.000	Saldo begroting exploitatie	Saldo begroting reserves	Totaal saldo begroting
Primaire begroting	405	444	849
2e bestuursrapportage 2024	-167	-	-167
Budgetoverheveling 2024 naar 2025	-1.365	1.365	-
1e bestuursrapportage 2025	-285	-	-285
2e bestuursrapportage 2025	994	-1.285	-291
Begrotingssaldo 2025 per 6 november 2025	**-418**	**524**	**106**

Mutaties in de reserves

In de begroting voor het jaar 2025 is door de raad vastgesteld welke toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves plaats zouden moeten vinden. In onderstaande tabel staan de begrote en werkelijke mutaties van de reserves weergegeven.

	Begroot	Realisatie
In € 1.000		
Toevoeging reserves	-1.200	-2.514
Onttrekking reserves	1.724	1.561
	524	**-953**

Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves worden altijd als incidentele baten en lasten beschouwd, tenzij het (onder voorwaarde) om financierings- en dekkingsreserves gaat of om onttrekkingen uit de daartoe toereikende (bestemmings)reserves voor minimaal 3 jaar, met als doel de structurele kosten te dekken.

De toevoegingen aan de reserves zijn hoger dan geraamd door de toevoeging aan de reserve budgetoverheveling van € 1.162.000 en de rentetoevoeging aan de reserve kapitaallasten havenfront van € 152.000. Beide toevoegingen waren niet begroot.

De onttrekkingen aan de reserves zijn lager dan geraamd. De onttrekking aan de reserve havenbedrijf is begroot op € 270.000. De onttrekking op basis van werkelijke lasten bedraagt €108.000.

Toelichting op de budgetoverhevelingen 2025

		Toelichting
In € 1.000		
Parkeren Oud West	200	Het voor parkeren in oud West beschikbaar gestelde budget wordt grotendeels doorgeschoven naar 2026 ten behoeve van het opstellen van een uitvoeringsprogramma en het fasegewijs invoeren van de gewenste maatregelen.
Verduurzaming gemeentelijk vastgoed	150	In 2025 is de uitvoering van het gebouwenbeheerplan 2024-2028 gestart. In het eerste jaar is er voornamelijk nog onderhoud volgens het MJOP uitgevoerd en daarom is het budget voor verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed nog niet benut. Vanaf 2026 komen ook de verduurzamingsprojecten uit het gebouwenbeheerplan in uitvoering, te beginnen met de verduurzaming van de gemeentewerf. Een overheveling van het verduurzamingsbudget kan goed gebruikt worden voor een optimalisatie van de verduurzaming van de gemeentewerf. Bij de verduurzaming van de gemeentewerf liggen er kansen voor het creëren van een energie-hub op het bedrijventerrein. Door daar nu aandacht aan te besteden en een duurzaamheidsinvestering te doen, kan er een vliegwielwerking ontstaan voor het verduurzamen van het gehele bedrijventerrein en de geplande naastgelegen woonwijk.
Ruimtelijke plannen	110	Veel geplande projecten zijn niet tot uitvoering gekomen in 2025. Deze lopen door in 2026 waar dan ook de kosten worden gemaakt. Denk hierbij o.a. aan CNL-locatie, Halfweg en nog steeds Zuidemiede.
Volkshuisvesting	100	Volkshuisvesting is een van verplichte programma's onder de omgevingswet. Nieuw beleid moet worden opgesteld evenals de nota omgevingskwaliteit die opnieuw opgesteld moet worden. Daarnaast vinden nog steeds privé-initiatieven plaats waarvoor budget nodig is.
Opleidingstraject TLC	100	Het toegekende budget was voor twee opleidingsjaren. Het tweede jaar TLC zal in 2026 in rekening gebracht worden. Daarom moet het resterende deel overgeheveld worden, zoals besloten bij project TLC.
Buitengewoon onderhoud oppervlaktewatersysteem	40	In de raadsvergadering van 5 november is met besluit 2025/158 een budget beschikbaar gesteld voor het buitengewoon onderhoud van het oppervlaktewatersysteem. De voorbereiding voor het vervangen van duikers is in gang gezet en bewonersbijeenkomsten zijn georganiseerd. Het budget dat is vastgesteld was nodig om de werkzaamheden in gang te zetten en zal naar verwachting in 2026 volledig worden benut. Daarom is het noodzakelijk om het resterende budget 2025 over te hevelen naar 2026.

		Toelichting
Beheer en onderhoud binnenhavens	80	Het afgelopen jaar is er, afgezien van het vervangen van de steigers in de passantenhaven, weinig onderhoud uitgevoerd aan de haven. De oorzaak ligt in het havenproject en in de consolidatie van de haven. De verwachting is dat het onderhoud de komende jaren weer toeneemt. In elk geval wordt de haven gebaggerd. De kosten daarvoor, exclusief onderzoekskosten, toezicht en projectmanagement, zijn € 210.000. Om in 2026 geen tekort te hebben is het noodzakelijk het resterende budget 2025 over te hevelen naar 2026.
Isolatiesubsidie	55	Het budget voor 2025 is niet helemaal opgemaakt in 2025. In een collegevoorstel is besloten om € 55.000 van het restant over te hevelen naar 2026 en dit jaar ook subsidies toe te kennen voor isolatiemaatregelen die eerder zijn uitgevoerd.
Mobiliteit	55	Mobiliteitsvisie in 2026. Project is overgeheveld naar team beleid, wordt in principe in 2026 uitgevoerd.
Vuilwaterlozing	50	Sinds 2009 is het verboden om toiletwater te lozen vanuit recreatieschepen. Door aanvullende regelgeving die in 2025 van kracht is geworden, wordt het lozingsverbod controleerbaar en handhaafbaar. In 2026 zal de uitwerking hiervan door het verbeteren van de inzamelpunten en het aanscherpen van de handhaving worden opgepakt. Voorgesteld wordt het beschikbare budget van € 50.000 door te schuiven naar 2026.
Handhaven parkeren oud west	45	In 2025 is dit niet gebruikt omdat het beleid nog niet was vastgesteld. Nu wel noodzakelijk om handhaving goed in te richten.
Handhaven kampeerbeleid	45	Kampeerbeleid is onlangs vastgesteld, nu is handhaving aan de orde. Dat was vorig jaar nog niet het geval.
Museum t Behouden Huys	40	Helaas hebben we niet alle uitgaven kunnen realiseren binnen het kalenderjaar van 2025 voor de nieuwe tentoonstelling van de Vliegende Hollander en het boek “Roddels & Raadsels”. Om de kwaliteit van de opbouw voor de Vliegende Hollander te waarborgen en het museum in de kerstvakantie in haar volledigheid open te kunnen stellen voor publiek, hebben we besloten om de opbouw in het nieuwe jaar (2026) te starten. Hierdoor zijn de kosten hiervoor ook meegegaan naar 2026. Wat betreft “Roddels & Raadsels” zijn we afhankelijk van o.a. de vormgever die komende maand e.e.a. af zal ronden en we ook voor dit lopende project aankomende periode pas de facturatie rond hebben.
Verkeersveiligheid in de polder	35	Er is € 35.000 gereserveerd voor het onderzoeken van de verkeersstromen en het afwegen van belangen in de polder. Het onderzoek is noodzakelijk om een goede indeling van de wegen door de polder te realiseren. Het is niet gelukt om het project in 2025 uit te voeren maar de verwachting is dat dit in de 2e helft van 2026 uitgevoerd kan worden.

		Toelichting
Openbare verlichting	40	Project is nog in uitvoering, de € 40.000 is toegekend vanuit de budgetten voor duurzaamheid. Er wordt in Q1 2026 een uitgebreid uitvoeringsplan opgeleverd voor de verduurzaming van de verlichting.
Documentaire Informatie Voorziening	17	In 2025 is het budget voor DIV niet volledig benut. De resterende € 17.000 moet worden overgeheveld naar 2026 in verband met het opschonen van het archief 1996-2016.
	1.162	

Incidentele baten en lasten

Op grond van artikel 189 Gemeentewet moet de gemeenteraad erop toezien dat de begroting structureel in evenwicht is. In een begroting die in evenwicht is, worden de structurele lasten - over de gehele periode van vier jaar - gedekt door structurele baten. Om vast te stellen dat er sprake is van een structureel evenwicht is het belangrijk om te begrijpen welk deel van de baten en lasten structureel zijn, en welk incidenteel. De onderstaande tabellen beschrijven de incidentele baten en lasten in het jaarrekeningresultaat. Het onderscheid tussen incidenteel en structureel is niet altijd even duidelijk. Het BBV hanteert de richtlijn dat de tijdelijke baten of lasten 'eindig' zijn, ze een incidenteel karakter hebben. Onttrekkingen en toevoegingen van en aan reserves kunnen altijd als incidenteel worden aangemerkt.

Incidentele baten

	Taakveld	2025
In € 1.000		
Onttrekking reserve budgetoverheveling	0.10	1.365
Onttrekking overige reserves	diverse	285
Rijksbijdragen vluchtelingenopvang	6.1	1.289
Specifieke uitkeringen	diverse	371
Provinciale subsidiebijdrage duurzame warmte	7.5	182
Verzelfstandiging onderwijs	4.1	103
Overdracht reddingsboot aan stichting Waddenhaven	2.4	34
Verkoop overhoekjes	8.3	3
Totaal incidentele baten		**3.632**

Onttrekkingen aan de reserves

Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves worden altijd als incidenteel beschouwd, tenzij het (onder voorwaarde) om financieringsreserves en dekkingsreserves gaat of onttrekkingen uit de daartoe toereikende (bestemmings)reserves voor minimaal 3 jaar met als doel structurele kosten te dekken.

Rijksbijdragen en specifieke uitkeringen

Specifieke uitkeringen, zoals voor de vluchtelingenopvang, worden door het Rijk verstrekt aan gemeenten en provincies op basis van hoofdstuk 3 van de Financiële-verhoudingswet. Deze zijn bedoeld om bepaald beleid van de Rijksoverheid uit te voeren op lokaal en regionaal niveau. De voorwaarden kunnen verschillen per uitkering, waarbij het kan voorkomen dat er een onderbouwde

aanvraag moet worden gedaan, zoals recent bij de Regio Deal en de Startbouwimpuls. Vervolgens moeten gemeenten deze middelen vaak verder verstrekken aan de beoogde doelgroep(en). Dit dient doelmatig te gebeuren, zodat dit in lijn is met de beleidsdoelen van het Rijk. Specifieke uitkeringen zien we als incidenteel en nemen we in zowel de batenkant (ontvangst gelden) als de lastenkant (uitgave gelden) mee in de incidentele baten en lasten.

Provinciale subsidiebijdrage duurzame warmte
De provincie Fryslân heeft een eenmalig subsidiebijdrage verleend aan het onderzoek naar een warmtenet uit aquathermie in West-Terschelling.

Verzelfstandiging onderwijs
De verzelfstandiging van het onderwijs leidt tot een vrijval van de voorziening vanwege waarderingsverschillen van € 103.000.

Overdracht reddingsboot aan stichting Waddenhaven
Conform de gemaakte afspraken is de recent aangeschafte RIB-boot overgedragen aan de stichting Waddenhaven.

Verkoop overhoekjes
De gemeente Terschelling werkt al enige jaren met een overhoekjesbeleid, waarin is opgenomen wat voor stukjes grond in aanmerking komen voor verkoop. Als een stukje grond aan de voorwaarden voldoet, wordt het verkocht aan degene die hiertoe een verzoek heeft gedaan.

Incidentele lasten

	Taakveld	2025
In € 1.000		
Toevoeging reserves	0.1	1.352
Over te hevelen budget 2025	0.1	1.162
Personele voorzieningen	0.4	748
Vluchtelingenopvang	6.1	556
Project Duurzame warmte West-Terschelling	7.5	233
Implementatie Omgevingswet	8.1	222
Totaal incidentele lasten		**4.273**

Toevoegingen aan de reserves
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves worden altijd als incidenteel beschouwd, tenzij het (onder voorwaarde) om financieringsreserves en dekkingsreserves gaat of onttrekkingen uit de daartoe toereikende (bestemmings)reserves voor minimaal 3 jaar met als doel structurele kosten te dekken.

Over te hevelen budget 2025
Het voorstel is om deze budgetten vanuit 2025 over te hevelen naar 2026. De bedragen zijn in 2026 niet begroot en maken onderdeel uit van de reserve mutaties. De aparte weergave beoogd het verschil aan te geven in de mate waarin de begrote mutaties uitgevoerd zijn.

Personele voorzieningen
Op aangeven van de accountant is een personele voorziening getroffen in 2025 vanwege financiële verplichtingen voor meerdere voormalige medewerkers.

Vluchtelingenopvang
Deze kosten hebben betrekking op de opvang en educatie van Oekraïense vluchtelingen.

Project Duurzame warmte West-Terschelling
De kosten van dit project in 2025 worden gerekend tot de incidentele lasten.

Implementatie omgevingswet
Vanaf 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Om de invoering hiervan te realiseren is een uitvoeringsbudget beschikbaar gesteld. Hoewel de uitvoering van de Omgevingswet een structurele taak van de gemeente is, schrijft het BBV voor dat de kosten die gemaakt worden ter voorbereiding op de uitvoering van een nieuwe of gewijzigde structurele taak als incidenteel aangemerkt worden. De implementatiekosten zijn tijdelijk en vallen daarom niet onder de structurele lasten.

2. Programma's

2.0 Bestuur en Ondersteuning

Het programma 'Bestuur en Ondersteuning' is bedoeld om ondersteuning te bieden op verschillende gebieden. De onderwerpen die binnen dit programma vallen, zijn onder andere het faciliteren van de Raad en het College, Burgerzaken en Personeel en Organisatie. Het programma biedt dus een breed scala aan onderwerpen, elk met hun eigen specifieke doel.

Het faciliteren van de Raad en het College omvat het verlenen van ondersteuning aan deze organen op verschillende gebieden. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan het ondersteunen bij vergaderingen en het opstellen van beleidsstukken. Burgerzaken richt zich op het bieden van dienstverlening aan burgers, zoals het verstrekken van paspoorten en rijbewijzen. Tot slot richt Personeel en Organisatie zich op het ondersteunen van medewerkers en het zorgen voor een goed functionerende organisatie.

Eiland(er) met kwaliteit(en)

In 2025 heeft de gemeente Terschelling met veel energie en overtuiging gewerkt aan een sterker en toekomstgericht ambtelijk apparaat. De krapte op de arbeidsmarkt blijft sterk voelbaar, maar juist daardoor groeide het besef dat we onze eigen kracht nog beter moeten benutten. Het besef dat er op ons eiland veel talent woont, gecombineerd met een brede wens van de raad om lokale inwoners meer kansen te bieden, gaf dit jaar een sterke impuls aan het motto Eiland(er) met kwaliteit(en). Het werd een jaar waarin trots op lokale inzet en samenwerking zichtbaar centraal stonden.

Talent Lokaal Centraal (TLC) – van plan naar uitvoering

Het programma Talent Lokaal Centraal, afgekort TLC, kwam in 2025 helemaal tot leven. De aftrap van de incompany HBO+ opleiding Adviseur Lokale Overheid op Terschelling zorgde voor veel enthousiasme, zowel bij de nieuwe medewerkers als binnen de bestaande organisatie. Het was bijzonder om te zien hoe een groep nieuwe collega’s hun carrière binnen de gemeente startte met een combinatie van directe inzet op projecten en een opleiding. Zij werkten vanaf de eerste dag mee aan onderwerpen die ertoe doen in het uitvoeringsprogramma en het coalitieakkoord en daarmee onze samenleving.

De aanpak brengt niet alleen nieuw talent binnen, maar versterkt ook de band tussen inwoners en de lokale overheid. Het enthousiasme waarmee de deelnemers aan hun nieuwe functie en de opleiding begonnen, werkte aanstekelijk en zorgde ervoor dat het programma meteen een plek kreeg als waardevolle investering in de toekomst van onze organisatie én de Terschellinger samenleving.

Afschaffing payroll

Een andere belangrijke stap richting meer stabiliteit was het stoppen met het gebruik van payroll per 1 januari 2025. Nieuwe medewerkers treden nu direct bij de gemeente in dienst, wat zorgt voor meer duidelijkheid en verbondenheid vanaf het begin. Dit sluit volledig aan bij de koers van de cao en bij de wens van de raad. Een risicofactor is dat wij als overheidswerkgever verplicht zijn zelf de volledige WW-kosten van voormalige medewerkers te dragen. Eventuele uitkeringen worden rechtstreeks bij ons in rekening gebracht door het UWV, wat bij een beperkte begroting snel zwaar kan wegen. Tegelijkertijd ligt de volledige verantwoordelijkheid voor re-integratie bij ons, terwijl gespecialiseerde kennis en capaciteit schaars zijn, waardoor het risico ontstaat dat een langdurige WW-periode zowel hogere kosten als extra druk op onze organisatie veroorzaakt.

Werving en selectie

Het afgelopen jaar heeft onze aanpak van werving een zichtbare verandering doorgemaakt. We hebben onszelf als werkgever opnieuw op de kaart gezet. De communicatiecampagne die hiervoor werd ontwikkeld, zorgde voor herkenning en leidde tot nieuwe collega's die meteen van waarde waren.

Zo is de doorlopende werkgeverscampagne van start gegaan, waardoor de gemeente Terschelling continu zichtbaar werd als aantrekkelijke werkgever. Verhalen van medewerkers, beelden van het werk op het eiland en een open uitnodiging om met ons in gesprek te gaan, maakten dat steeds meer mensen ons wisten te vinden. Het doelgroep-gericht werven via sociale media hielp ons bovendien om gerichter te communiceren en beter aan te sluiten op wat potentiële kandidaten zoeken.

De vernieuwde aanpak in de selectieprocedures maakte het mogelijk om sneller te schakelen. Ook de informele gesprekken — simpelweg een kop koffie drinken om kennis te maken — bleken zeer waardevol. Het leverde mooie gesprekken op met mensen die onze organisatie anders niet bereikt zouden hebben en soms resulteerde het zelfs in de komst van nieuwe collega's.

Het behoud van kennis bleef een belangrijk aandachtspunt. Daarom laten we, daar waar de mogelijkheid er is, nieuw en ervaren personeel bewust naast elkaar werken, zodat kennis en ervaring goed wordt overgedragen. Deze aanpak zorgde voor meer rust, continuïteit en een warmere landing voor nieuwe collega's. De korte opzegtermijn binnen de cao maakt echter dat dit soms niet haalbaar is.

In 2025 kreeg de formatie van de gemeente Terschelling de formatieve impuls waar al jaren behoefte aan was in de vorm van het project TLC. De uitbreiding van de capaciteit werd voelbaar op de werkvloer, waar nieuwe collega's stap voor stap instroomden. Het was een jaar waarin de organisatie meer lucht kreeg, en dat kwam goed van pas, want 2025 stond in het teken van meerdere grote projecten die veel inzet en betrokkenheid vroegen. Het havenproject, de ontwikkeling van de Tonnenloods en het parkeerbeleid zijn hier voorbeelden van. De extra capaciteit gaf de organisatie de slagkracht die nodig was om de (grote) projecten van 2025 te ondersteunen én tegelijkertijd de lopende dienstverlening aan inwoners in stand te houden. Het resultaat was een jaar waarin de organisatie merkbaar groeide, zowel in omvang als in kwaliteit, en daarmee klaar werd gestoomd voor de volgende stappen richting de toekomst.

De impuls die TLC aan onze organisatie heeft gegeven neemt niet weg dat er zorgen zijn over de toekomst. Als gemeente Terschelling zien wij duidelijk hoe de ontwikkelingen op de Nederlandse arbeidsmarkt onze organisatie raken. Onze bijzondere ligging als eilandgemeente brengt veel kracht met zich mee, maar zorgt tegelijkertijd voor specifieke uitdagingen. Waar andere gemeenten kunnen werven binnen een brede regionale arbeidsmarkt, zijn wij afhankelijk van een kleinere groep mensen die op het eiland woont of bereid is hier langdurig te werken en te reizen naar en van Terschelling. En we zien in de praktijk dat dit veel vergt van mensen. Dit in combinatie met salariëring op grond van gemeentegrootte maakt dat de gemeente Terschelling hierbij vaak aan het kortste eind trekt omdat mensen ervoor kiezen hun loopbaan elders voort te zetten. De krapte op de arbeidsmarkt en toenemende concurrentie tussen werkgevers wordt hierdoor extra voelbaar. Tegelijkertijd groeit de complexiteit van onze taken en verwachten inwoners steeds meer professionele ondersteuning van de lokale overheid. Het wordt daardoor moeilijker om voldoende vakmensen te vinden, specialistische kennis te behouden en onze dienstverlening

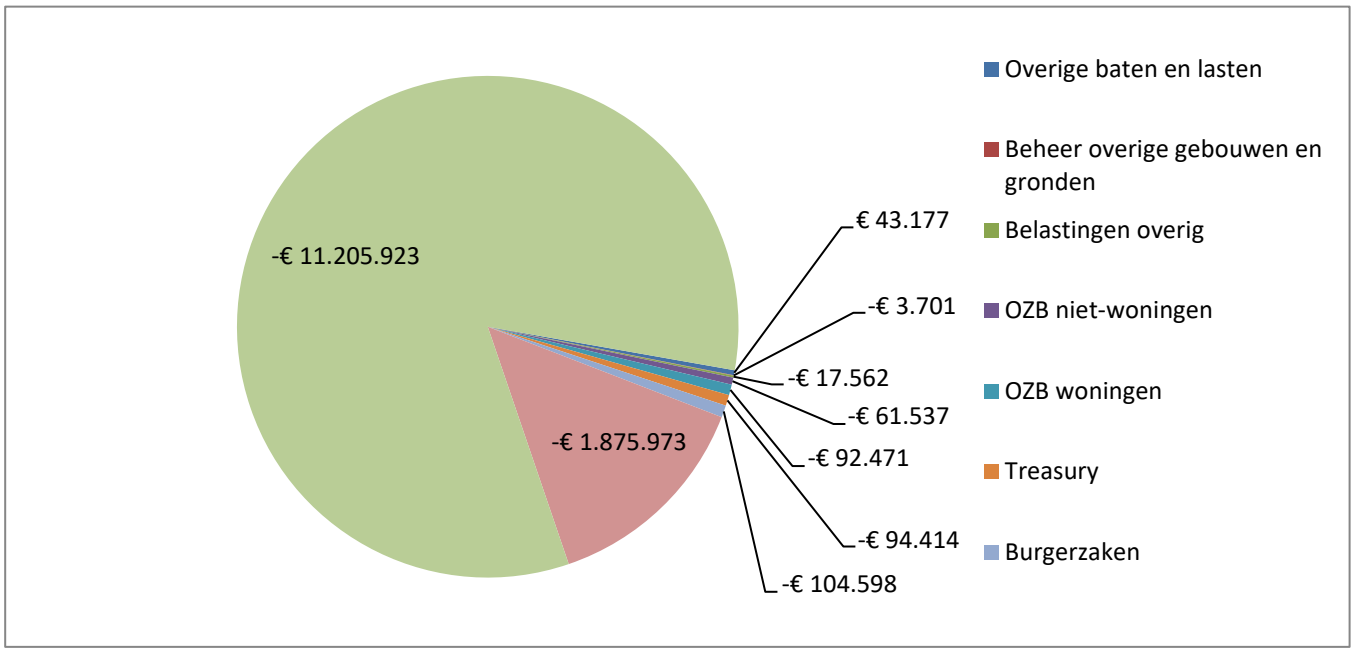
toekomstbestendig te organiseren. Deze combinatie maakt het noodzakelijk om scherp te blijven investeren in lokaal talent, slimme samenwerkingen, sterk in te zetten op digitalisering van repeterende werkzaamheden en te blijven zoeken naar vernieuwende manieren om medewerkers aan ons te binden.

Verkiezingen

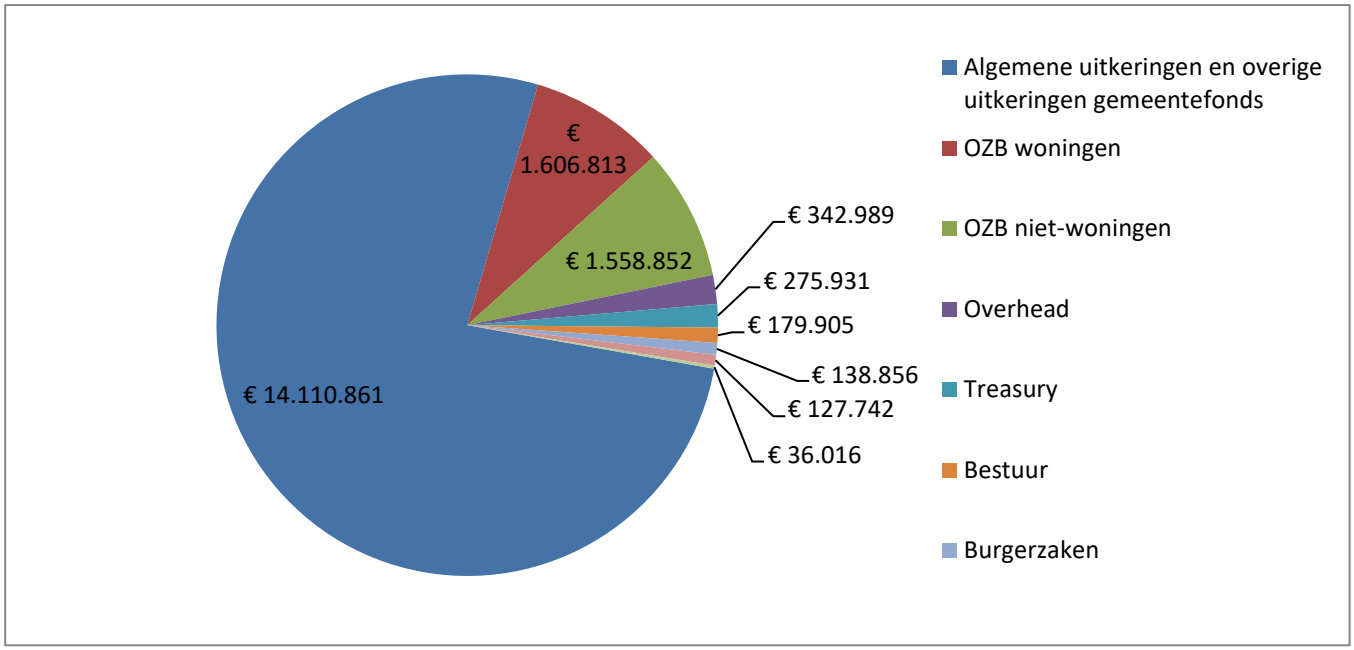
Voor de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2026 is in april 2025 een projectleider Verkiezingen aangetrokken. Door de val van het kabinet Schoof in juni zijn er in oktober 2025 ook nog Tweede Kamer Verkiezingen geweest. Deze zijn organisatorisch gezien vlekkeloos verlopen. De projectleider Verkiezingen leidt een heel team aan mensen op, dat vanaf zomer 2026 zelfstandig de verkiezingen voor deze gemeente kan organiseren. Er is sprake van een kleine overschrijding van de geraamde uitgaven, met name de verstrekte vergoedingen zijn hoger uitgevallen dan bij voorgaande verkiezingen.

Beleidsindicatoren Bestuur en Ondersteuning	2025	2024
Formatie (in fte per 1.000 inwoners)	22	18
Bezetting (in fte per 1.000 inwoners)	17	13
Apparaatskosten (in € per inwoner)	-2.163	-1.756
Externe inhuur (als percentage van de totale loonsom + totale kosten inhuur externen) *	34%	39%
Overhead (in % van de totale lasten)	25%	25%

Lasten programma 0

Baten programma 0

Financiën

Realisatie programma 1

Bedragen in € 1.000

	Taakveld	Primitieve begroting 2025	Begroting na wijziging 2025	Realisatie 2025	Afwijking 2025
Exploitatie					
Lasten					
0.1	Bestuur	-1.256	-1.445	-1.876	-431
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	-1.940	-1.523	0	1.523
0.2	Burgerzaken	-115	-110	-105	5
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	-3	-3	-4	-1
0.4	Overhead	-9.429	-10.017	-11.206	-1.189
0.5	Treasury	0	0	-94	-94
0.61	OZB woningen	-72	-72	-92	-20
0.62	OZB niet-woningen	0	0	-62	-62
0.64	Belastingen overig	0	0	-18	-18
0.8	Overige baten en lasten	0	0	43	43
		-12.815	**-13.170**	**-13.413**	**-243**
Baten					
0.1	Bestuur	14	202	180	-22
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	791	1.367	0	-1.367
0.2	Burgerzaken	130	130	139	9
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	31	31	36	5
0.4	Overhead	145	145	343	198
0.5	Treasury	393	393	276	-117
0.61	OZB woningen	1.478	1.574	1.607	33
0.62	OZB niet-woningen	1.418	1.276	1.559	283
0.64	Belastingen overig	133	133	128	-5
0.7	Algemene uitkeringen en overige	13.523	13.761	14.111	350

	Taakveld	Primitieve begroting 2025	Begroting na wijziging 2025	Realisatie 2025	Afwijking 2025
	uitkeringen gemeentefonds				
0.8	Overige baten en lasten	30	30	0	-30
		18.086	**19.042**	**18.378**	**-664**
		5.271	**5.872**	**5.790**	**-907**
Mutaties reserves					
Toevoegingen					
0.10	Mutaties reserves	-1	-336	-118	218
		-1	**-336**	**-118**	**218**
Onttrekkingen					
0.10	Mutaties reserves	450	104	104	0
		450	**104**	**104**	**0**
Totaal		**5.720**	**5.640**	**4.951**	**-689**

Taakveld 0.1 Bestuur

De grootste overschrijding betreft de dotatie aan de voorziening voormalige bestuurders en is het gevolg van de herziening van de pensioenregels. Conform een stellige uitspraak van de commissie BBV is de overdrachtswaarde van de pensioenvoorziening verhoogd met 123,5 procent. Gemeenten dienen bij de verantwoording over het begrotingsjaar 2025 de hoogte van de voorziening en eventuele kapitaalverzekeringen per 31 december gelijk te stellen aan de prognose, waarbij rekening wordt gehouden met de gewijzigde verplichtingen over 2025.

Binnen de griffie zijn twee posten niet begroot, wat heeft geleid tot een overschrijding van € 168.000. Het betreft de inhuur en de accountskosten. Sinds september 2025 wordt een interim-griffier ingehuurd ter vervanging van de griffier en loco-griffier, waardoor deze post hoger is uitgevallen. Daarnaast worden de kosten voor raadscommunicatie eveneens op deze post verantwoord. Tevens was bij het vaststellen van de begroting geen rekening gehouden met de accountantscontrole, terwijl dit een gemeentelijke verplichting betreft.

Taakveld 0.4 Overhead

Binnen Taakveld 0.4 worden de verschillen verklaard door hogere uitbetaalde salariskosten als gevolg van ziekte en vervanging. Tegelijkertijd zijn de baten ook hoger door de ontvangen ziekte/zwangerschaps-uitkeringen van het UWV.

Daarnaast is er in 2025 een voorziening gevormd voor verplichtingen richting voormalig werknemers. De kosten daarvan zijn ten laste van de salarissen gebracht.

Taakveld 0.61/0.62 OZB

De inkomsten uit de OZB-woningen liggen in lijn met de begroting. De totale WOZ-waarde van woningen – vooral recreatiewoningen – is in 2025 verder gestegen. Deze stijging past binnen de verwachting waarmee rekening is gehouden bij het vaststellen van de OZB-tarieven voor 2025.

Voor niet-woningen ligt dit anders. De totale WOZ-waarde van deze categorie kwam hoger uit dan waarmee was gerekend. Dit komt doordat in 2024 een correctie is uitgevoerd op een object dat als woning moest worden aangeslagen, maar waarvoor eerder ten onrechte het tarief voor niet-woningen was gebruikt. Deze correctie is in 2024 verwerkt, maar het negatieve effect daarvan is in de begroting voor 2025 te hoog ingeschat.

Daarnaast waren nog niet alle niet-woningen voorzien van een WOZ-waarde en OZB-aanslag voor 2025, zoals een groot deel van de recreatieterreinen. De herwaardering van deze terreinen over belastingjaar 2024 is in 2025 opgelegd. De herwaardering voor 2025 volgt in 2026. Met deze inkomsten die betrekking hebben op een voorgaand jaar is onvoldoende rekening gehouden bij het bepalen van de begrote inkomsten voor 2025.

Tot slot speelt ook de periodieke herbeoordeling van de objectafbakening een rol, in combinatie met de overgang naar gebruiksoppervlakte voor de woningdelen van niet-woningen. Voor woningen geldt deze methode al sinds 2022; voor woningdelen binnen niet-woningen is dit vanaf 2025 verplicht. Bij deze herberekening zijn alle objectonderdelen gecontroleerd en waar nodig aangepast. Dit heeft geleid tot een hogere opbrengst aan OZB-inkomsten.

Taakveld 0.7 Algemene uitkering gemeentefonds

De algemene uitkering van het gemeentefonds is dit jaar ten opzichte van de meicirculaire gestegen met € 350.000. De stijging in de uitkering wordt veroorzaakt door actualisatie van de verdeelmaatstaven, een voordelige afrekening van de ruimte onder het BCF-plafond en compensatie van tekorten in de jeugdzorg 2023 en 2024.

2.1 Veiligheid

Als gemeente zijn we verantwoordelijk voor het beleid op het gebied van veiligheid. Samen met verschillende partijen, waaronder de politie, het openbaar ministerie, de Veiligheidsregio, ondernemers en inwoners, werken we dagelijks aan een veilige woon- en leefomgeving. Hierbij richten we ons op zaken als crisisbeheersing, rampenbestrijding, overlast door jongeren, relletjes in het uitgaansleven en drugshandel. Elk incident of gebeurtenis kan de veiligheid of het gevoel van veiligheid bedreigen.

De prioriteiten die we als gemeente hebben op het gebied van veiligheid hebben we vastgelegd in een Integraal Veiligheidsplan (het IVP).

Unieke veiligheid en openbare orde

Vanwege de specifieke omstandigheden van een eilandgemeente vraagt veiligheid op Terschelling om maatwerk. In 2025 is in de crisisorganisatie verder geoefend met twee lokale COWA-oefeningen en een stroomstoringsoefening met vrijwilligers en professionele hulpdiensten. Ook is het Sigma-vrijwilligersteam weer op volledige sterkte gebracht, waardoor de lokale hulpverleningscapaciteit is versterkt.

In mei 2025 besloot de gemeenteraad om het budget voor handhaving eenmalig te verhogen. Dit besluit was primair bedoeld om een tijdelijk capaciteitstekort op te vangen en aanvullende inzet te leveren ter ondersteuning van politiecapaciteit, onder andere in verband met NAVO-gerelateerde inzet. Gedurende de zomerperiode bleek deze extra capaciteit tevens noodzakelijk vanwege meerdere openbare-orde-incidenten, waaronder vechtpartijen. De opgeschaalde inzet van zowel politie als gemeentelijke handhaving heeft geleid tot een intensievere samenwerking en betere operationele afstemming, wat een belangrijke basis vormt voor de aanpak in 2026.

Ondermijnende criminaliteit

In 2025 is gewerkt aan het versterken van de aanpak van ondermijnende criminaliteit. Het Bibob-beleid is vastgesteld en binnen de afdeling Vergunningen, Toezicht en Handhaving verder geoptimaliseerd. Daarnaast is regionaal samengewerkt om de informatiepositie te verbeteren. In dat kader is in 2025 gestart met het verzamelen van data via een rioolwateranalyse om meer inzicht te krijgen in het drugsgebruik op het eiland. Deze methode biedt objectieve gegevens over trends in drugsgebruik en ondersteunt de gemeente en ketenpartners bij het ontwikkelen van een gerichte aanpak van de lokale drugsmarkt. Voor een eilandgemeente met beperkte capaciteit helpt deze informatie om beschikbare middelen en inzet effectiever en gerichter toe te passen.

Verkeersveiligheid

Tijdens de zomerperiode, en met name rond Oerol, zijn extra verkeerscontroles uitgevoerd in samenwerking met politie en handhaving. Deze inzet droeg aantoonbaar bij aan een afname van verkeersongevallen in deze drukke periode. Daarnaast is aandacht besteed aan bewustwording rondom veilig verkeersgedrag op het eiland.

Digitale veiligheid en weerbaarheid

In 2025 is ingezet op het versterken van de digitale veiligheid en weerbaarheid van inwoners. Hiervoor is de gemeentelijke veiligheidspagina Veilig Terschelling ontwikkeld, die fungeert als centraal informatiepunt voor verschillende veiligheidsthema's, zoals veilig zwemmen, verkeersveiligheid en crisisinformatie. Via interviews en communicatiecampagnes zijn inwoners actief geïnformeerd en betrokken bij veiligheidsonderwerpen.

Daarnaast is in 2025 een meterkastkaart ontwikkeld met praktische handelingsperspectieven bij een stroomstoring. Deze kaart sluit aan bij landelijke campagnes, maar bevat ook specifieke informatie voor de situatie op Terschelling. De campagne en bijbehorende communicatie zijn goed ontvangen en dragen bij aan een grotere bewustwording en zelfredzaamheid onder inwoners.

Jeugdveiligheid

In 2025 is ingezet op het versterken van de sociale veiligheid onder jongeren. In oktober is de aanjager Jeugd & Veiligheid gestart, met aandacht voor onderlinge omgang, internetveiligheid en vuurwerkproblematiek. Daarnaast is samengewerkt met partners zoals onderwijs, jongerenwerk en politie om signalen van overlast en risicogedrag vroegtijdig te herkennen en aan te pakken.

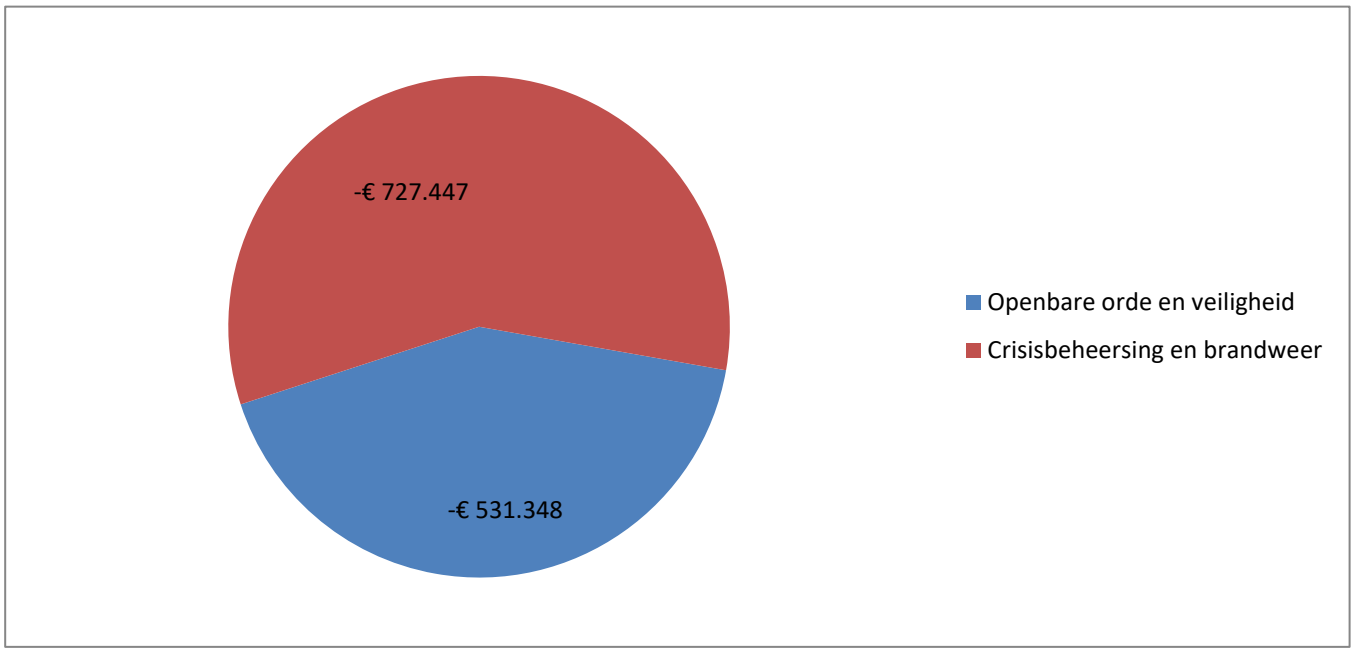
Vergunningverlening, toezicht en handhaving op grond van de Algemene Plaatselijke Verordening en andere bijzondere wetten

In de budgetten was rekening gehouden met toenemende handhavingsactiviteiten voor het invoeren van nieuw beleid. Dat gaat nu pas in 2026 plaatsvinden. De budgetten, bestemd voor kampeerbeleid en parkeerbeleid, worden overgeheveld naar 2026.

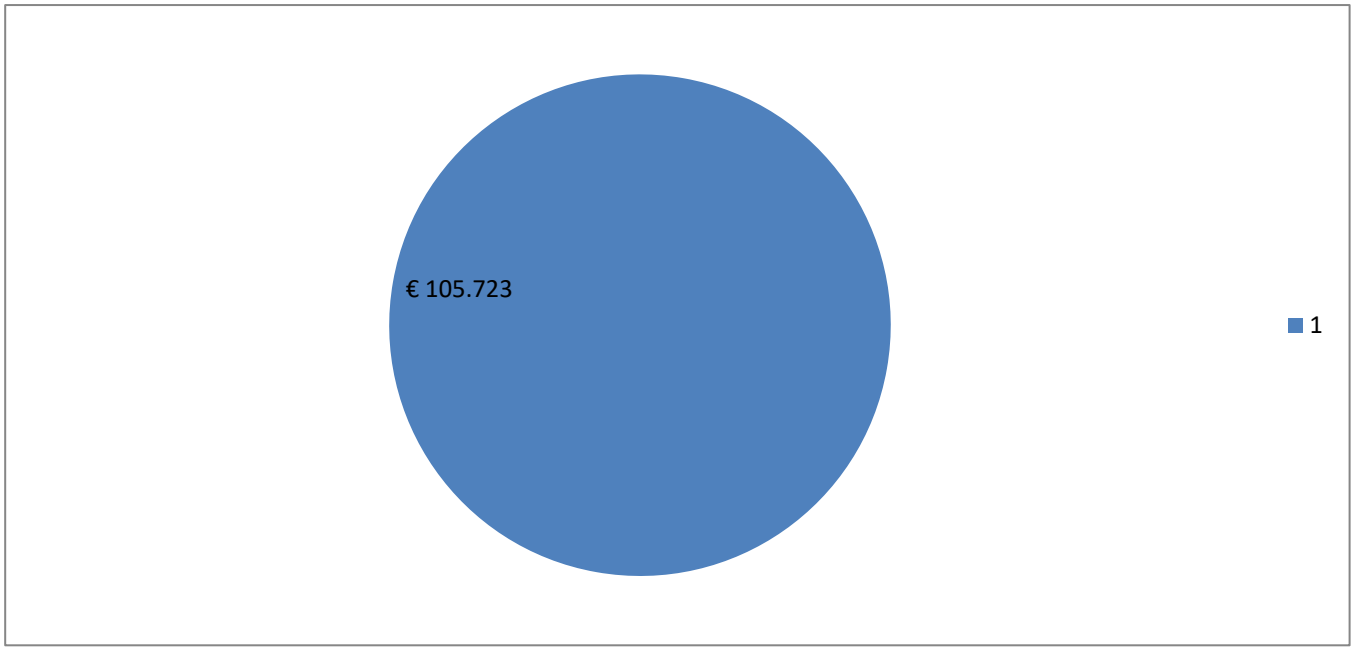
Beleidsindicatoren Veiligheid	2025	2024
Verwijzingen Halt (per 1.000 jongeren)	4	n.b.
Winkeldiefstallen (per 10.000 inwoners)	n.b.	n.b.
Geweldsmisdrijven (per 1.000 inwoners)	3,0	3,1
Diefstallen uit woning (per 10.000 inwoners)	2,03	n.b.
Vernielingen en beschadigingen (in openbare ruimte, per 1.000 inwoners)	3,5	4,5

Bron: Waarstaatjegemeente.nl

Lasten programma 1

Baten programma 1

Financiën

Realisatie programma 1

Bedragen in € 1.000

	Taakveld	Primitieve begroting 2025	Begroting na wijziging 2025	Realisatie 2025	Afwijking 2025
Exploitatie					
Lasten					
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	-728	-728	-727	1
1.2	Openbare orde en veiligheid	-462	-677	-531	146
		-1.190	**-1.405**	**-1.259**	**146**
Baten					
1.2	Openbare orde en veiligheid	59	59	106	47
		59	**59**	**106**	**47**
		-1.131	**-1.346**	**-1.153**	**193**
Mutaties reserves					
Toevoegingen					
1.10	Mutaties reserves	0	0	-90	-90
		0	**0**	**-90**	**-90**
Onttrekkingen					
1.10	Mutaties reserves	0	0	-	-
		0	0	-	-
		0	0	-	-
Totaal		**-1.131**	**-1.346**	**-1.243**	**103**

Taakveld 1.2 Openbare orde en veiligheid

Het overschot wordt veroorzaakt door twee posten.

Handhaving parkeren Oud-West

Dit jaar is dit budget niet benut, omdat het beleid toen nog niet was vastgesteld. Inmiddels is dat wel het geval en is het noodzakelijk om de handhaving goed in te richten. Vandaar een voorstel voor budgetoverheveling.

Handhaving kampeerbeleid

Het kampeerbeleid is recent vastgesteld. Daardoor is daadwerkelijke handhaving in 2026 pas aan de orde, wat in 2025 nog niet het geval was. Vandaar een voorstel voor budgetoverheveling.

2.2 Verkeer, vervoer en waterstaat

Terschelling is een prachtig eiland om te wonen, werken en recreëren. Om ervoor te zorgen dat dit zo blijft, is het belangrijk om de infrastructuur en het water goed te onderhouden.

Om de uitdagingen het hoofd te bieden, moeten we in sommige gevallen groot denken en groot doen. Zo ligt de focus de komende jaren op de aanpak van het havengebied: de levensader van ons eiland. Daarnaast besteden we veel aandacht aan de groeiende parkeerbehoefte en zorgen we voor de aanleg en het onderhoud van wegen en (fiets)paden.

Uitgevoerde werkzaamheden wegbeheer

De informatie rond de uitgevoerde werkzaamheden voor wegbeheer, havenbeheer en verkeer, zijn uitgewerkt in paragraaf 3.3 onderhoud kapitaalgoederen.

Parkeren

In 2025 is het beschikbaar gestelde krediet voor Parkeren Oud West niet benut. Dit hangt samen met de motie vreemd die in januari 2025 door de gemeenteraad is aangenomen, waarin het college is verzocht het dossier rondom vergunningparkeren nader uit te werken.

Naar aanleiding hiervan is in 2025 ingezet op de verdere uitwerking van het parkeerbeleid voor Oud West. Dit heeft geleid tot diverse scenario-analyses, inclusief onderbouwende memo’s. Uit deze uitwerking bleek de gemeenteraad dat de invoering van vergunningparkeren aanzienlijke ruimtelijke en financiële consequenties met zich mee zou brengen. Hierbij moet onder andere worden gedacht aan de mogelijke noodzaak tot het realiseren van een parkeergarage en het hanteren van relatief hoge tarieven voor vergunningen en ontheffingen.

Op basis van deze inzichten heeft de gemeenteraad op 6 november 2025 besloten af te zien van de invoering van vergunningparkeren en in plaats daarvan te kiezen voor een alternatief scenario. Dit besluit is op 26 november 2025 bekrachtigd via een herstelbesluit. Er is gekozen voor beleid dat erop gericht is Terschelling autoluw te maken.

Havens

Op dit moment is er veel te doen omtrent de haven. Dit geldt zowel voor de kom, de jachthaven en de werkhaven.

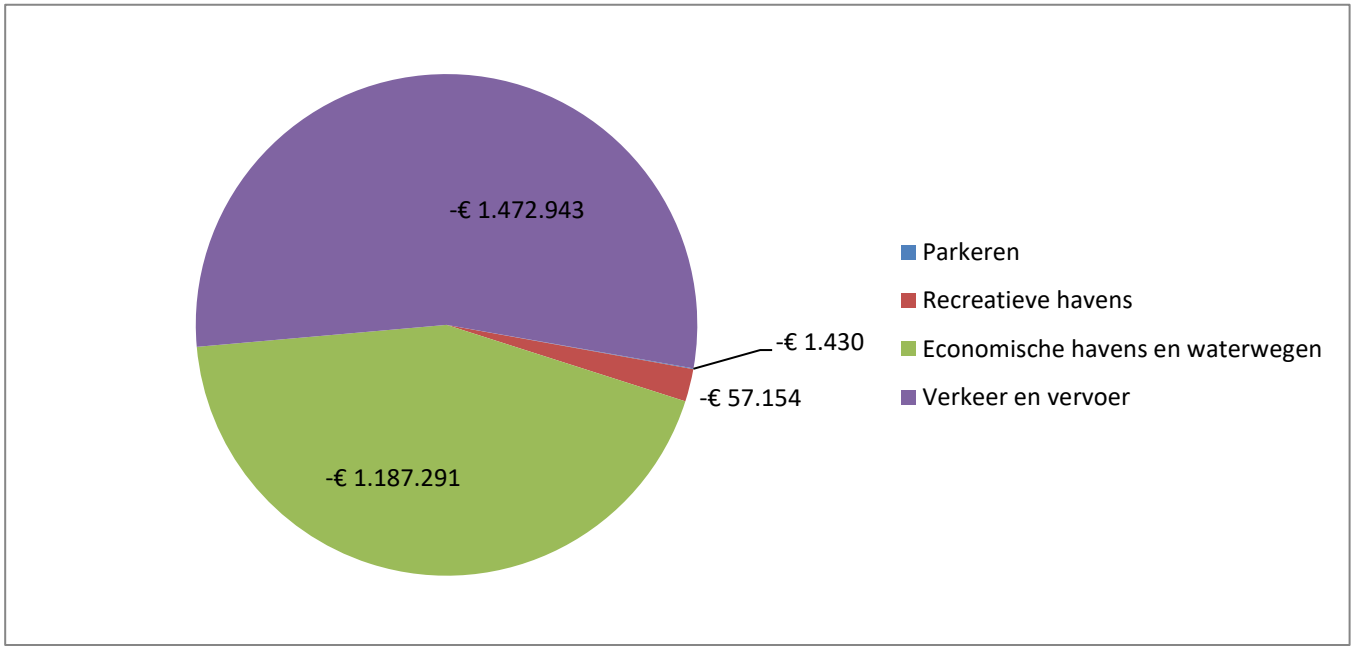
Vanaf 1 januari 2025 beheert Stichting Waddenhaven Terschelling (SWT) zowel de passantenhaven als de beroepshaven. SWT is verantwoordelijk voor het dagelijks beheer en het klein onderhoud van de gebouwen, terreinen en installaties. De gemeente is verantwoordelijk voor het klein onderhoud van de civiele constructies en het groot onderhoud.

Daarnaast is de stichting verantwoordelijk voor het dagelijks beheer van beide havens. In dat kader ontvangt de stichting havengelden van eigenaren van plezierjachten die de haven aandoen. Daarnaast int de stichting namens de gemeente de toeristenbelasting.

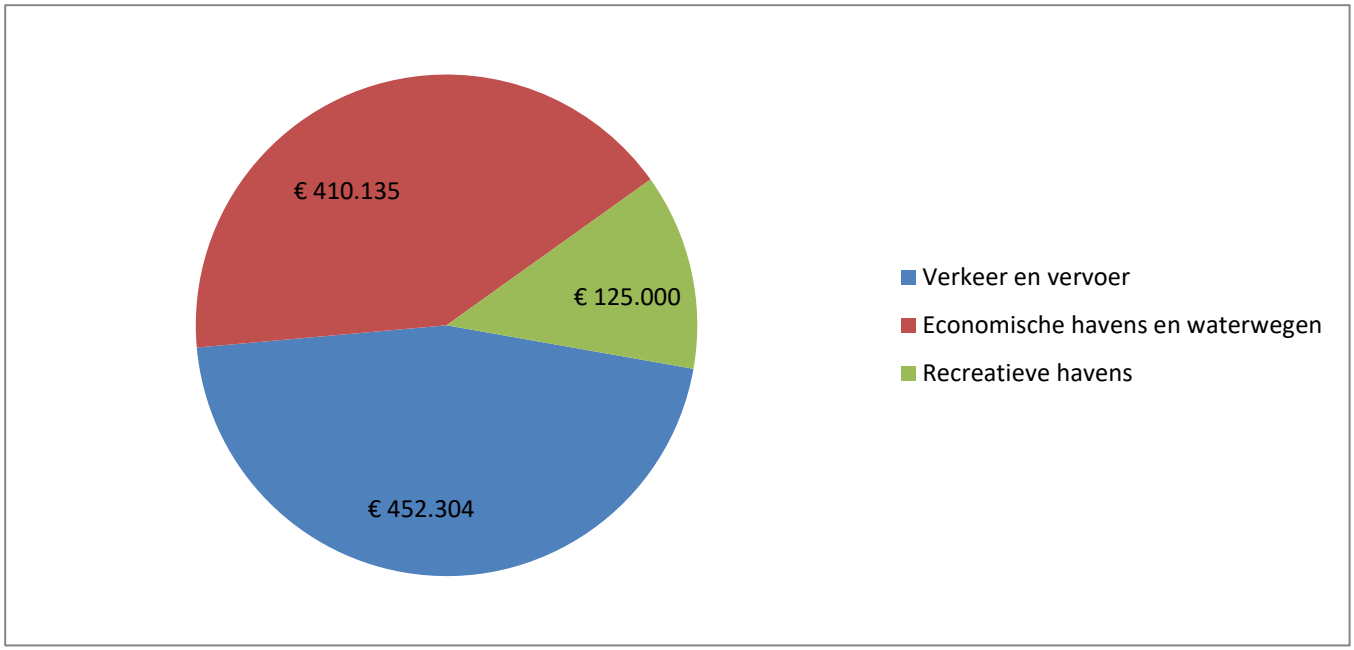
De havenmeesters van SWT hebben ervoor gezorgd dat de schepen zowel veilig konden aanmeren als vertrekken. Zij hebben hiermee een belangrijke bijdrage geleverd aan het transport van goederen en personen tussen Terschelling en Harlingen.

In de passantenhaven is in 2025 steiger 2 vervangen. Deze steiger was verzwakt door een storm uit 2020. Daarnaast is de vervanging van een deel van de walkway, het burgponton en steiger 1 voorbereid. Deze vervangingen worden in 2026 uitgevoerd.

Lasten programma 2

Baten programma 2

Financiën

Realisatie programma 2

Bedragen in € 1.000

	Taakveld	Primitieve begroting 2025	Begroting na wijziging 2025	Realisatie 2025	Afwijking 2025
Exploitatie					
Lasten					
2.1	Verkeer en vervoer	-1.579	-1.694	-1.473	221
2.2	Parkeren	-	-213	-1	212
2.3	Recreatieve havens	-56	-105	-57	48
2.4	Economische havens en waterwegen	-975	-1.812	-1.187	625
		-2.610	**-3.824**	**-2.719**	**1.105**
Baten					
2.1	Verkeer en vervoer	515	515	452	-63
2.3	Recreatieve havens	81	81	125	44
2.4	Economische havens en waterwegen	12	212	410	198
		608	**808**	**987**	**179**
Mutaties reserves					
Toevoegingen					
1.10	Mutaties reserves	-364	-364	-1.852	-1.488
		-364	**-364**	**-1.852**	**-1.488**
Onttrekkingen					
1.10	Mutaties reserves	270	947	785	-162
		270	**947**	**785**	**-162**
Totaal		**2.096**	**2.433**	**2.798**	**-365**

Taakveld 2.1 Verkeer en vervoer

Het grootste deel van het budget is ingezet voor beheer en onderhoud van wegen, straten en pleinen; dit budget is vrijwel volledig benut. Daarentegen blijven bij verkeersveiligheid, mobiliteit en onderhoud bermen nog middelen onbenut. Openbare verlichting en gladheidsbestrijding liggen op schema met nog beschikbare restbudgetten. Voor elektrisch rijden zijn nog geen uitgaven gedaan.

Per saldo is het budget grotendeels benut, met nog ruimte binnen diverse onderdelen.

Taakveld 2.2 Parkeren

In 2025 is het beschikbaar gestelde krediet voor Parkeren Oud West niet benut. Aangezien 2025 volledig in het teken stond van beleidsvoorbereiding en besluitvorming, en niet van uitvoering, heeft er in dat jaar geen besteding van het krediet plaatsgevonden.

De uitvoering van de gekozen maatregelen vindt plaats in 2026. Het hiervoor beschikbare budget van € 213.000 zal in dat jaar worden aangewend. Het voorstel hiervoor zit bij de budgetoverheveling.

Taakveld 2.3 Recreatieve havens

Passantenhaven

De bestedingen voor 2025 in de passantenhaven wijken af van de begroting. De belangrijkste afwijkingen zijn:

- uitbestede werkzaamheden
- huren

SWT is bezig met het opstellen van een meerjarenbeleidsplan en de daarbij behorende meerjarenbegroting. Dit proces kost meer tijd dan verwacht. De geplande investeringen in de vuilwaterinzameling zijn afhankelijk van de plannen van SWT en zijn daarom nog niet uitgevoerd.

Bij de samenvoeging van de passantenhaven en de beroepshaven is het huurbedrag verhoogd. De huur van de haven was in de begroting van 2025 nog niet aangepast aan de gewijzigde situatie.

Taakveld 2.4 Economische havens en waterwegen

Beheer en onderhoud binnenhavens

Net als bij de passantenhaven wijken de bestedingen bij de post beheer en onderhoud binnenhavens af van de begroting. De verklaring voor de verschillen is dat we ook hier te maken hebben met het consolidatieproces.

De onderhoudswerkzaamheden zijn geminimaliseerd in afwachting van het meerjarenbeleidsplan van SWT en de ontwikkelingen rondom het havenproject. Dit heeft geresulteerd in een verschil van circa € 170.000. De afschrijvingen en de verkoop van onroerende goederen zijn hoger omdat de Gemini WR 505 RIB is verkocht aan SWT en daarom is afgeboekt in de gemeentelijke administratie.

Het overige voordeel wordt veroorzaakt door de lagere omslagrente en een incidentele verrekening van lasten uit 2024.

Masterplan Haven

In verband met het havenproject is dit onderhoud zoveel mogelijk beperkt, in afwachting van de verdere ontwikkelingen. Daarnaast zijn er aparte kredieten beschikbaar gesteld voor de afmeervoorziening en de groutinjecties. Hierdoor hoefde een deel van het reguliere exploitatiebudget niet te worden gebruikt.

Tot slot was het projectteam in 2025 nog niet volledig op sterkte. Daardoor vallen de personeelskosten lager uit dan begroot.

2.3 Economie

Uit cijfers van onder andere de VVV blijkt dat toeristen Terschelling nog steeds goed weten te vinden. Om een goede balans tussen de leefbaarheid voor de eilanders en het toerisme, maar ook tussen natuur en toerisme te behouden, vindt de gemeente het belangrijk om hier voldoende aandacht aan te besteden.

We willen ervoor zorgen dat het toerisme op Terschelling op een duurzame en verantwoorde manier plaatsvindt, zodat niet alleen de toeristen, maar ook de eilanders en de natuur hiervan kunnen profiteren.

Toeristische visie

Door vertraging van de Omgevingsvisie en beperkte capaciteit is nog niet gestart met een actuele notitie op het gebied van recreatie en toerisme. Begin 2026 volgt hiervoor een plan van aanpak.

Kampeerbeleid

Het eerdere participatieproces met de kampeersector en andere belanghebbenden bleek onvoldoende verwerkt in het concept beleidskader. Er is daarom opnieuw een participatietraject met de klankbordgroep opgestart. Hierdoor is enige vertraging opgelopen. In 2025 is het ontwerp beleidskader kamperen voorgelegd aan de gemeenteraad met het voorstel om dit ontwerp beleidskader vrij te geven voor inspraak. De gemeenteraad heeft hiermee ingestemd. De periode van ter inzagelegging is begin 2026 afgerond, waarna gewerkt gaat worden aan een reactienota. Het beleidskader wordt samen met de reactienota in 2026 voor besluitvorming aangeboden.

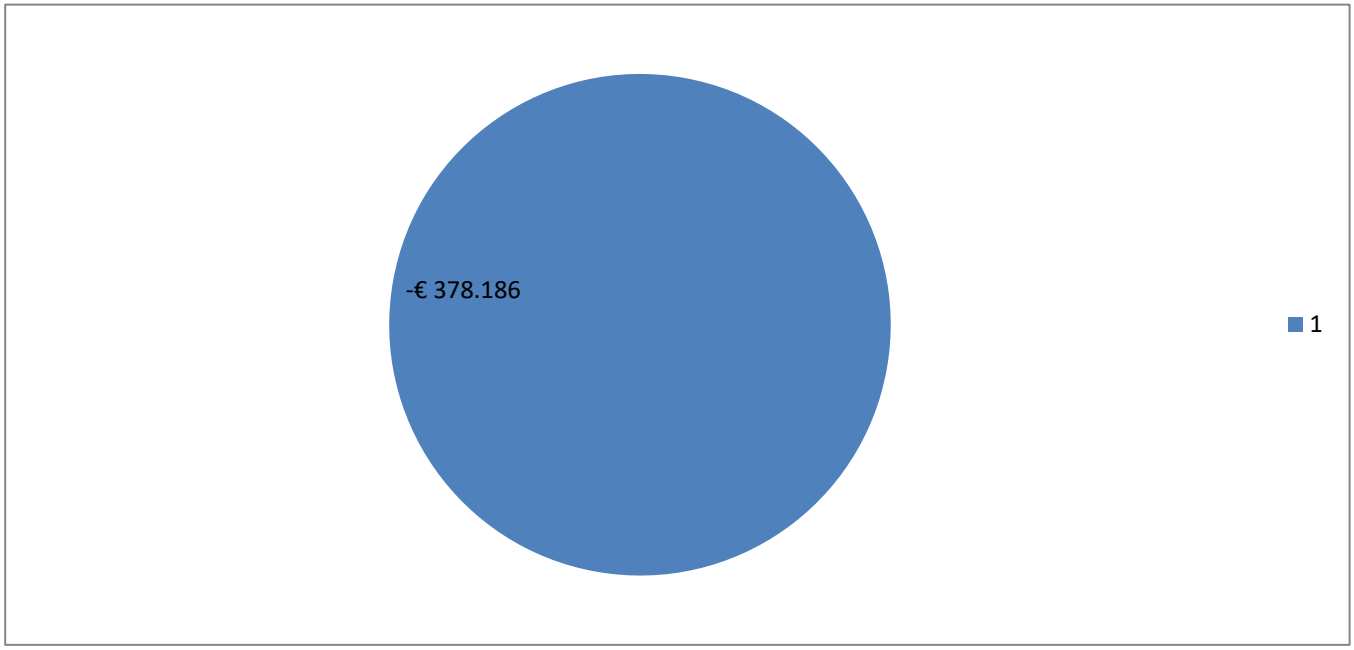
Terrassenbeleid

Het beleidskader terrassen is als hamerstuk vastgesteld door de gemeenteraad.

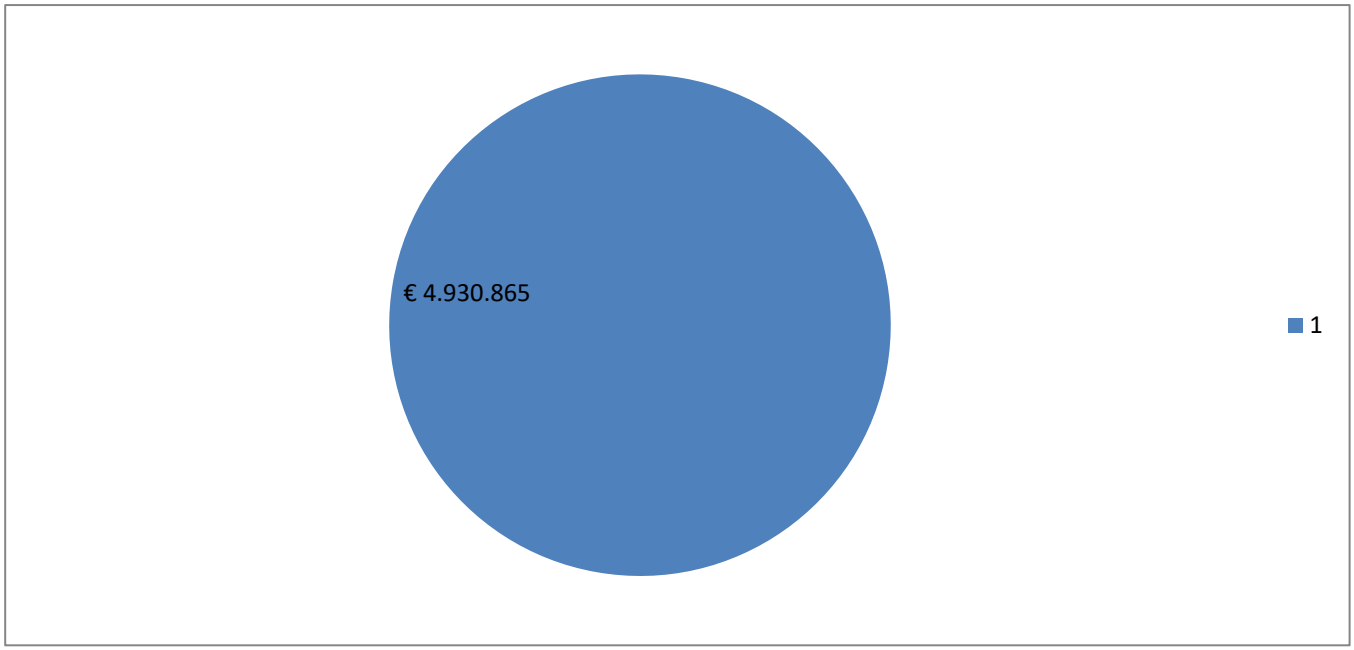
Beleidsindicatoren Economie	2024	2023
Functiemenging (in %)	55,8	56,1
Vestigingen (van bedrijven), per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 - 64 jaar	288,9	268,1

Bron: Waar staat je gemeente.nl

Lasten programma 3

Baten programma 3

Financiën

Realisatie programma 3

Bedragen in € 1.000

	Taakveld	Primitieve begroting 2025	Begroting na wijziging 2025	Realisatie 2025	Afwijking 2025
Exploitatie					
Lasten					
3.4	Economische promotie	-429	-424	-378	46
		-429	**-424**	**-378**	**46**
Baten					
3.4	Economische promotie	5.301	5.351	4.931	-420
		5.301	**5.351**	**4.931**	**-420**
		4.872	**4.927**	**4.553**	**-374**
Mutaties reserves					
Toevoegingen					
1.10	Mutaties reserves	0	0	-	-
		0	**0**	**-**	**-**
Onttrekkingen					
1.10	Mutaties reserves	-89	-169	-169	-
		-89	**-169**	**-169**	**-**
Totaal		**4.961**	**5.096**	**4.722**	**-374**

Taakveld 3.4 Economische promotie

De inkomsten uit de toeristenbelasting over 2025 worden in 2026 geïnd op basis van de opgaven die belastingplichtigen aan de gemeente verstrekken. Op dit moment blijkt dat de geraamde verhoging van de te realiseren belastinginkomsten, ondanks de afschaffing van het forfaitaire systeem, tegenvalt. Een uitgebreide toelichting hierover is opgenomen in de paragraaf *Lokale Heffingen*.

Uit de financiële realisatie blijkt een nadeel van € 487.000 met betrekking tot de opbrengst toeristenbelasting.Hoewel enkele andere posten binnen het taakveld een positief effect laten zien — zoals lagere inningskosten (€ 31.000 voordeel) en hogere opbrengsten uit de forensenbelasting (€ 36.000 voordeel) — compenseren deze meevallers het tekort op de toeristenbelasting niet volledig. Per saldo resteert binnen het taakveld een negatief verschil van € 374.000.

2.4 Onderwijs

De inzet was en is gericht op het realiseren van toekomstbestendig en inclusief onderwijs met maximale ontplooiingskansen voor de eilander kinderen.

Het doel van het programma Onderwijs is: kwalitatief onderwijs bieden aan alle kinderen en jongeren op Terschelling. Belangrijke speerpunten voor de komende jaren zijn:

- het vernieuwen en verduurzamen van de scholen;
- het stimuleren van duurzame sport- en beweegfaciliteiten;
- het ondersteunen van leerlingen met achterstanden;
- de aanpak van schooluitval;
- leerlingenvervoer;
- inclusief onderwijs;

Ook werken we mee aan goede kinderopvangmogelijkheden met voldoende capaciteit. Het onderwijsprogramma is gericht op het tegengaan van krimp en het behoud van arbeidskrachten, wat van essentieel belang is voor de leefbaarheid op het eiland. Daarnaast ondersteunen we het NHL-Stenden bij een onderzoek het onderwijsaanbod op Terschelling te verbreden.

Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP)

In het Integraal Huisvestingsplan, vastgesteld in 2023, zijn verschillende scenario's geschetst om te komen tot (ver)nieuwbouw van 't Schylger Jouw; een gebouw dat niet meer voldoet aan de eisen van deze tijd. Op 17 maart 2025 is er een intentieovereenkomst getekend tussen Openbaar Onderwijs Terschelling en Gemeente Terschelling om te komen tot (ver)nieuwbouw op de huidige kavel van 't Schylger Jouw. Er is samenwerking gezocht met een extern adviseur (Lindhorst) om als gedelegeerd bouwheer op te treden. Ook is gewerkt aan een programma van eisen voor de nieuwbouw, onder leiding van 'de Mevrouwen' vanuit de wensen en eisen van de school, met optimale betrokkenheid van docenten. Er is gekeken naar wat er nodig is voor een robuust VO op Terschelling. Zo is er in de plannen een 3e leerjaar HAVO/VWO toegevoegd en is er ruimte gereserveerd voor praktijkopleidingen samen met het MKB. In juli 2025 heeft de gemeenteraad het besluit genomen om € 14,9 miljoen te investeren in de nieuwbouw. Er is gewerkt aan de selectie van het ontwerpteam dat in december bekend is geworden waarbij Wijbenga Trom het gebouw mag gaan ontwerpen. Op 18 december 2025 is de ingebruiknemingsovereenkomst van gebouw 't Schylger Jouw ondertekend door OVO-Fryslân-Noord en Gemeente Terschelling.

Toekomstbestendig onderwijs

Omdat het onderwijs kampt met uitdagingen zoals teruglopende leerlingenaantallen is een visie op onderwijs noodzakelijk. Toekomstbestendig onderwijs vraagt om een efficiënte bedrijfsvoering en weloverwogen investeringen in onder andere staf en gebouwen.

In 2025 is een start gemaakt met het opstellen van de onderwijsvisie. Alle stakeholders van de gemeente, onderwijs en kinderopvang zijn samen in overleg gegaan om onder begeleiding van 'Edunamics' te komen tot een stip op de horizon ten aanzien van een doorlopende leerlijn 0-23 jaar. Op basis van deze visie wordt in 2026 een plan gemaakt om ook in de toekomst doorlopende leerlijnen voor onze eilander jeugd te kunnen blijven bieden, in een veilige en kwalitatief hoogwaardige onderwijsomgeving.

Naast het opstellen van de onderwijsvisie is er in 2025 gewerkt aan het aanpassen van de bestuurlijke structuur van het openbaar onderwijs Terschelling (OOT), om deze los te maken van de gemeente.

Voortgezet onderwijs
In het najaar van 2025 zijn er grote stappen gezet met betrekking tot de verzelfstandiging van Openbaar Onderwijs Terschelling waardoor er op 9 december 2025 door het college van B&W voor wat betreft het voortgezet onderwijs ingestemd kon worden met de akte van overdracht en de volmacht aan de notaris, tot de bestuursoverdracht aan OVO-Fryslân Noord.

Primair onderwijs
Parallel aan het traject van verzelfstandiging voor het voortgezet onderwijs is er ook gewerkt aan het de verzelfstandiging van het primair onderwijs en de voorbereiding tot de bestuurlijke samenwerking met het christelijk primair onderwijs.

OPOT en CVPOT gaan per 1 januari 2026 samen verder als Stichting Primair Onderwijs Terschelling (SPOT). Op 30 december 2025 ondertekenden de burgemeester en de voorzitter en penningmeester van het CVPOT hiervoor de aktes. In de samenwerkingsstichting blijven de eigen identiteit van de eilander scholen én de kwaliteit en professionaliteit goed gewaarborgd, ondanks de uitdagingen waar het onderwijs op Terschelling voor staat. Door samen te gaan, ontstaat er meer bestuurlijke slagkracht en kan er efficiënter en toekomstbestendiger worden gewerkt.

Kinderen, ouders en medewerkers zijn gedurende het proces goed geïnformeerd en merken er in de praktijk er weinig van dat CVPOT en OPOT verder samenwerken in de samenwerkingsstichting.

Lokale Educatieve Agenda

Het heeft de laatste jaren op Terschelling ontbroken aan een Lokale Educatieve Agenda (LEA). In 2025 zijn de eerste stappen gezet om hierin verandering te brengen. Dit met het oogmerk dat alle kinderen vanaf 0 jaar tot 26 de kans krijgen zich optimaal te ontwikkelen. De gemeente moet hiertoe de regie gaan nemen, dat in 2026 zijn beslag moet krijgen.

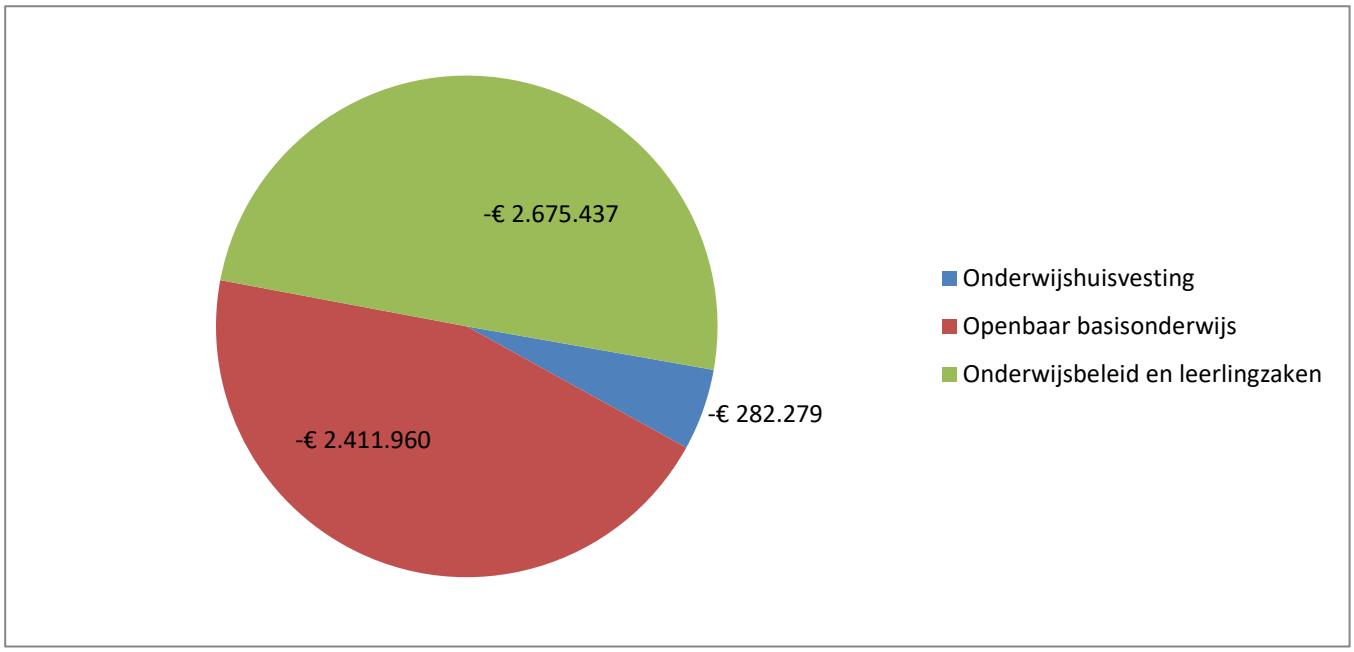
Kinderopvang

In 2025 heeft de gemeente samen met de GGD extra aandacht besteed aan de kinder- en buitenschoolse opvang. Klachten van ouders leidden tot extra controles van de GGD, waarop de kinderopvangorganisatie daadwerkelijk maatregelen heeft genomen. Door een directiewisseling bij de opvangorganisatie heeft deze organisatie echt stappen gezet om het tekort aan personeel structureel op te lossen.

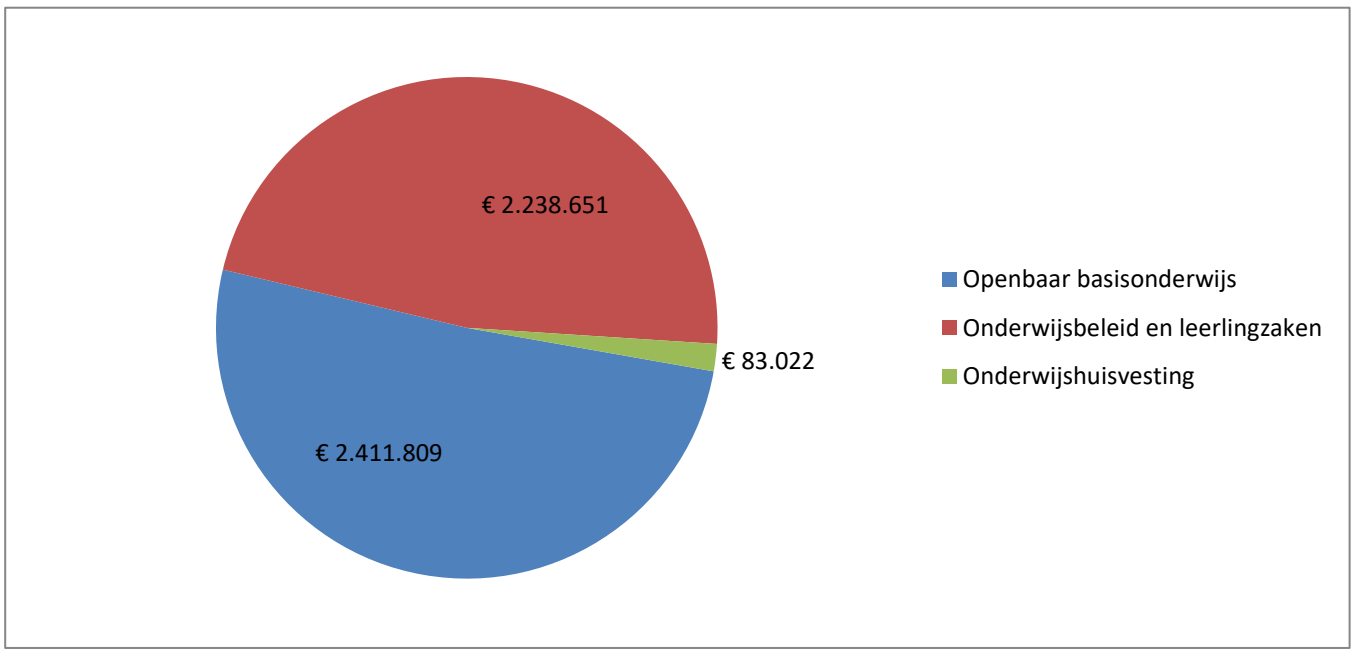
Beleidsindicatoren Onderwijs	2024	2023
Absoluut verzuim (aantal per 1.000 leerlingen)	n.b.	n.b.
Relatief verzuim (aantal per 1.000 leerlingen)	19	30
Voortijdig schoolverlaters zonder startkwalificaties (vsv-ers in % deelnemers aan het VO en MBO onderwijs)	n.b.	2,2

Bron: Waarstaatjegemeente.nl

Lasten programma 4

Baten programma 4

Financiën

Realisatie programma 4

Bedragen in € 1.000

	Taakveld	Primitieve begroting 2025	Begroting na wijziging 2025	Realisatie 2025	Afwijking 2025
Exploitatie					
Lasten					
4.1	Openbaar basisonderwijs	-1.737	-1.737	-2.412	-675
4.2	Onderwijshuisvesting	-327	-293	-282	11
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-2.104	-2.301	-2.675	-374
		-4.168	**-4.331**	**-5.370**	**-1.038**
Baten					
4.1	Openbaar basisonderwijs	1.735	1.735	2.412	677
4.2	Onderwijshuisvesting	76	76	83	7
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.802	1.802	2.239	437
		3.613	**3.613**	**4.734**	**1.121**
		-555	**-718**	**-636**	**82**
Mutaties reserves					
Toevoegingen					
1.10	Mutaties reserves	0	0	-	-
		0	**0**	**-**	**-**
Onttrekkingen					
1.10	Mutaties reserves	-	73	73	-
		0	**73**	**73**	**-**
Totaal		**-555**	**-645**	**-563**	**82**

Taakveld 4.1 Openbaar basisonderwijs

Taakveld 4.1 Openbaar onderwijs kent hogere (salaris)lasten waar hogere baten tegenover staan. Per saldo is het verschil budgettair neutraal.

Taakveld 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Op dit taakveld is een positief verschil ontstaan van € 62.000. Dit verschil wordt veroorzaakt door enerzijds lagere lasten op het gebied van kinder- en peuteropvang. Daarnaast zijn er nog een aantal posten waar de lasten lager uitvallen dan begroot, alles bij elkaar genomen leidt dit tot een positief verschil.

Mutaties reserves: de toevoeging aan de reserve budgetoverheveling van € 73.000 heeft betrekking op TUS-uitkeringen.

2.5 Sport, cultuur en recreatie

De buurtsportcoach is de centrale figuur in de uitvoering en organisatie van het sportbeleid. Hij zorgt voor verbinding tussen sportaanbieders en maatschappelijke instellingen zoals jeugdzorg, het Eilandteam, onderwijs en de gezondheidszorg. De sportcoach richt zich op het bevorderen van sportdeelname in de basisschoolleeftijd. De gemeente ondersteunt initiatieven op het gebied van sport en bewegen met subsidies. Tot en met 2027 is er zowel voor de buurtsportcoach als voor de subsidies budget beschikbaar. Vanuit de brede SPUK-regeling komen er aanvullende middelen beschikbaar.

Uitvoering en voortzetting Lokaal Sportakkoord.

De uren van de buurtsportcoach zijn uitgebreid met uren voor een functie als coördinator Sport & Preventie. Hierdoor kan hij nog meer doen op het gebied van gezondheid en preventie van gezondheidsproblemen. In 2025 zijn er vele activiteiten uitgevoerd op het gebied van gezondheid en bewegen voor alle doelgroepen. Hierdoor blijft er gewerkt worden aan de doelstellingen van het Lokaal Sportakkoord.

Tonnenloods

Er wordt nog steeds gewerkt aan de realisatie van de Tonnenloods. In 2025 is er subsidiëring naar rato beschikbaar voor de Tonnenloods, waarbij is gekeken naar het deel van het jaar dat de Tonnenloods open was voor publiek.

't Behouden Huys

't Behouden Huys

’t Behouden Huys bestaat sinds 2023 uit drie ‘zuilen’: Museum, Historisch Centrum & Erfgoed

Terschelling (Digitaliseringsproject). Naast de jaarlijks terugkerende werkzaamheden en kerntaken, staan er unieke ambities op het programma om de komende jaren zoveel mogelijk mensen te betrekken bij de Terschellinger cultuur en historie.

Nieuwe en Eigentijdse Museumtentoonstellingen

In 2025 besteedt ’t Behouden Huys - in samenwerking met de Zeevaartschool - aandacht aan 150 jaar zeevaartonderwijs op Terschelling en ook aan de 50e verjaardag van de Harlingen Terschellling sloepenrace.

De nieuwe (buiten)tentoonstelling over de Terschelling-schilder Jan Deodatus (1914-1986) met een bijbehorend boek is in november 2025 van start gegaan. Ondertussen zijn in 2025 voorbereidingen voortgezet wat betreft de tentoonstelling over de Terschellinger Barent Fockesz, internationaal bekend geworden als ‘De Vliegende Hollander’. De vormgeving van het boek ‘Roddels & Raadsels van Terschelling’ - waarin ook Barent Fockesz aan bod komt - is in 2025 in ontwikkeling.

Zichtbaarheid & Vindbaarheid van het Museum en het Historisch Centrum

Op de boot van Harlingen naar Terschelling is ’t Behouden Huys goed zichtbaar met twee filmpjes over de Lutine en de sleutel uit ’t Behouden Huys van Willem Barentsz. Verder zijn voor zowel de voor- als de achterkant van ’t Behouden Huys raamfolies ontwikkeld om de zichtbaarheid en vindbaarheid ter plekke te vergroten. Hier zijn de omliggende buren bij betrokken geweest

(Vanwege benodigde gunstige weersomstandigheden kunnen de omvangrijke folies pas voorjaar 2026 aangebracht worden.)

Ontsluiten collectie
't Behouden Huys zet ook in 2025 het digitaal raadpleegbaar maken voort van de beeldbank en de museale objecten. Aan de ontsluiting van de grote kaartencollecties zijn we in 2025 gestart. Het toegankelijk maken van de collectie zal de komende jaren een van de kerntaken blijven.

Educatie
In samenwerking met eilander basisscholen is het educatief project 'Voor de kost' uitgevoerd. Daarvoor hebben de kinderen van alle eilander basisscholen het museum bezocht. Aan de hand van voorwerpen en verstopte tafereeltjes zijn ze (letterlijk en figuurlijk) in aanraking gekomen met de werkzaamheden van Terschellingers in de afgelopen eeuwen.

Cultureel erfgoed

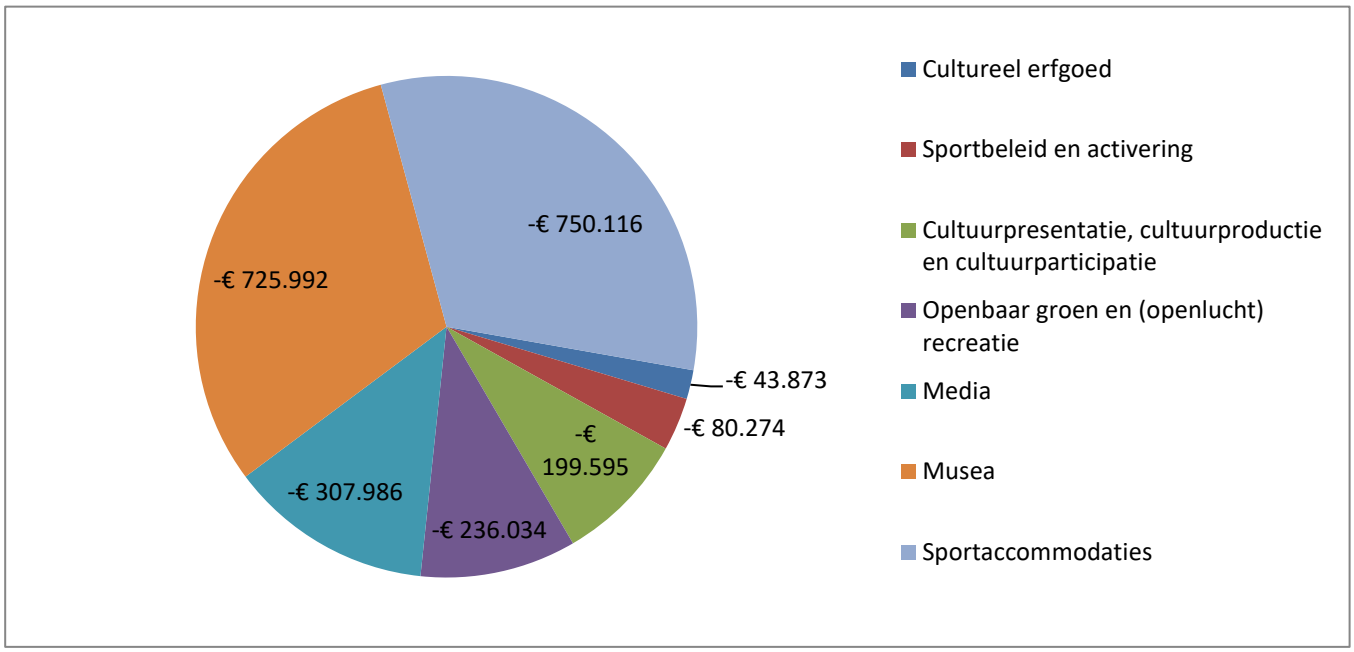
Met de website 'Erfgoed Terschelling' willen we al het erfgoed centraal en digitaal samenbrengen op een manier waarbij we het over 100 jaar nog steeds terug kunnen vinden.

De basis van Erfgoed Terschelling is gelegd. Via social media wordt meer over Erfgoed gedeeld zodat Erfgoed Terschelling meer bekendheid krijgt. Steeds meer stichtingen en verenigingen gaan aan de slag met het digitaliseren van hun archief. Zo'n 30 partijen zijn aangesloten en hebben hun eigen database gekregen. Er zijn verbeteringen doorgevoerd zodat het invoeren van het archief gemakkelijker gaat. Zo heeft de Eilandpers bijvoorbeeld alle 'Terschellingers' gedigitaliseerd. Deze zijn op de website erfgoedterschelling.nl terug te vinden. De Landbouwschool heeft zijn locatie opengesteld voor andere stichtingen en verenigingen om in gezamenlijkheid met erfgoed aan de slag te gaan. Team erfgoed sluit hierbij aan om te helpen. In 2025 is de verhalenmodule aangeschaft zodat ook verhalen worden bewaard. Ook heeft een tussenevaluatie plaatsgevonden zodat we een juiste koers houden voor het project.

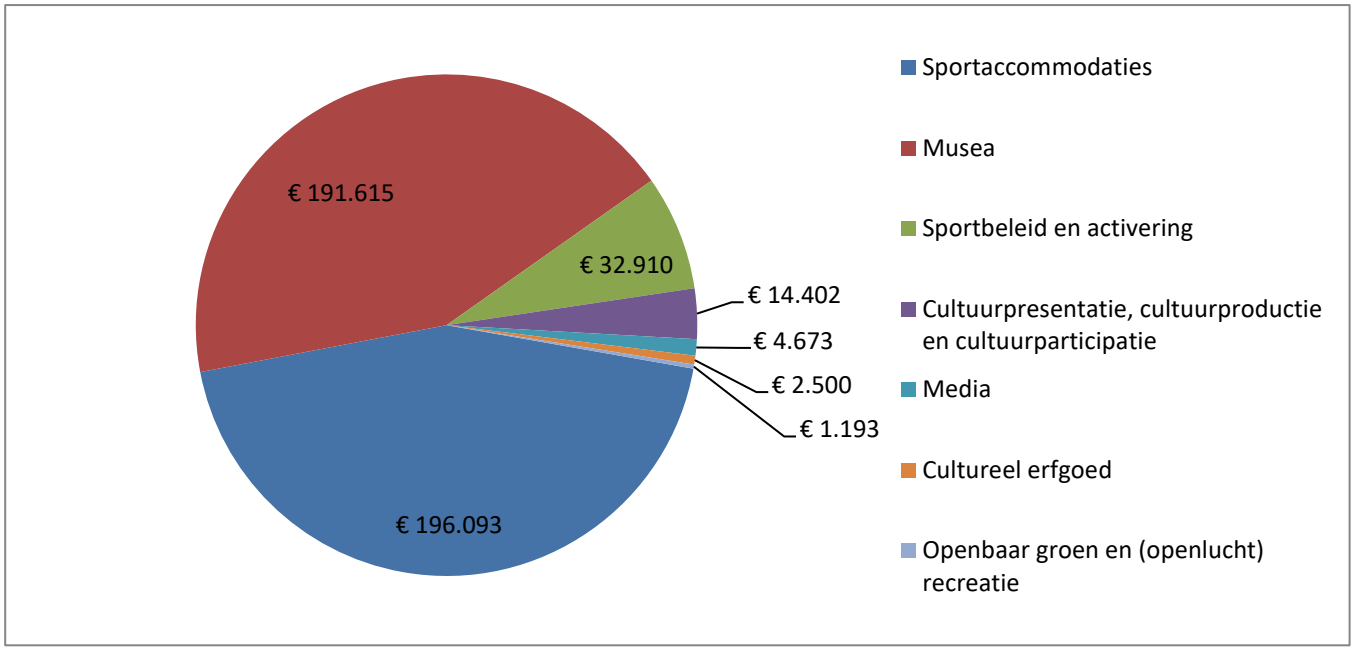
Beleidsindicatoren Sport, cultuur en recreatie	2024	2022
Niet sporters (in %)	46,8	54,5

Bron: Waarstaatjegemeente.nl

Lasten programma 5

Baten programma 5

Financiën

Realisatie programma 5

Bedragen in € 1.000

	Taakveld	Primitieve begroting 2025	Begroting na wijziging 2025	Realisatie 2025	Afwijking 2025
Exploitatie					
Lasten					
5.1	Sportbeleid en activering	-87	-87	-80	7
5.2	Sportaccommodaties	-712	-799	-750	49
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-248	-248	-200	48
5.4	Musea	-697	-688	-726	-38
5.5	Cultureel erfgoed	-66	-104	-44	60
5.6	Media	-207	-307	-308	-1
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-179	-243	-236	7
		-2.196	**-2.476**	**-2.344**	**132**
Baten					
5.1	Sportbeleid en activering	-	-	33	33
5.2	Sportaccommodaties	237	251	196	-55
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-	-	14	14
5.4	Musea	92	92	192	100
5.5	Cultureel erfgoed	-	-	3	3
5.6	Media	-	-	5	5
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2	2	1	-1
		331	**345**	**443**	**98**
		-1.865	**-2.131**	**-1.900**	**231**
Mutaties reserves					
Toevoegingen					
1.10	Mutaties reserves	0	0	-40	-40
		0	**0**	**-40**	**-40**
Onttrekkingen					
1.10	Mutaties reserves	0	88	88	0
		0	**88**	**88**	**0**
Totaal		**-1.865**	**-2.043**	**-1.852**	**191**

Taakveld 5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

De belangrijkste oorzaak voor het verschil op dit taakveld is dat het budget leefbaarheid een overschot kent van € 42.000 in 2025.

Taakveld 5.4 Musea

De exploitatie van het museum 't Behouden Huys valt de afgelopen jaren positiever uit dan gedacht. Ook in 2025 zijn de baten € 40.000 hoger dan verwacht. Daarnaast is er minder gebruik gemaakt van het kostenbudget zodat ook hier een voordeel is behaald.

Het Centrum Natuur en Landschap is per 1 november 2025 definitief gesloten. De exploitatie is afgesloten met een negatief resultaat van bijna *€ 70.000*.

Taakveld 5.5 Cultureel erfgoed

Het verschil aan de lasten kant is veroorzaakt door een post "Overgebleven middelen project erfgoed" over te hevelen budget vanuit 2024 naar het jaar 2025. De werkelijke uitgaven zijn echter gelijk gebleven aan het oorspronkelijke begrotingsbedrag.

2.6 Sociaal Domein

Het doel van dit programma is het faciliteren en realiseren van de participatiesamenleving. Hierin draagt iedereen die dat kan op Terschelling actief bij aan zijn of haar omgeving. Zo ontstaat er een vangnet voor personen die tussen wal en schip dreigen te raken. Dit doen we samen met onze lokale en regionale partners, zoals Sociaal Domein Fryslân (SDF) en de samenwerking binnen Noardwest Fryslân (gemeenschappelijke regeling). Onze ambitie hierin is het realiseren van een sluitende keten waarin voorzieningen, indien nodig op maat, beschikbaar zijn voor iedereen. Specifieke wetgeving die bepalend zijn voor deze opdracht en koers zijn: de Jeugdwet, de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), de Participatiewet en de Wet inburgering nieuwkomers. Iedere wet heeft zijn eigen opgave, zoals “veilig en gezond opgroeien” ingevolge de Jeugdwet, zo lang mogelijk zelfstandig thuis wonen, regie voeren en meedoen zoals de Wmo beoogt, het bieden van bestaanszekerheid en het stimuleren tot het verkrijgen van eigen inkomsten ingevolge de Participatiewet.

Participatie en bestaanszekerheid

In 2025 is verder gewerkt aan het versterken van participatie naar vermogen, het vergroten van bestaanszekerheid en het voorkomen van armoede. De uitvoering van het in 2024 vastgestelde beleidskader Bestaanszekerheid is voortgezet via een uitvoeringsprogramma. Inwoners met een Participatiewet-uitkering zijn door De Dienst ondersteund bij hun terugkeer naar werk of bij het vinden van passende maatschappelijke activiteiten.

Het team *Binnenwerk* is gestart, waardoor werkzoekenden met een arbeidsbeperking een reguliere baan hebben gekregen bij Staatsbosbeheer en bijdragen aan het natuurbeheer op Terschelling. Daarnaast is het nieuwe beleidskader Schuldhulpverlening voorbereid, de evaluatie van de minimaregelingen gestart en zijn de beleidsregels medische kosten geactualiseerd. Het aanvraagformulier voor bijzondere bijstand medische kosten is vereenvoudigd. Inwoners die recht hadden op compensatie voor de *Alleenverdienersproblematiek* hebben deze automatisch ontvangen.

De invoering van de *Participatiewet in balans* is landelijk uitgesteld; de eerste fase treedt nu in werking per 1 januari 2026. In 2025 is samen met De Dienst en de partnergemeenten in Noardwest Fryslân gewerkt aan de voorbereiding van een meer mensgerichte uitvoering. De samenhang met het beleidskader Bestaanszekerheid versterkt deze ontwikkeling.

Het Rijk stelt vanaf 2024 structurele middelen beschikbaar voor sociaal ontwikkelbedrijven en voor een banenplan voor inwoners die tussen wal en schip dreigen te raken. In regionaal verband is gewerkt aan de voorbereiding van een plan om voor deze middelen in aanmerking te komen. Door een wijziging in de landelijke aanpak heeft Terschelling in 2025 zelf de beschikking gekregen over een beperkt *Impulsbudget,* dat wordt ingezet voor arbeidsre-integratie.

WMO

Mantelzorg

In 2025 is uitvoering gegeven aan het vastgestelde mantelzorgbeleid, met inzet op ondersteuning, waardering en toegankelijke informatie voor mantelzorgers. Acute respijtzorg is beschikbaar via het Triagepunt Friesland. De informatievoorziening is verbeterd en het mantelzorgcompliment van € 100 is ingevoerd.

Zelfstandig wonen
Er is een plan opgesteld ter voorbereiding op de mediacampagne in 2026 rondom langer zelfstandig wonen. Het Fries Actieplan voor een duurzame aanpak van geweld in afhankelijkheidsrelaties is uitgevoerd binnen de regionale samenwerkingsafspraken.

Dagactiviteiten
Het project inkoop dagactiviteiten is voortgezet, waarbij de bestaande ondersteuning is geanalyseerd om beter aan te sluiten bij de veranderende vraag en toekomstige behoeften van inwoners.

Beschermd wonen
In 2025 heeft de inkoop beschermd wonen plaats gevonden in provinciaal verband. Daarnaast is gewerkt aan de ontwikkeling van een plan voor ondersteuning zonder indicatie (de waakvlamfunctie) voor mensen met psychische en/of licht verstandelijke beperkingen, gericht op het voorkomen van zwaardere problematiek. Tot slot is samen met welzijn, inwoners en lokale partners verkend hoe het aanbod in heet voorliggende veld kan worden versterkt en uitgebreid.

Vluchtelingenopvang
In 2025 vangt de gemeente Terschelling 70 personen op. In de loop van 2025 is het grootste gedeelte van de Oekraïners verplaatst naar het gebouw op palen. Hiermee zijn een aantal andere locaties komen te vervallen.

Jeugd
Preventie en vroegsignalering
Het Regionale ondersteuningsplan en de Verklarende analyse zijn instrumenten die het Gebiedsteam inzet om het probleemoplossend vermogen van inwoners in kaart brengen. Vervolgens kunnen interventies worden geformuleerd. Deze beide instrumenten zijn doorontwikkeld in 2025 en het gebiedsteam is getraind in het gebruik.

Vanuit de Fryske regiovisie is Sociaal Domein Fryslân (SDF) voor de periode 2023-2026 bezig met participatie en ervaringsdeskundigheid. Doel: We laten onze inwoners vooraf meedenken aan toekomstig beleid, onderzoeken actief de cliëntenervaringen en nemen dit mee om onze dienstverlening te verbeteren. We richten een Ervaringsdeskundigen pool in waar we als Friese gemeenten (en samenwerkingspartners) gebruik van kunnen maken

Het tijdig bieden van de juiste hulp op maat
Het zorglandschap is niet voor alle zorgvragen dekkend. Vanuit SDF worden hier sinds 2025 maatregelen voor getroffen, waaronder een 'bemiddelaar complexe casuïstiek'.

In SDF-verband is besloten de huidige inkoop niet te verlengen na 2027. Dat betekent dat er een nieuw inkoopproces wordt opgestart. Gemeente Terschelling is intensief betrokken bij dit inkoopproces.

Het doel van de Hervormingsagenda is verbetering van de kwaliteit en beheersing van kosten. De Hervormingsagenda is richtinggevend voor het beleid van gemeenten en samenwerkingsregio's.

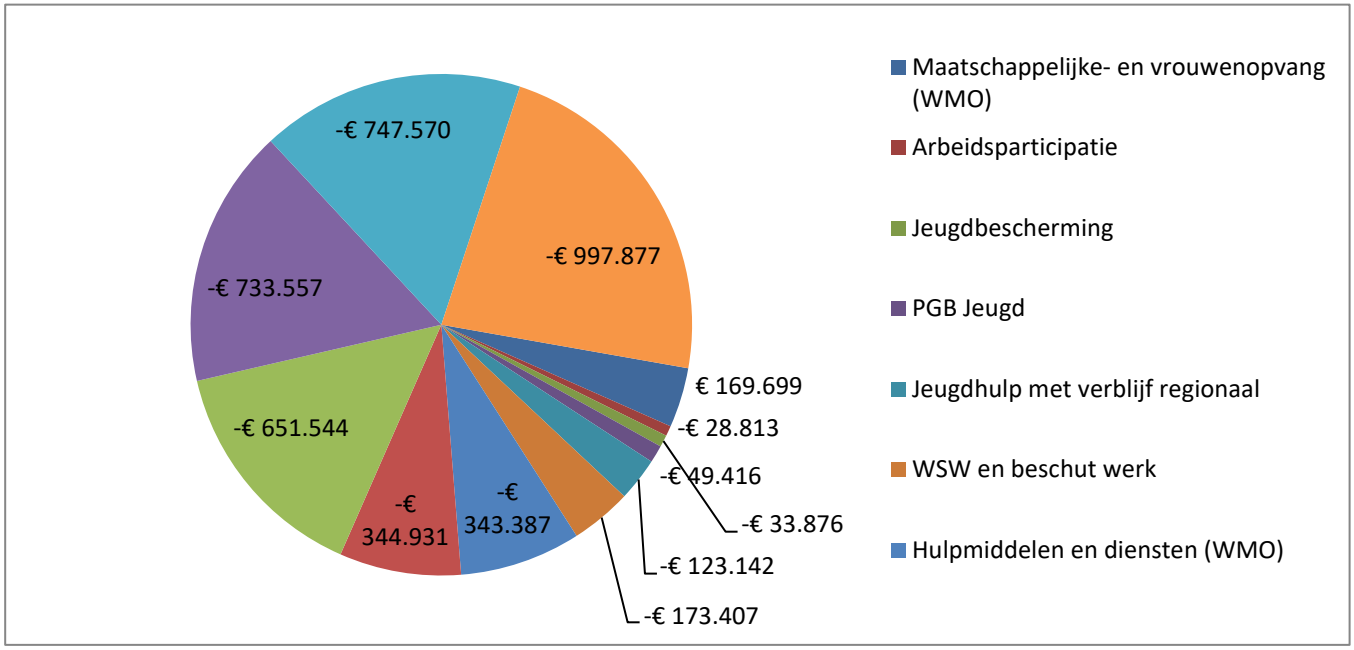
Aanvullend Zorg en Welzijnsakkoord

In Friesland hebben alle 18 gemeenten zich ingezet om het Aanvullend Zorg en Welzijnsakkoord (AZWA) zich eigen te maken. Zoals bekend is er een landelijk tekort aan zorgverleners. Om ook in de toekomst zorg te kunnen blijven verlenen aan jeugd en de groeiende groep ouderen, is afgesproken dat er een verschuiving moet plaatsvinden van de zorg naar welzijn. Ale gemeenten hebben een eerste aanzet voor deze plannen in 2025 op papier gezet, zo ook Terschelling. Terschelling heeft daarbij wel bedongen dat, gezien de schaal en geïsoleerde ligging, Terschelling niet alle facetten van AZWA hoeft uit te voeren.

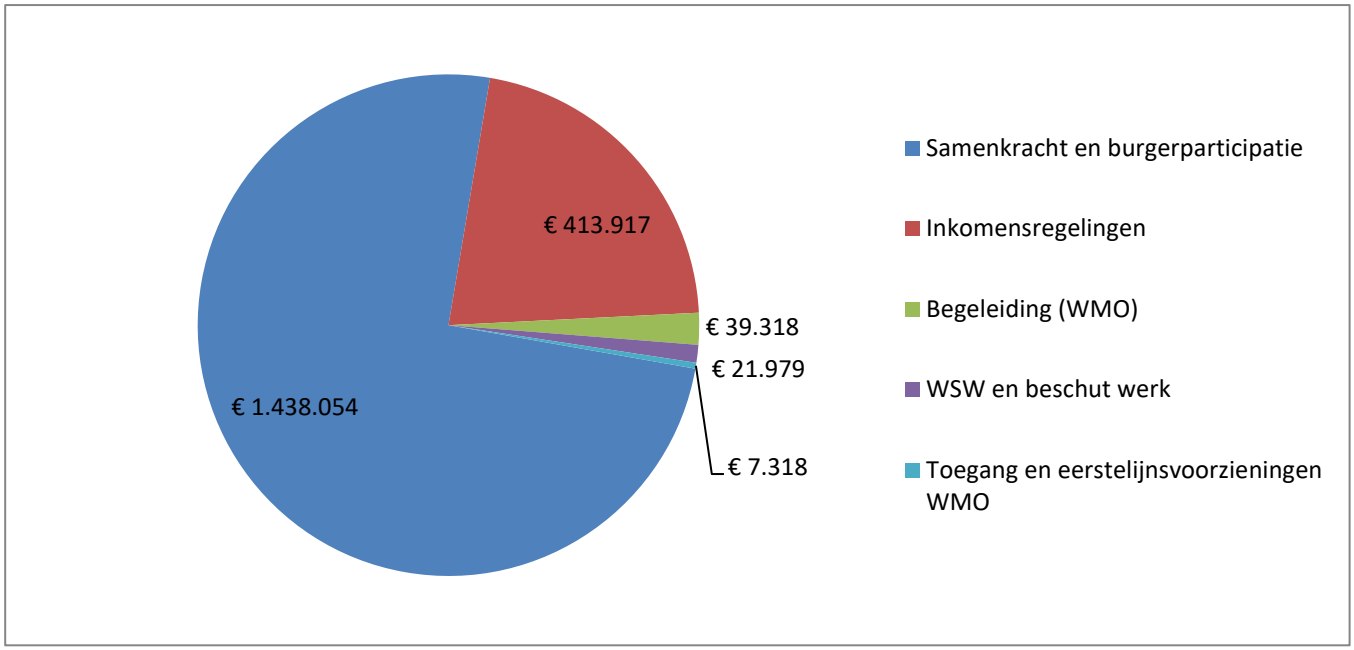
Beleidsindicatoren Sociaal Domein	2024	2023
Banen (aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar)	950,2	930,6
Jongeren met een delict voor de rechter (% 12 t/m 23 jarigen)	n.b.	n.b.
Kinderen in uitkeringsgezin (% kinderen tot 18 jaar)	n.b.	n.b.
Netto arbeidsparticipatie (% van de werkzame beroepsbevolking tov de beroepsbevolking)	74	74,3
Werkloze jongeren (% 16 t/m 22 jarigen)	n.b.	n.b.
Personen met een bijstandsuitkering (aantal per 1.000 inwoners)	4	4
Lopende re-integratievoorzieningen (aantal per 1.000 inwoners van 15-64 jaar)	2,7	5,3
Jongeren met jeugdhulp (% van alle jongeren tot 18 jaar)	10,1	13,5
Jongeren met jeugdbescherming (% van alle jongeren tot 18 jaar)	n.b.	n.b.
Jongeren met jeugdreclassering (% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar)	n.b.	n.b.
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo (aantal per 1.000 inwoners)	63	59

Bron: Waarstaatjegemeente.nl

Lasten programma 6

Baten programma 6

Financiën

Realisatie programma 6

Bedragen in € 1.000

	Taakveld	Primitieve begroting 2025	Begroting na wijziging 2025	Realisatie 2025	Afwijking 2025
Exploitatie					
Lasten					
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-778	-747	-998	-251
6.21	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	-71	-476	-345	131
6.3	Inkomensregelingen	-529	-529	-652	-123
6.4	WSW en beschut werk	-278	-278	-173	105
6.5	Arbeidsparticipatie	-37	-37	-29	8
6.60	Hulpmiddelen en diensten (WMO)	-193	-193	-343	-150
6.711	Huishoudelijke hulp (WMO)	-586	-586	-471	115
6.712	Begeleiding (WMO)	-57	-57	-24	33
6.713	Dagbesteding (WMO)	-369	-369	-252	117
6.751	Jeugdhulp ambulant lokaal	-1.084	-1.184	-230	954
6.752	Jeugdhulp ambulant regionaal	-37	-37	-504	-467
6.762	Jeugdhulp met verblijf regionaal	-148	-148	-123	25
6.791	PGB WMO	0	0	-35	-35
6.792	PGB Jeugd	0	0	-14	-14
6.811	Beschermd wonen (WMO)	0	0	176	176
6.812	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	0	0	-6	-6
6.821	Jeugdbescherming	-47	-47	-34	13
6.822	Jeugdreclassering	-5	-5	0	5
		-4.219	**-4.693**	**-4.058**	**635**
Baten					
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	98	1.252	1.438	186
6.21	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	0	0	7	7
6.3	Inkomensregelingen	472	472	414	-58
6.4	WSW en beschut werk	43	43	22	-21
6.60	Hulpmiddelen en diensten (WMO)	4	4	0	-4

	Taakveld	Primitieve begroting 2025	Begroting na wijziging 2025	Realisatie 2025	Afwijking 2025
6.711	Huishoudelijke hulp (WMO)	39	39	39	0
		656	**1.810**	**1.921**	**111**
		-3.563	**-2.883**	**-2.137**	**746**
Mutaties reserves					
Toevoegingen					
0.10	Mutaties reserves	0	0	0	0
		0	**0**	**0**	**0**
Onttrekkingen					
0.10	Mutaties reserves	0	0	0	0
		0	**0**	**0**	**0**
Totaal		**-3.563**	**-2.883**	**-2.137**	**746**

Taakveld 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie

Specifieke uitkering Opvang ontheemden Oekraïne

In 2025 heeft de gemeente Terschelling een specifieke uitkering ontvangen voor de kosten van de opvang van Oekraïense vluchtelingen. In de voorgaande jaren bleek deze bijdrage steeds ruim voldoende om de gemaakte kosten te dekken. Daarom is in de bestuursrapportages op voorhand voorgesteld om een deel van de middelen vrij te laten vallen ten gunste van het resultaat. Achteraf blijkt echter dat de kosten in 2025 hoger uitvallen dan verwacht, waardoor een deel van de eerder vrijgevallen middelen alsnog ten laste gebracht moet worden van het resultaat.

Taakveld 6.21 – Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Wmo

De toegang tot Wmo-voorzieningen is in 2025 conform verwachting verlopen. De vraag naar ondersteuning bleef stabiel, waarbij de nadruk lag op tijdige beoordeling en passende inzet van voorzieningen.

Taakveld 6.3 – Inkomensregelingen

In het kader van de Participatiewet zijn in 2025 meer uitkeringen verstrekt dan geraamd. De toename hangt samen met een stijging van het aantal inwoners dat een beroep doet op inkomensondersteuning.

Taakveld 6.4 – WSW en beschut werk

De voorlopige cijfers vallen lager uit dan begroot. In de tweede helft van 2025 is één beschutte werkplek ingevuld. Daarnaast zijn er minder trajecten ingezet dan eerder geprognosticeerd, wat leidt tot lagere uitgaven.

Taakveld 6.60 – Hulpmiddelen en diensten (Wmo)

Binnen de woonvoorzieningen is sprake van een hogere realisatie dan begroot. Er zijn diverse extra voorzieningen toegekend, waaronder trapliften en verschillende badkamerhulpmiddelen. Deze extra toekenningen zorgen voor een budgetoverschrijding binnen dit onderdeel.

Taakveld 6.711 – Huishoudelijke hulp (Wmo)

Het aantal cliënten met een voorziening voor huishoudelijke ondersteuning is sinds 2024 sterk afgenomen. Dit hangt deels samen met de beperkte capaciteit bij zorgaanbieders, waardoor minder nieuwe cliënten konden instromen.

Taakveld 6.713 – Dagbesteding (Wmo)

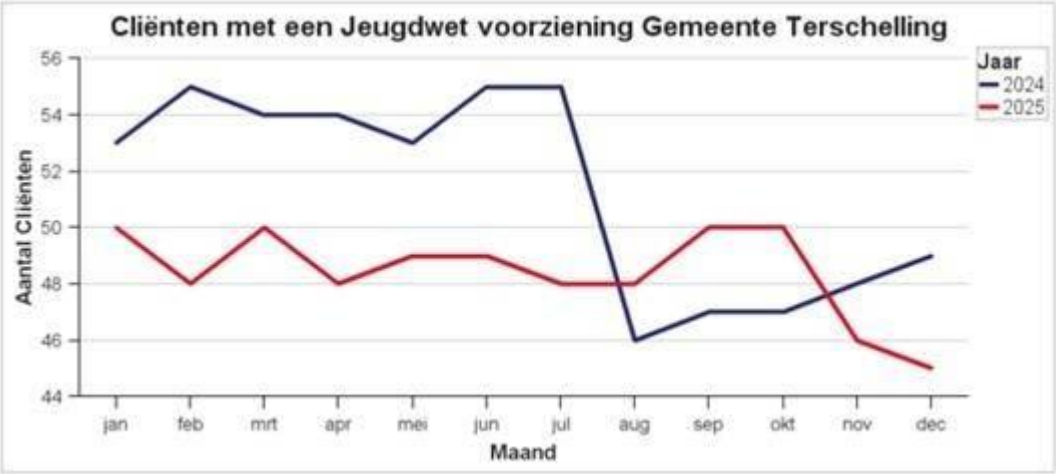
Het aantal cliënten dat gebruikmaakt van dagbesteding is gedaald van zeven eind 2024 naar drie eind 2025. Deze afname heeft geleid tot lagere uitgaven binnen dit taakveld.

Taakveld 6.752 – Jeugdhulp ambulant regionaal

Het aantal cliënten met een Jeugdwetvoorziening is dalende (zie tabel). Door deze afname is er ongeveer een half miljoen euro minder uitgegeven dan begroot. Dit resulteert in een aanzienlijk financieel voordeel binnen de jeugdhulp.

Taakveld 6.811 – Beschermd wonen (Wmo)

Het voordeel binnen dit taakveld komt voort uit de voordelige afrekeningen over 2024 en 2025 van centrumgemeente Leeuwarden. Hierdoor vallen de lasten lager uit dan geraamd.

2.7 Volksgezondheid en milieu

Het programma volksgezondheid en milieu heeft als doel om zowel mens als milieu te beschermen en te bevorderen. In 2025 ligt de focus op het gebied van gezondheid onder andere op een integraal preventief gezondheidsbeleid en wordt er aandacht besteed aan inclusie en anti-discriminatie. Hierbij streven we naar een gezonde en veilige leefomgeving voor iedereen.

Binnen het programma besteden we ook aandacht aan duurzaamheid en circulariteit. Het geactualiseerde uitvoeringsprogramma Terschelling Samen Duurzaam 2023-2026 vormt de basis voor de acties die het komende jaar genomen worden. Het belangrijkste doel van het programma is het reduceren van de CO2-uitstoot, wat in lijn is met de duurzaamheidsdoelstelling van het rijk. Om dit te bereiken, richten we ons onder andere op het verduurzamen van de bebouwde omgeving, het sluiten van kringlopen op het eiland en het bevorderen van participatie. Dit alles met als uitgangspunt een toekomstbestendige energie-infrastructuur op het eiland.

Door deze acties te ondernemen, dragen we bij aan een gezonde leefomgeving voor mens en milieu en zetten we stappen richting een duurzame toekomst.

Integraal preventief gezondheidsbeleid

Brede SPUK, Friza & GALA

In 2025 is gewerkt aan de invulling van diverse regelingen vanuit rijk en provincie, die bedoeld zijn om welzijn en gezondheid van de bevolking te verbeteren en versterken. Om dit te realiseren is onder meer een Aanjager Friza aangesteld in 2025.

Binnen Friza (Fries Integraal Zorg Akkoord) zijn twee transformatieplannen opgesteld, provinciebreed. Dit zijn het Transformatieplan Mentale gezondheid & veerkracht en het Transformatieplan Versterken sociale basis.

Vanuit de thematiek van de Brede SPUK, Friza en GALA (Gezond en Actief Leven Akkoord) is in 2025 op Terschelling onder meer ingezet op valpreventie. De buurtsportcoach heeft hiervoor een training voor de lokale fysiotherapeuten georganiseerd, zodat zij de doelgroep gericht kunnen begeleiden. Dit krijgt een vervolg in 2026.

In december 2024 is een training suïcidepreventie aangeboden aan professionals op het eiland. Dit thema heeft in 2025 een vervolg gekregen, onder meer via het organiseren van "Walk into the Light" is aandacht voor het onderwerp gevraagd.

De mentale gezondheid van de jeugd op Terschelling staat onder druk en vraagt om gerichte aandacht in 2026. In 2025 zijn voorbereidingen getroffen voor het transformatieplan Mentale Gezondheid en Veerkracht en het versterken van de sociale basis. In 2026 worden deze plannen verder opgepakt, mede op basis van een 0-meting die op Terschelling wordt uitgevoerd. Naar aanleiding van deze meting wordt een rapport opgesteld zodat er gericht en passend aan de transformatieplannen op Terschelling gewerkt kan worden. In 2025 is daarnaast gerealiseerd dat een belangrijk deel van de ondersteuning voor jeugd wordt vergoed door de zorgverzekeraar.

Overige projecten die in 2025 gerealiseerd zijn vanuit preventief gezondheidsbeleid zijn projecten op het gebied van Laaggeletterdheid en subsidies voor onder meer Wereldlichtjesdag en een MUP (menstruatie-artikelen uitgiftepunt).

Sociale veiligheid jeugd
In de Begroting 2025 is geld beschikbaar gesteld voor het versterken van de sociale veiligheid van de eilander jeugd. Dit is in 2025 ingezet voor de realisatie van de functie "Aanjager Sociale veiligheid jeugd" binnen de ambtelijke organisatie en voor het verhogen van de subsidie aan Stichting Jeugdwerk Terschelling ten behoeve van de uitbreiding van de formatie aan jeugdwerkers.

De Aanjager Sociale veiligheid jeugd is gestart in het najaar van 2025 en heeft zich onder meer gericht op het opstarten van de functie, het versterken van de uitvoering van Helder Terschelling, het organiseren van voorlichting over middelengebruik en vuurwerk en het coördineren en stimuleren van diverse projecten door eilander organisaties. Middels subsidies zijn onder meer voorlichting door Theater Smoar op het basisonderwijs, het realiseren van een moestuin door leerlingen van het VMBO het Schylger Jouw, het opleiden van een anti-pestcoördinator, leerlingenprojecten zoals een Escape Room en een film door leerlingen over het risico van mediagebruik gesteund.

Een deel van de inzet van de Aanjager Sociale veiligheid jeugd is bekostigd vanuit gelden van het Fries Preventie Akkoord. Het Jaarplan Sociale veiligheid jeugd is inmiddels met de gemeenteraad gedeeld.

Helder Terschelling
In 2025 is, mede door de inzet van de Aanjager Sociale veiligheid jeugd en het projectbureau TLC, ingezet op uitvoering van het preventieprogramma Helder Terschelling. Er is onder meer gesproken met de sportclubs over NIX18 en er is een cursus voor barvrijwilligers georganiseerd om hen te leren hoe hiermee om te gaan. Deze training, Instructie Verantwoord Alcoholschenken (IVA) werd goed bezocht door een gevarieerd gezelschap aan eilander vrijwilligers.

Huisartsenzorg
De huisartsen krijgen geen vergoeding voor de beschikbaarheid tijdens avond-, nacht- en weekenduren. Dit in tegenstelling tot huisartsenpraktijken op de wal, die voor deze uren samenwerken in zogeheten Huisartsenposten (HAP’s). Deze situatie brengt de continuiteit van de eerste lijnszorg in gevaar. Op initiatief van Terschelling is in samenwerking met de huisartsen deze problematiek eerst bij de coördinerende zorgverzekeraar Zilveren Kruis aangekaart en na onvoldoende respons bij de Tweede Kamer. Mogelijk dat in 2026 dit leidt tot een adequate regeling.

Inclusie en anti-discriminatie
In 2025 is door de beleidsadviseur volksgezondheid en een projectmedewerker vanuit TLC gestart met het opstellen van de LIA, de Lokale Inclusie Agenda. Dit project is nog niet afgerond en krijgt in 2026 een vervolg.

Verduurzamen gebouwde omgeving
We breiden de subsidieregeling isolatie uit om circulair bouwen te stimuleren. Daarvan is al gebruik gemaakt, maar minder dan we hadden verwacht. Het afgelopen jaar hebben 33 inwoners van de subsidieregeling gebruik gemaakt om hun woning te verduurzamen.

We hebben een applicatie aangeschaft om inzicht te krijgen in hoeverre gebouwen zijn geïsoleerd en welk energielabel zij dan zouden hebben. Er wordt een stappenplan opgesteld voor de verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed. Daarvoor is budget uit 2025 gereserveerd voor 2026.

We hebben energiecoaches ingezet, die laagdrempelig voorlichting en advies kunnen geven.

Het afgelopen jaar is gewerkt aan het opzetten van een nieuwe subsidieregeling. Waarmee we energiearmoede kunnen verminderen en eigenaren van woningen beneden een bepaalde WOZ-waarde financieel ondersteunen met het isoleren van hun woning. Dat doen we met het Nationaal Isolatie Programma.

Kringlopen sluiten

We zijn in 2025 verdergegaan met het sluiten van kringlopen in onder andere de bouw, de recreatiesector en de voedselketen.

Begin 2026 is de rapportage van het project 'eten van eigen bodem' gepresenteerd aan een groot publiek met een diner. De initiatieven en ideeën die daar zijn opgehaald zullen in een vervolgtraject nader bestudeerd en uitgewerkt worden. Bij de herbouw van ’t Schylger Jouw wordt hergebruik van bouwmaterialen meegenomen. Met Island Woods heeft de gemeente een overeenkomst getekend waardoor het gebruik van eilander hout wordt gestimuleerd.

Het onderzoek naar een warmtenet in West-Terschelling is afgerond. De uitkomst was helaas niet positief. Op dit moment is de haalbaarheid te onzeker.

We doen het samen

Samen met eilanders, eilander ondernemers, maatschappelijke organisaties en andere partners hebben we gewerkt aan de verduurzaming van Terschelling.

Binnen projecten uit de Regio Deal weten we elkaar te vinden. De Terschellinger ondernemersvereniging participeert in projecten als de bruisplek, circulair werkende ondernemers denken mee over een circulaire ambachtsroute, studenten van NHL Stenden doen onderzoek, maken prototypes of campagnemateriaal voor de ambachtsroute.

De gemeente wordt via een project in de Regio Deal door Vereniging Circulair Fryslan geholpen het inkoop- en aanbestedingsbeleid zo in te richten dat hergebruik en duurzaamheid zwaarder meetellen.

Afvalsturing en Milieustraat

Voor het inzamelen, het verwerken van de afvalstromen en de straatreiniging op Terschelling heeft de gemeente een doorlopende overeenkomst met Omrin.

In 2024 is het raamcontract en de daarbij behorende prestatieovereenkomst voor 2025 tegen het licht gehouden. Het lopende prestatie contract is in 2025 uitgevoerd door Omrin.

Samen met Omrin is in 2025 een start gemaakt met onderzoek naar de afvalstromen op Terschelling. Als onderdeel van de regiodeal is er een project gestart dat onderzoekt welke mogelijkheden er op Terschelling liggen voor circulaire afvalverwerking. Door meer in te zetten op circulaire afvalstromen, kan de stroom restafval voor de verbrandingsoven worden verminderd.

Als eerste stap is er een plan opgesteld voor het uitbreiden van de scheidingsmogelijkheden op de milieustraat met 6 extra afvalstromen. De gemeenteraad heeft daar (in januari 2026) mee ingestemd

Riolering, beschermen volksgezondheid en het milieu

De riolering draagt bij aan de volksgezondheid op Terschelling doordat het afvalwater wordt afgevoerd uit de bebouwde omgeving en wordt getransporteerd naar de rioolwaterzuiveringsinstallatie. Daarnaast draagt de riolering bij aan het verminderen van de kans op wateroverlast door de afvoer van hemelwater. Tenslotte draagt de riolering bij aan het beschermen van het oppervlaktewater doordat het afvalwater wordt ingezameld.

Om de riolering nu en in de toekomst goed te laten functioneren is in het water- en rioleringsprogramma 2025-2029 (Wrp) Terschelling beschreven hoe de riolering wordt onderhouden. De werkzaamheden zijn onderverdeeld in:

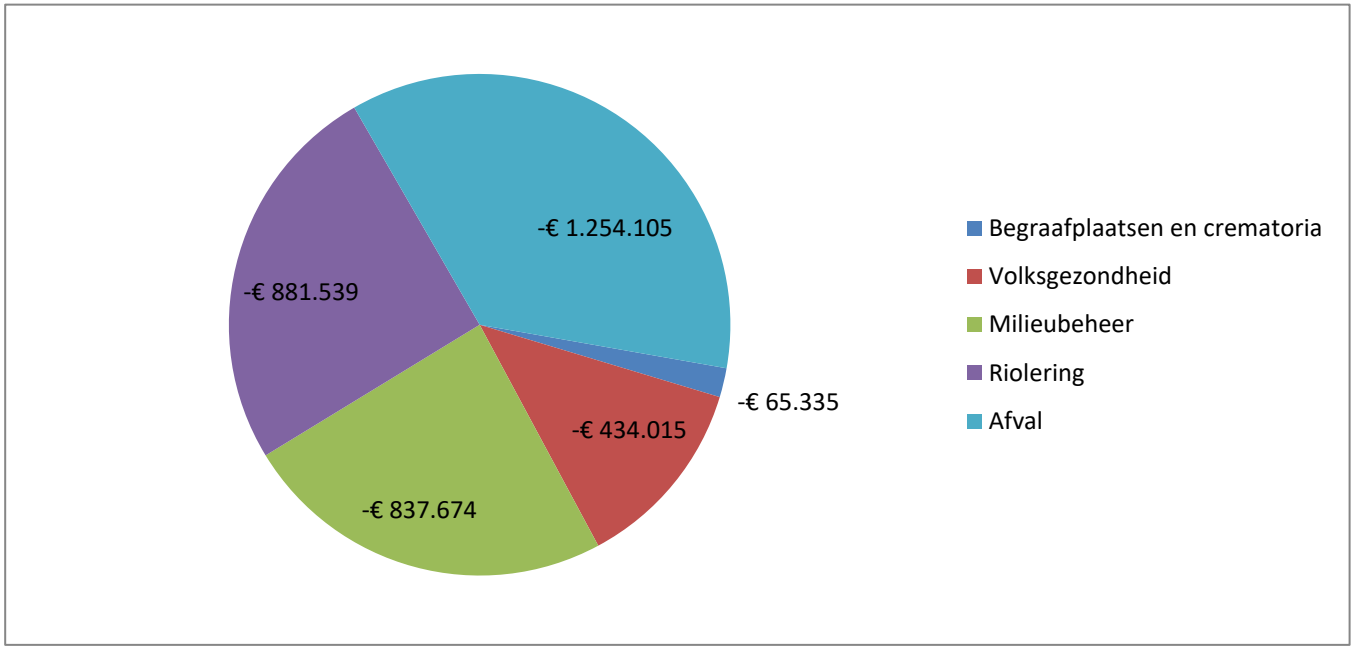
- Planvorming en onderzoek
- Periodiek onderhoud
- Verbetering en vervangingsmaatregelen.

De in 2025 uitgevoerde werkzaamheden zijn beschreven in paragraaf 3.3 onderhoud kapitaalgoederen.

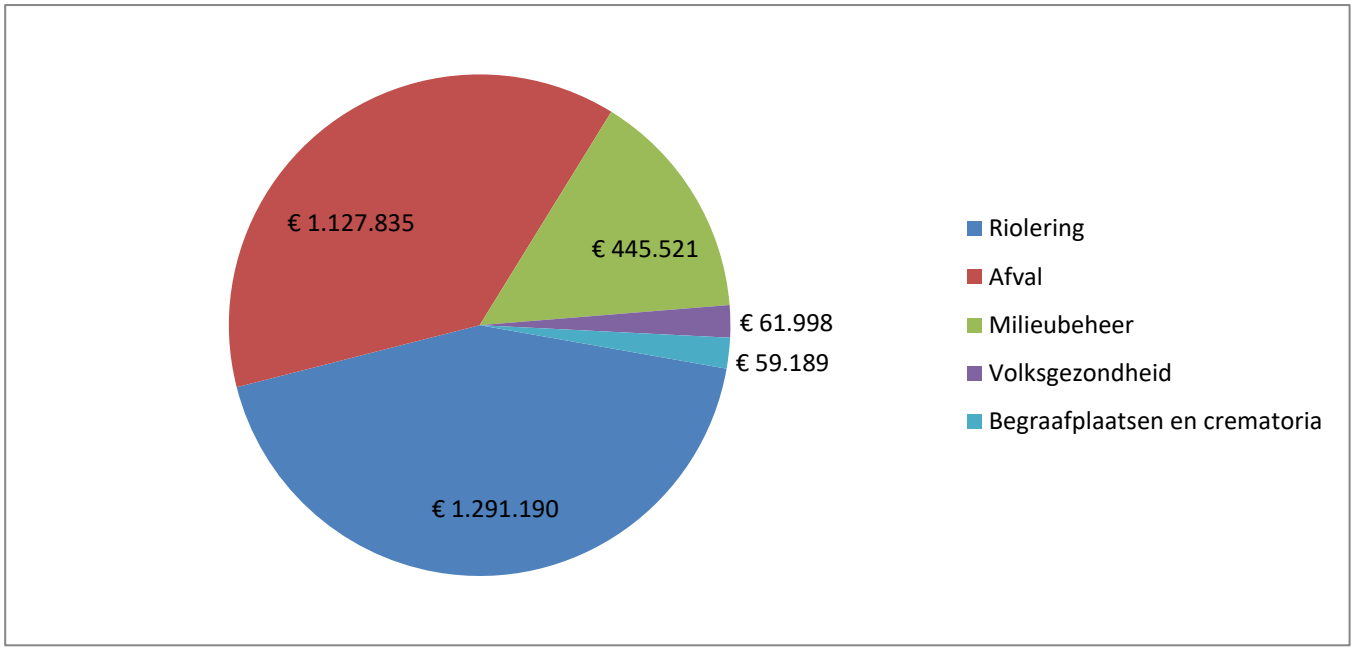
Beleidsindicatoren Volksgezondheid en Milieu	2024	2023
Omvang huishoudelijk restafval (kg/inwoner)	323	334
Hernieuwbare elektriciteit (in %)	n.b.	n.b.

Bron: Waarstaatjegemeente.nl

Lasten programma 7

Baten programma 7

Financiën

Realisatie programma 7

Bedragen in € 1.000

	Taakveld	Primitieve begroting 2025	Begroting na wijziging 2025	Realisatie 2025	Afwijking 2025
Exploitatie					
Lasten					
7.1	Volksgezondheid	-455	-454	-434	20
7.2	Riolering	-761	-930	-882	48
7.3	Afval	-1.217	-1.217	-1.254	-37
7.4	Milieubeheer	-678	-939	-838	101
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	-20	-20	-65	-45
		-3.131	**-3.560**	**-3.473**	**87**
Baten					
7.1	Volksgezondheid	74	74	62	-12
7.2	Riolering	940	1.360	1.291	-69
7.3	Afval	1.218	1.138	1.128	-10
7.4	Milieubeheer	197	197	446	249
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	11	21	59	38
		2.440	**2.790**	**2.986**	**196**
		-691	**-770**	**-487**	**283**
Mutaties reserves					
Toevoegingen					
1.10	Mutaties reserves	0	0	-205	-205
		0	**0**	**-205**	**-205**
Onttrekkingen					
1.10	Mutaties reserves	-	190	190	-
		0	**190**	**190**	**-**
Totaal		**-691**	**-580**	**-502**	**78**

Taakveld 7.2 Riolering

De post uitbestede werkzaamheden is lager uitgevallen dan begroot. Dit komt doordat het reinigen en inspecteren van de riolering vertraging heeft opgelopen en niet in 2025 is afgerond. De riolering was dermate vervuild dat de geplande dagproductie niet kon worden gehaald. De werkzaamheden lopen door in 2026 en de totale kosten zullen hoger uitvallen dan begroot.

De post afschrijving is hoger uitgevallen dan begroot. Een aantal investeringen werden annuïtair afgeschreven in plaats van lineair. Dat is in 2025 gecorrigeerd. Om de financiële afschrijvingstermijn

in overeenstemming te brengen met de technische afschrijvingstermijn was een eenmalige extra afschrijving noodzakelijk.

De nadelen worden enigszins gecompenseerd door een hogere opbrengst van het rioolrecht.

Taakveld 7.4 Milieubeheer

Het taakveld kent een behoorlijke onderschrijding . De bedoeling is om middels budget overheveling deze overschotten alsnog in te zetten voor duurzaamheid.

We breiden de subsidieregeling isolatie uit om circulair bouwen te stimuleren. Daarvan is al gebruik gemaakt, maar minder dan we hadden verwacht. Om dit alsnog mogelijk te maken is er een voorstel gedaan om budget over te hevelen voor 2026.

Er wordt een stappenplan opgesteld voor de verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed. Daarvoor is budget uit 2025 gereserveerd voor 2026.

In 2025 is de uitvoering van het gebouwenbeheerplan 2024-2028 gestart. In het eerste jaar is er voornamelijk nog onderhoud volgens het meerjaren onderhoudsplan uitgevoerd, daarom is het budget voor verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed nog niet benut. Vanaf 2026 komen ook de verduurzamingsprojecten uit het gebouwenbeheerplan in uitvoering, te beginnen met de verduurzaming van de gemeentewerf. Het voorstel is om budget over te hevelen voor verduurzaming van de gemeentewerf.

Bij de verduurzaming van de gemeentewerf liggen er kansen voor het creëren van een energie-hub op het bedrijventerrein. Door daar nu aandacht aan te besteden en een duurzaamheidsinvestering te doen, kan er een vliegwielwerking ontstaan voor het verduurzamen van het gehele bedrijventerrein en de geplande naastgelegen woonwijk.

2.8 Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing

In 2025 is op verschillende beleidsterreinen verder gewerkt aan de uitvoering van de Omgevingswet en aan belangrijke ruimtelijke en maatschappelijke opgaven binnen de gemeente. De ontwikkeling van de omgevingsvisie en het omgevingsplan kreeg vorm met een sterke nadruk op participatie. Tegelijkertijd stond de organisatie voor uitdagingen in de uitvoering, onder andere binnen de VTH-pool.

Op het gebied van wonen zijn grote stappen gezet richting de ambitie om betaalbare woningen te realiseren, met voortgang in zowel particuliere initiatieven als grotere projecten zoals CNL, Zuidermiede en Halfweg. Daarnaast zijn beleidskaders geactualiseerd, zoals het standplaatsenbeleid, en is gewerkt aan strategische opgaven zoals de integrale waterveiligheid.

Tot slot is binnen de verplichte basisregistraties, zoals BAG en BGT, conform planning gewerkt en voldoet de gemeente over 2025 aan de gestelde kwaliteitseisen.

Omgevingswet

In 2025 hebben we verder gewerkt aan de instrumenten van de Omgevingswet waaronder omgevingsvisie en het omgevingsplan. Hierbij staat een integrale aanpak centraal en speelt participatie een belangrijke rol. De Omgevingswet de Wet kwaliteitsborging en de uitwerking daarvan heeft nog steeds een grote impact op de organisatie.

Omgevingsvisie
afgerond in participatie met de eilanders

Omgevingsplan
We hebben gewerkt aan het eerste deelplan (Midsland) van het nieuwe gebiedsdekkende omgevingsplan Het deelplan zullen we begin 2027 publiceren.

VTH-pool

In 2025 is er opnieuw sprake geweest van een wisseling in leidinggevende. Dat is goed geweest voor de samenwerking. Wel is er ook nog het nodige gewisseld in de personele bezetting. Dat baart wel zorgen. Het is lastig om goed personeel te vinden. Vaak wordt dan gewerkt met mensen die we zelf moeten opleiden. De pool is dit jaar binnen het budget gebleven.

Betaalbaar wonen

De ambitie is om 190 betaalbare woningen te realiseren tot 2031 (vanaf de start van het uitvoeringsprogramma 2019) en voorbereidingen te treffen voor nog eens 60 woningen tot 2030. Deze ambitie komt voort uit de Woonvisie, het uitvoeringsprogramma en het coalitieakkoord. Inmiddels zijn er ruim 200 woningen gerealiseerd/vergund/vergunning aangevraagd en in voorbereiding. Dat gebeurt via initiatieven van particulieren op basis van het beleidskader nieuwe woningen en via grotere projecten als CNL, Zuidermiede en Halfweg.

Particuliere initiatieven – Er zijn ongeveer honderdentwee betaalbare woningen gerealiseerd/vergund en formele vergunning aangevraagd via de aanpak particuliere initiatieven

vanaf 2019 tot en met 2025. Daarnaast zijn er eind 2025 voor circa dertig woningen plannen in voorbereiding.

CNL – Voor de invulling van deze locatie met sociale huurwoningen zijn dit jaar massastudies (hoeveelheid woningen met volumes (hoogte en breedte van de bebouwing op de kavel) van verschillende varianten gemaakt en aan de Raad voorgelegd. Daaruit is een voorkeursvariant gekomen die verder is uitgewerkt in een stedenbouwkundige opzet, in nauwe samenwerking met WoonFriesland. Deze opzet is gepresenteerd aan de buurt tijdens een inloopbijeenkomst in het najaar. Er komen 19 sociale huurwoningen, waarvan er 8 levensloopbestendig worden gebouwd. De plannen zijn enthousiast ontvangen. In 2026 wordt de planologische procedure en de sloop voorbereid. Na het bouwrijp maken in 2027 wordt oplevering voorzien in 2028.

Zuidermiede – De plannen voor Zuidermiede zijn in 2025 afgerond. Er ligt een stedenbouwkundig ontwerp met een invulling van 10 sociale huurwoningen van WoonFriesland. De woningen zijn bedoeld voor kleine gezinnen; zowel starters als doorstromers kunnen er terecht. Eind 2025 is het ontwerp omgevingsplan vrijgegeven voor inspraak en gepubliceerd. Zienswijzen hierop zullen verwerkt worden en voorgelegd aan de Raad om tot een definitief omgevingsplan te komen in 2026. Verwachting is dat deze woningen eind 2027 kunnen worden opgeleverd. Daarvoor zal de kavel nog bouwrijp gemaakt moeten worden door de Gemeente.

Halfweg – Met ontwikkelaar SmartBuilds is gewerkt aan een stedenbouwkundige opzet voor een plan met 40 midden huurwoningen op de kavel in Halfweg. Het betreft modulaire bouw, of zogenaamde flexwoningen; ze staan er in principe 40 jaar. Daarna worden ze, indien dat gewenst is, weggehaald door de ontwikkelaar. De eerste ruimtelijke onderzoeken zijn uitgevoerd, waaronder stikstof, flora en fauna en hindercontouren. Er is ook een start gemaakt met het opstellen van een beeldkwaliteitsplan. Parallel is gewerkt aan een business-case waarbij SmartBuilds de grond huurt van de Gemeente voor 40 jaar. De Gemeente zorgt voor het bouw- en woonrijp maken en Smartbuilds voor de bouw en het beheer van de woningen. Met een aanvullende dekking vanuit Rijkssubsidies lijkt het plan financieel haalbaar. De plannen zijn begin oktober op een inloopbijeenkomst gepresenteerd aan de buurt en andere belangstellenden. Hierop zijn de nodige reacties gekomen vanuit de buurt. Besluitvorming over de volgende fase van dit plan (contractfase) vindt in 2026 plaats.

Standplaatsenbeleid

Het concept-ontwerpbeleidskader standplaatsen is gereed en dient ter vervanging van het beleid uit 2016. Hierover zal in 2026 een besluit worden genomen door de de raad. Vervolgens zullen er beleidsregels worden opgesteld zodat er in 2027 vergunningen kunnen worden verleend conform deze regels.

Integrale waterveiligheidstrategie

In 2025 hebben we gewerkt aan het opstellen van een plan van aanpak voor het uitwerken van het gekozen ambitieniveau van de integrale waterveiligheidstrategie. Deze strategie is opgesteld vanuit een opgave genoemd in het Deltaprogramma 2021.

Geo-informatie BAG BGT

De gemeente is de bronhouder voor diverse verplichte basisregistraties. Zo ook voor Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) en de Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT). Deze

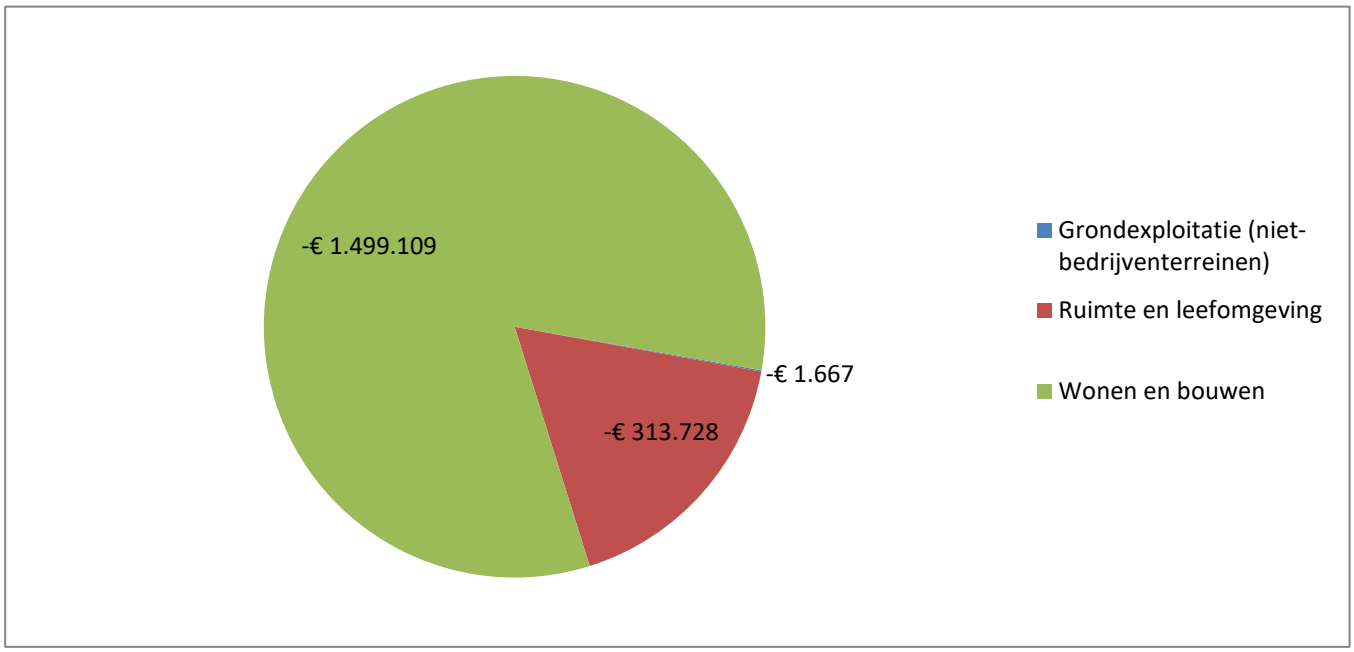
registraties dienen aan de vereiste kwaliteit te voldoen. Hier wordt door het ministerie van BZK op toegezien middels verplichte verantwoording.

Het bijhouden van de BAG wordt grotendeels door de gemeente zelf uitgevoerd. Voor de BGT geldt dat, via het samenwerkingsverband de Waddeneilanden, de meeste werkzaamheden belegd zijn bij de gemeente Leeuwarden.

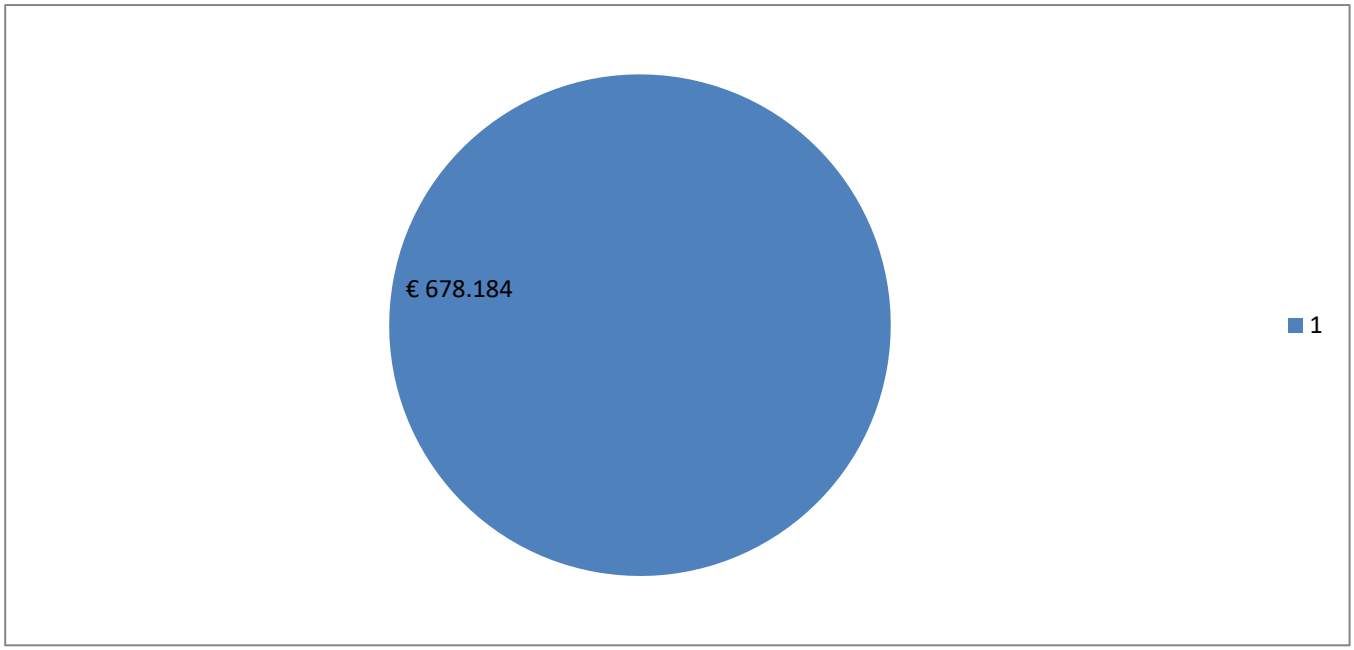
In 2025 zijn de werkzaamheden volgens plan uitgevoerd en over 2025 voldoet de gemeente aan de gestelde kwaliteitseisen.

Beleidsindicatoren Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke vernieuwing	2025	2024
Gemiddelde WOZ waarde (x € 1.000)	476	459
Nieuw gebouwde woningen (aantal per 1.000 woningen)	n.b.	3,0
Demografische druk (in %)	71,4	72,3
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden (in €)	859	835
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden (in €)	859	835

Lasten programma 8

Baten programma 8

Financiën

Realisatie programma 8

Bedragen in € 1.000

	Taakveld	Primitieve begroting 2025	Begroting na wijziging 2025	Realisatie 2025	Afwijking 2025
Exploitatie					
Lasten					
8.1	Ruimte en leefomgeving	-422	-422	-314	108
8.2	Grondexploitatie	-8	-6	-2	4
8.3	Wonen en bouwen	-1.426	-1.611	-1.499	112
		-1.856	**-2.039**	**-1.815**	**224**
Baten					
8.3	Wonen en bouwen	1.076	1.080	678	-402
		1.076	**1.080**	**678**	**-402**
		-780	**-959**	**-1.137**	**-178**
Mutaties reserves					
Toevoegingen					
1.10	Mutaties reserves	0	0	-210	-210
		0	**0**	**-210**	**-210**
Onttrekkingen					
1.10	Mutaties reserves	-	153	153	0
		0	**153**	**153**	**0**
Totaal		**-780**	**-806**	**-1.193**	**-387**

Taakveld 8.1 Ruimte en leefomgeving

Veel geplande projecten zijn niet tot uitvoering gekomen in 2025. Deze lopen door in 2026 waar dan ook de kosten worden gemaakt. Denk hierbij o.a. aan CNL-locatie, Halfweg en nog steeds Zuidemiede. Het voorstel is dan om dit restant over te hevelen naar 2026.

Taakveld 8.3 Wonen en bouwen

De geplande incidentele verkoop van huize Kaars is niet gerealiseerd in 2025 en is daarmee de belangrijkste oorzaak van het negatieve saldo aan de batenkant op wonen en bouwen. Daarnaast is er een stijging van de WABO leges met € 45.000 die dragen op positieve wijze bij aan het saldo.

3. Paragrafen

3.1 Lokale heffingen

Lokale Heffingen

Inleiding

Om gemeentelijke taken uit te kunnen voeren zijn de lokale heffingen onmisbaar.

In deze paragraaf geven we inzicht in de gerealiseerde inkomsten van de belastingen en rechten in 2025 en de oorzaken van de afwijkingen ten opzichte van de begroting.

Ook geven we inzicht in de kostendekkendheid van de bestemmingsheffingen en rechten. Wij gebruiken hiervoor sinds 2025 o.a. een software programma. Op basis van de inkomsten en uitgaven uit de financiële administratie wordt dan een percentage van de kostendekkendheid berekend. De eerste resultaten van dit onderzoek zijn opgenomen bij de relevante toelichting per belastingsoort. De komende jaren werken wij aan een verdere detaillering en verbetering van het inzicht in deze gegevens.

Er is een overzicht opgenomen van de ontwikkeling van de lokale lastendruk per huishouden en een beschrijving van de uitvoering van de Wet WOZ in 2025 in deze paragraaf. Tenslotte geven we inzicht in het uitgevoerde kwijtscheldingsbeleid.

Bevoegdheden

De bevoegdheid tot het invoeren/wijzigen/afschaffen van de gemeentelijke lokale heffingen ligt bij de gemeenteraad. De Gemeentewet geeft een limitatieve opsomming van de belastingen en rechten die een gemeente kan heffen.

Alle lokale heffingen worden vastgelegd in de door de gemeenteraad vastgestelde belastingverordeningen en tarieventabellen. Deze worden jaarlijks opnieuw vastgesteld, op basis van de begroting voor het komende jaar.

Toelichting op de lokale heffingen

Bij lokale heffingen maken we onderscheid in belastingen, rechten en bestemmingsheffingen.

Belastingen zijn heffingen zonder direct aanwijsbare tegenprestatie van de gemeente. De opbrengst komt ten gunste van de algemene middelen en is vrij besteedbaar. Het gaat dan om: onroerende zaakbelasting, precariobelasting, toeristenbelasting en forensenbelasting.

Rechten zijn vergoedingen die de gemeente vraagt voor de gevraagde dienstverlening. De opbrengst van rechten mag niet hoger zijn dan de kosten die de gemeente maakt in de uitvoering van die dienstverlening. Onder rechten vallen de leges, grafrechten en reinigingsrechten.

Een bestemmingsheffing is ook een maximaal kostendekkende heffing, maar bij deze heffing mag de opbrengst alleen ten gunste komen van de kosten die voor de specifieke collectieve voorziening worden gemaakt, zoals de afvalstoffenheffing en rioolheffing.

Inkomsten in 2025

In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de begrote inkomsten en de werkelijke inkomsten in 2025. In de paragraaf Toelichting per belastingsoort staat per soort aangegeven wat de oorzaak van de afwijking ten opzichte van de begroting 2025 is.

Lokale heffingen	Begrote inkomsten 2025	Werkelijke inkomsten 2025	Verschil in €	Verschil in %
In € 1.000				
onroerende zaakbelasting				
-eigenaar woning	1.559	1.539	-20	1%
-eigenaar niet-woning	833	951	118	14%
-gebruiker niet-woning	433	601	168	39%
afvalstoffenheffing	1.055	1.023	-32	-3%
rioolheffing	940	959	19	2%
precariobelasting	130	126	-4	-3%
toeristenbelasting	4.345	3.858	-487	-11%
forensenbelasting	1.006	1.042	36	4%
grafrechten	20	18	-2	-10%
leges burgerlijke stand, burgerzaken en APV vergunningen	120	160	40	33%
leges omgevingsvergunningen	140	182	42	30%
Totaal	**10.581**	**10.459**	**-122**	**-1%**

Toelichting per belastingsoort

OZB

Onroerende zaakbelasting

De grondslag van de onroerende zaakbelasting is de WOZ-waarde van een woning of niet-woning. De eigenaren en gebruikers van een object betalen deze onroerende zaakbelasting. De peildatum waarop de WOZ-waarde wordt gebaseerd ligt op 1 januari van het voorgaande jaar. De waardebepaling van woningen wordt gebaseerd op de prijs waarvoor vergelijkbare woningen zijn verkocht rond deze peildatum.

Tarieven Onroerende zaakbelasting (OZB)	2025	2024
Eigenaar Woning	0,085%	0,088%
Eigenaar Niet-woning	0,417%	0,375%
Gebruiker Niet-woning	0,328%	0,295%

De totale inkomsten van de onroerende zaakbelasting komen hoger uit dan begroot. Het gaat om een totaalbedrag van € 266.000.

De inkomsten OZB-woningen liggen in lijn met de begrote inkomsten De totale WOZ-waarde van woningen, en met name recreatiewoningen, steeg nog steeds in 2025. De stijging was in lijn waar rekening mee was gehouden bij het vaststellen van de definitieve OZB-tarieven voor 2025.

De totale WOZ-waarde van de niet-woningen kwam daarentegen wat hoger uit dan was berekend bij het vaststellen van het OZB-tarief voor 2025. Dat wordt veroorzaakt door een correctie in 2024 van een object dat als woning moest worden aangeslagen, terwijl hier (ten onrechte) het niet-woning tarief werd berekend. Deze correctie is doorgevoerd in 2024 en het negatieve effect is te hoog ingeschat op de begrote inkomsten voor 2025.

Eveneens waren nog niet alle niet-woningen van een WOZ-waarde en een aanslag OZB voorzien voor 2025, zoals een groot deel van de categorie recreatieterreinen. De herwaardering van de recreatieterreinen over belastingjaar 2024 is uitgevoerd en opgelegd in 2025. De herwaardering voor 2025 wordt in 2026 uitgevoerd. Met deze inkomsten over een eerder jaar is onvoldoende rekening gehouden bij het bepalen van de begrote inkomsten voor 2025.

Een andere reden van het verschil in de begrote en werkelijke inkomsten is de periodieke herbeoordeling van de objectafbakening in combinatie met de overgang naar gebruiksoppervlakte bij de woningdelen van niet-woningen. De overgang van bruto inhoud naar gebruiksoppervlakte bij woningen is in 2022 ingevoerd. Voor woningdelen bij niet-woningen gold deze verplichting met ingang van 2025. Bij deze herberekening zijn alle objectonderdelen gecontroleerd en waar nodig verbeterd. Dit leverde een meeropbrengst aan OZB inkomsten op.

Rioolheffing

Sinds de introductie van de Wet gemeentelijke watertaken op 1 januari 2008 dient de gemeente niet alleen zorg te dragen voor de afvoer van het afvalwater, maar ook voor afvoer van hemelwater en het beheer van het grondwaterpeil. In januari 2025 is het nieuwe water- en rioleringsprogramma voor 2025-2029 door de raad vastgesteld. Over de financiële paragraaf werd later in dat jaar een besluit genomen. Gelijktijdig met dit financieringsvoorstel is in november 2025 een voorstel ingediend voor de Verordening van de heffing en invordering van riool- en waterzorgheffing 2026.

Hierin was belastingheffing opgenomen waarmee de financiering van een voorziening groot onderhoud kon worden opgebouwd zoals dit was opgenomen in het water- en rioleringsprogramma voor de toekomstige investeringen. Deze verordening is niet vastgesteld door de gemeenteraad.

Voor 2025 zijn de tarieven nog gebaseerd op het "oude" verbreed gemeentelijk rioleringsplan. In 2025 is het tarief rioolheffing gestegen met het inflatie correctie percentage ten opzichte van 2024, in afwachting van de vaststelling van het water en rioleringsprogramma 2025-2029. De kosten die gemoeid zijn met de riooltaken, worden verhaald via de gebruikers van woningen en niet-woningen.

De kosten voor de uitvoering van de riool- en watertaken worden gedekt vanuit de rioolheffing en deze mag maximaal 100% kostendekkend zijn. In onderstaande tabel is de kostendekkendheid van de rioolheffing over 2025 opgenomen. Het dekkingspercentage geeft aan dat de kosten voor dat percentage gedekt worden door de ontvangen heffingen. Het saldo van het resultaat over alle watertaken wordt aan het einde van het jaar, positief of negatief, vereffend met de voorziening zodat er geen sprake is van over- of onderdekking.

Op basis van de berekening is de werkelijke kostendekkendheid 100%.

Kostendekkendheid Rioolheffing	Primitieve begroting 2025	Werkelijk 2025	Verschil in €
In € 1.000			
Saldo taakveld 7.2 Riolering	-526	-828	-302
Toerekening overhead	-235	-235	0
Toerekening BTW	-182	-175	7
Opbrengst rioolheffingen	940	960	20
Onttrekking voorziening riolering	0	278	278
Saldo exploitatielasten taakveld 7.2 Riolering	**-3**	**0**	**3**
Dekkingspercentage	100%	100%	-

Toeristenbelasting

Toeristenbelasting wordt geheven van alle bezoekers aan Terschelling. De heffing vindt als volgt plaats:

- voor de dag van aankomst via het bootkaartje van rederij Doeksen of via de Waddenhaven voor personen die met ander vervoer naar Terschelling komen en
- voor alle overnachtingen in een logies accommodatie.

De opbrengst van de toeristenbelasting komt ten goede aan de kosten die de gemeente maakt voor de diverse voorzieningen die in stand worden gehouden voor het toeristisch product. In bijlage 4 is een indicatie van de bestedingen opgenomen van de ontvangen toeristenbelasting.

De aanslagen die in 2025 zijn opgelegd hebben betrekking op het belastingjaar 2024. Pas aan het einde van het jaar kunnen de logiesverstrekkers hun aangifte doen van alle overnachtingen in het afgelopen jaar. De aanslag toeristenbelasting wordt vervolgens opgelegd in het volgende jaar.

De begrote inkomsten voor 2025 zijn gebaseerd op het vastgestelde tarief toeristenbelasting voor 2025, maar deze inkomsten komen pas in 2026 binnen. De werkelijke inkomsten in 2025 zijn dus gebaseerd op het tarief voor 2024. Deze werkwijze wordt jaar op jaar op dezelfde manier uitgevoerd.

Tarieven Toeristenbelasting	2025	2024
In €		
Tarief	2,16	2,10

Met ingang van 2025 is de forfaitaire berekeningswijze afgeschaft. Iedere logiesverstrekker moet aangifte doen van alle daadwerkelijke overnachtingen in zijn accommodatie(s).

Inmiddels is de meerderheid van de aangiften over 2025 retour ontvangen. In de begroting voor 2025 was opgenomen dat de verwachting was dat het beëindigen van de forfaitaire heffing zou leiden tot een meeropbrengst van € 325.000, of +/- 150.000 overnachtingen. Uit de aangiften die tot nu toe zijn ontvangen (+/- 93%) blijkt deze inschatting te positief. Er zijn categorieën logiesverstrekkers waarvoor zichtbaar is dat de aangifte van het aantal overnachtingen duidelijk hoger ligt dan in eerdere jaren toen voornamelijk gebruik werd gemaakt van het forfait, maar dit resulteert niet in de verwachte meeropbrengst.

De categorie hotels laat een duidelijke stijging in het aantal overnachtingen zien, + 36.000 ten opzichte van 2024. De recreatieterreinen deden veelal aangifte van alle overnachtingen, op een beperkt aantal belastingplichtigen na. De aangifte resulteert in ongeveer 15.300 meer overnachtingen in 2025. De zomerhuizen en recreatieappartementen hebben netto 12.500 meer overnachtingen.

In de havens is geconstateerd dat het aantal belastingplichtige bezoekers minder was in 2025. In eerdere jaren werden gezamenlijk ongeveer 160.000 overnachtingen geregistreerd. In 2025 was dit aantal 147.000.

De totale meeropbrengst is verwacht ongeveer 51.000 overnachtingen of € 122.000 te zijn. Zoals gezegd, zijn nog niet alle aangiften retour ontvangen, dus een definitief cijfer is op dit moment nog niet te geven.

Verder van invloed op de inkomsten toeristenbelasting is dat ongeveer 12 belastingplichtigen zijn gestopt met verhuren en ongeveer 15 objecten zijn verkocht, waar voorheen toeristenbelasting werd geheven, en nu overgegaan naar Forensenbelasting. Er vindt al een aantal jaren een verschuiving plaats van de toeristenbelasting naar de forensenbelasting. Dit betreft ongeveer 10.000 overnachtingen. Deze zijn echter terug te vinden bij de inkomsten forensenbelasting.

Concluderend verwachten wij een totale inkomsten toeristenbelasting van € 3,8 miljoen voor 2025. Begroot was € 4,3 miljoen. Het tekort van € 487.000 wordt enerzijds veroorzaakt door de niet gerealiseerde meeropbrengst als gevolg van het afschaffen van het forfait en anderzijds door een totaal lager aantal overnachtingen bij de logiesverstrekkers en in de havens.

Forensenbelasting

Behalve de toeristenbelasting heft de gemeente ook forensenbelasting, mede ter dekking van de kosten voor het toeristisch product. Forensenbelasting wordt geheven van personen die in deze gemeente en gemeubileerde woning ter beschikking hebben, maar niet in deze gemeente hun hoofdverblijf hebben. Het tarief forensenbelasting loopt gelijk op met het tarief voor de

toeristenbelasting. Er wordt een tarief per slaapplaats geheven, met een maximum van 5 slaapplaatsen. In 2025 was het tarief forensenbelasting € 300,24 per slaapplaats met een maximum van € 1.501,20.

De opbrengst van de forensenbelasting is hoger dan begroot. Recreatiewoningen en -appartementen die worden verkocht aan personen die niet hun hoofdverblijf hebben in deze gemeente, zorgen voor een verschuiving in de heffing van toeristenbelasting naar forensenbelasting . Deze trend is al enkele jaren gaande waardoor de inkomsten forensenbelasting gestaag stijgen. Dit effect is ook genoemd bij de heffing toeristenbelasting. Inmiddels zijn er 796 belastingplichtigen voor de forensenbelasting in 2025 (in 2024 waren dit er 772).

Leges algemeen

Leges is een vergoeding die de gemeente vraagt voor het verlenen van individuele diensten en het verrichten van handelingen of taken. Leges is verschuldigd bij het aanvragen van deze diensten. Bij het bepalen van de tarieven voor leges is het van belang dat de inkomsten niet hoger mogen zijn dan de kosten voor deze dienstverlening. Leges is dus een kostendekkende heffing. De maximale kostendekkendheid wordt bepaald op basis van alle hoofdstukken in de tarieventabel Leges. Voor het berekenen van de kostendekkendheid worden een aantal gegevens nog niet op de juiste wijze vastgelegd, zodat omzet en kosten niet in alle gevallen zuiver bepaald kan worden. Wij streven ernaar de rapportages en vastleggingen te verbeteren, zodat de uitkomst van de kostendekkendheid betrouwbaarder wordt.

De Tarieventabel is onderverdeeld in 3 hoofdstukken:

Hoofdstuk 1: Algemene dienstverlening:

Dit is o.a. het aanvragen van een paspoort of rijbewijs, het voltrekken van een huwelijk en het aanvragen van een uittreksel uit de gemeentelijke basisregistratie. Voor een deel van deze leges geldt dat een gedeelte van de heffing moet worden afgedragen aan het Rijk, zoals bij paspoorten en rijbewijzen. Tevens stelt het Rijk een maximaal toegestaan tarief vast voor een aantal producten. Voor deze producten geldt dat wij momenteel op of rond het maximaal toegestane tarief zitten.

De kostendekkendheid voor dit hoofdstuk is berekend op 76%.

Hoofdstuk 2: Fysieke leefomgeving:

De Omgevingswet is ingevoerd per 1 januari 2024. De geheel nieuwe wet- en regelgeving kost tijd om aan gewend te raken. Dat geldt voor zowel de medewerkers van de VTH pool als voor de aanvragers. Niet alleen de regels omtrent vergunningen zijn anders, ook de wijze waarop een aanvraag moet worden ingediend is veranderd. Het beoordelen van een aanvraag, zowel inhoudelijk als op volledigheid, kostte daardoor meer tijd.

Ook het bijhouden van onderhanden werk was nog niet goed inzichtelijk. In 2025 is daarom overgestapt naar een nieuw software programma om deze gegevens wel inzichtelijk te krijgen.

Na de ervaringen van het eerste jaar zijn al een aantal wijzigingen en verbeteringen doorgevoerd in de uitvoering van de werkzaamheden en ook in de leges tarieventabel. De komende jaren zullen mogelijk nog verdere aanpassingen nodig zijn om tot verbetering van de uitvoering van de werkzaamheden en de dienstverlening te kunnen komen.

Naar aanleiding van het amendement van de gemeenteraad van 13 december 2024 zijn de tarieven in de tarieventabel Leges 2024 voor de activiteit bouwen gehalveerd. Dat heeft ook consequenties gehad voor het begrote bedrag voor deze leges voor 2025. Bij het tariefvoorstel voor de leges over 2025 van Hoofdstuk 2 is getracht om zoveel mogelijk de kostendekkendheid te benaderen, voor zover dat mogelijk was met deze geheel nieuwe wetgeving en alle wijzigingen en verbeteringen die nog veelvuldig moeten worden toegepast.

De inkomsten in 2025 liggen hoger dan het bedrag dat begroot was voor 2025. Op basis van de aantallen die zijn aangeleverd door de VTH pool is inzichtelijk dat er meer omgevingsvergunningen werden aangevraagd ten opzichte van 2024. Ook de vooroverleggen /"verken-uw-idee" verzoeken zijn fors gestegen. Er werden in 2025 85 omgevingsvergunningen verleend die in 2024 of 2025 zijn aangevraagd. Dit leverde ongeveer € 155.000 aan leges inkomsten op.

Er zijn 102 vooroverleggen geweest waarin (bouw)plannen en initiatieven werden besproken en beoordeeld op haalbaarheid en volledigheid. Deze overleggen kennen veelal een vast en laag tarief per bijeenkomst. De totale leges opbrengst voor deze vooroverleggen was € 26.000. Hiervan is voor 22 vooroverleggen/verken-uw-idee verzoeken deze leges grotendeels terugbetaald, omdat het vooroverleg heeft geleid tot een aanvraag voor een omgevingsvergunning. Het terug betaalde bedrag was € 6.000,- . Verdere analyse van deze werkzaamheden, de tijd die een vooroverleg kost en de leges die daar tegenover staan, is noodzakelijk.

Gebaseerd op de leges inkomsten ten opzichte van de begrote inkomsten is de kostendekkendheid 92 %. Hierbij is geen rekening gehouden met de kosten van de VTH pool voor Terschelling, zoals blijkt uit het uitvoeringsprogramma VTH pool.

Hoofdstuk 3: Dienstverlening vallend onder de Dienstenrichtlijn en niet vallend onder hoofdstuk 2

Deze leges hebben betrekking op vergunningverlening voor dienstverlening, zoals aanvragen voor evenementenvergunningen, horeca vergunningen, huisvestingswet en winkeltijdenwet. De kostendekkendheid van dit hoofdstuk is 38%.

Op dit moment zijn de leges zoals beschreven in de hoofdstukken 1 t/m 3 niet kostendekkend, momenteel is dit 81%. Als voorbeeld geven wij dat de inspanningen die verricht worden voor het afgeven van evenementenvergunningen niet in verhouding staan met de hoogte van de in rekening gebrachte leges. Deze kosten en de kostendekkenheid vraagt om verdere analyse en indien nodig, in de toekomst een voorstel voor tariefswijzigingen.

Afvalstoffenheffing

De inzameling, afvoering en verwerking van huishoudelijk afval is een gemeentelijke taak. Sinds 2012 zijn deze taken ondergebracht bij Omrin, het samenwerkingsverband op het gebied van afvalinzameling en -verwerking van nagenoeg alle gemeenten in Friesland en enkele gemeenten uit andere provincies. De afvalstoffenheffing van alle huishoudens bekostigt deze deelname in de samenwerking.

De afvalstoffenheffing is een maximaal kostendekkende heffing. De opbrengsten van de heffing mogen de kosten van deze taak niet overschrijden.

In 2025 is het tarief per huishouden vastgesteld op € 254,33, na een amendement in de raadsvergadering van 11-12-2024. In dit amendement is voorgesteld om het tarief te laten stijgen met 5% in plaats van de voorgestelde stijging van 13% om het tarief kostendekkend te houden. Met dit tarief was deze heffing in 2025 niet kostendekkend, de kostendekkendheid kwam uit op 92%.

In de onderstaande tabel is de kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing getoond.

Kostendekkendheid afvalstoffenheffing	Begroot 2025	Werkelijk 2025	verschil
In € 1.000			
Lasten taakveld 7.3			
Afvalinzameling	-732	-697	35
Afvalverwerking	-276	-329	-53
Milieustraat	-206	-198	8
Overslagstation	3	2	1
Baten taakveld 7.3			
Afvalverwerking	70	62	-8
Huuropbrengsten	13	14	1
Saldo exploitatielasten taakveld 7.3 afval	-1.128	-1.146	-18
Toerekening overhead & BTW	-19	-19	-
Saldo exploitatielasten taakveld 7.3 overhead	-1.147	-1.165	-18
Opbrengst heffingen	1.055	1.024	-31
Saldo afval	-92	-141	-49
Dekkingspercentage	92%	88%	4%

De werkelijke kostendekkendheid op basis van bovenstaande berekening is 88%.

Het dekkingspercentage van 88% geeft aan dat de kosten voor 88% worden gedekt door de ontvangen heffingen.

Havengelden

Per 1 januari 2025 zijn de gemeentelijke haven en de jachthaven samengevoegd in een nieuwe stichting. De exploitatie van de gemeentelijke haven is ondergebracht bij de stichting Waddenhaven Terschelling. Heffing van havengeld is geen gemeentelijke taak meer, maar wordt door de stichting in rekening gebracht. Om deze reden zijn in het overzicht van de gemeentelijke heffingen de inkomsten Havengeld op € 0 gezet vanaf 2025.

Grafrechten

Lijkbezorgingsrechten worden geheven voor het gebruik van een graf op de begraafplaatsen van de gemeente en voor het verlenen van bijbehorende diensten door de gemeente. De opbrengsten van de grafrechten worden gebruikt voor het onderhouden van de gemeentelijke begraafplaatsen. Lijkbezorgingsrechten is een kostendekkende heffing.

Berekening van de kostendekkendheid van deze heffing is 82%.

Precariobelasting

Precariobelasting is een vergoeding voor het plaatsen van voorwerpen op of boven voor openbare dienst bestemde gemeentegrond. Dit is bijvoorbeeld een terras, een uitstalling, opslag van materialen etc. De gemeente laat 3 x per jaar een inventarisatie ronde uitvoeren door een extern

controle bureau van alle precario uitingen. Op basis van deze metingen wordt de heffing bepaald op het gemiddelde oppervlakte wat in gebruik is. Precariobelasting is een heffing die ten gunste komt aan de algemene middelen van de gemeente.

Precariobelasting kan pas achteraf, na het einde van het jaar worden opgelegd, omdat dan pas duidelijk hoe lang en hoeveel oppervlakte in gebruik is genomen. In 2025 is de aanslag precario over 2024 opgelegd, dit gebeurt al jaren achteraf. De inkomsten in 2024 liggen iets lager (ongeveer € 3.000,-) dan het begrote bedrag.

De "tijdelijke" kosteloze terrasverruiming tijdens Corona periode, mocht worden gehandhaafd indien een ondernemer daarvan gebruik wilde maken, bij wijze van proef en tegen betaling van precariobelasting over de extra vierkante meters terras of uitstalling. Dit waren minder vierkante meters in 2024 dan begroot. In 2025 is de aanzet gegeven voor nieuw terrasbeleid, waarbij de hiervoor genoemde proef van een satelliet terras een permanent onderdeel wordt van het beleid. Dit beleidsstuk is inmiddels in begin 2026 vastgesteld, en er wordt inmiddels gewerkt aan beleidsregels voor dit beleidsstuk.

Ook het gebruik van gemeentegrond door (bouw) bedrijven als opslag tijdens werkzaamheden, wordt beter in beeld gebracht en gemonitord, waardoor de precariobelasting voor dit gebruik in rekening kan worden gebracht.

Lokale belastingdruk

Het COELO (centrum voor onderzoek naar de economie van de lagere overheden) stelt jaarlijks een 'Atlas van de lokale lasten' op. Daarin beschrijft het centrum de ontwikkelingen van de decentrale belastingen, waarbij de nadruk ligt op de woonlasten voor huishoudens: de onroerende zaakbelasting, de afvalstoffenheffing en de rioolbelasting. In de atlas is het mogelijk een vergelijking te maken van de lokale lasten tussen gemeenten binnen de provincie Fryslân.

In onderstaand overzicht is voor belastingjaar 2025 een vergelijking gemaakt van de ontwikkeling van de gemiddelde woonlasten van Terschelling. De tabel is gecorrigeerd voor recreatiewoningen en geeft een beeld van de gemiddelde lastendruk voor de inwoners met een permanente woning. Voor een vergelijking met alle woningen en het landelijk gemiddelde verwijzen we naar de tabel Belastingcapaciteit in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing (hoofdstuk 3.2).

Sinds 2020 is de macronorm vervangen door deze benchmark. De benchmark beoogt door een betere vergelijkbaarheid de informatievoorziening over de ontwikkeling van de lokale lasten te verbeteren. De benchmark vergelijkt de hoogte van de woonlasten voor meerpersoonshuishoudens met een koopwoning voor alle gemeenten binnen een provincie.

Uit de benchmark (zie afbeelding) blijkt dat de gemiddelde woonlasten op Terschelling in 2025 € 901 (**) zijn. Daarmee komt onze gemeente op een 8e plaats (in 2024 een 9e plaats) van de 18 gemeten gemeenten in de provincie waarbij plaats 1 er is voor de gemeente met de laagste lasten. Deze gemiddelde woonlasten liggen nagenoeg gelijk met het provinciale gemiddelde van € 918 maar ruim onder het landelijke gemiddelde van € 1.034.

De ontwikkeling van de gemiddelde lastendruk in gemeente Terschelling:

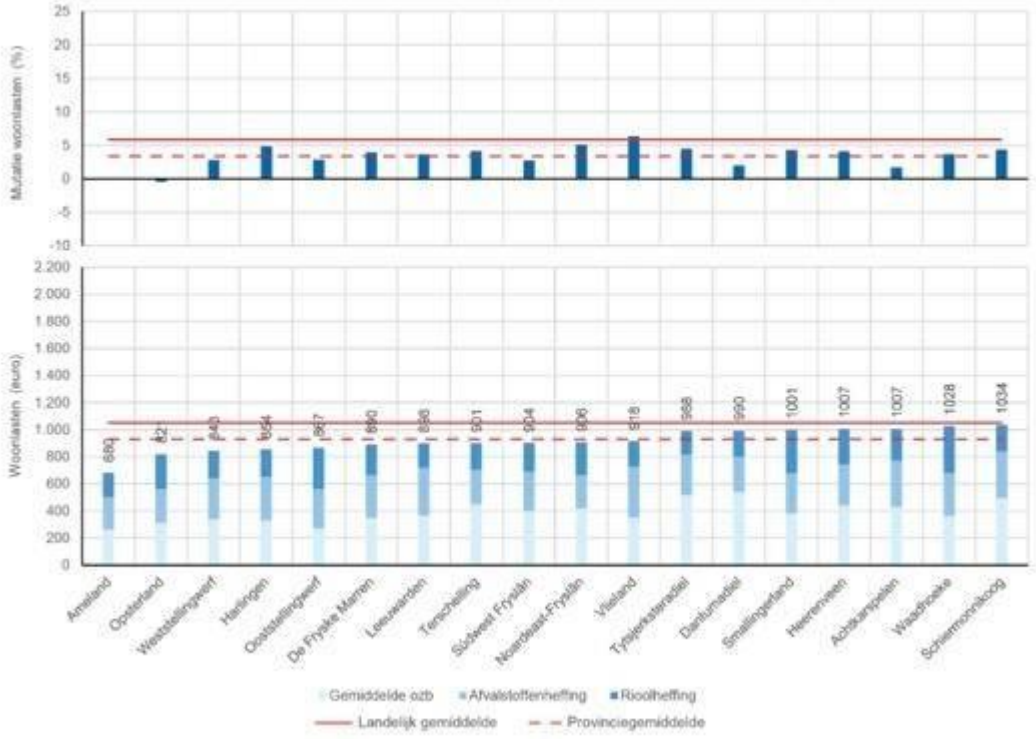
Gemiddelde lastendruk

	2024	2025	2026
In €			
gemiddelde WOZ waarde	459.000	476.000	505.000
ozb lasten bij gemiddelde WOZ waarde	403	409	434
Rioolheffing	190	196	203
Afvalstoffenheffing	242	254	301
Gemiddelde woonlasten	835	859	938

** de berekening van het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (Coelo) is gebaseerd op een gemiddelde WOZ waarde van € 511.000 in 2025. Dit gemiddelde is gebaseerd op de WOZ waarden van alle woningen, dus inclusief de recreatiewoningen. De waarde in dit segment is het afgelopen jaar explosief gestegen. Dit heeft veel invloed op de gemiddelde WOZ waarde.*

In de bovenstaande tabel van de berekening van de lastendruk op Terschelling is gekeken naar de gemiddelde lastendruk voor de inwoners met een permanente woning. De gemiddelde WOZ waarde van alleen de permanente woningen ligt op € 476.000 in 2025 en is lager dan de totale gemiddelde WOZ waarde volgens het Coelo. Dit verklaart het verschil tussen het bedrag wat Coelo noemt en de tabel.

Benchmark woonlasten Fryslan 2025

Uitvoering Wet WOZ

De uitvoering van de wet Waardering Onroerende Zaken (Wet WOZ) bevat een groot aantal taken en verantwoordelijkheden voor een gemeente.

Gemeenten zijn onder andere belast met:

- het bijhouden van een WOZ-administratie van alle onroerende zaken binnen de gemeente;
- het bijhouden van de veranderingen aan de onroerende zaken;
- het analyseren van de (koop en huur) markt voor onroerende zaken binnen de gemeente;
- het taxeren van alle onroerende zaken;
- beschikken van de WOZ waarde door het versturen van WOZ beschikkingen;
- behandelen van de bezwaren en beroepen tegen de WOZ waarde;
- alle benodigde informatie over de WOZ waarde leveren aan afnemers van deze gegevens, zoals het waterschap en de belastingdienst.

De Waarderingskamer (een onderdeel van het Ministerie van Financiën) ziet als onafhankelijk orgaan toe op de correcte uitvoering van de Wet WOZ. Hiertoe vinden jaarlijks meerdere inventarisaties plaats, evenals een periodiek onderzoek op locatie. In de inventarisaties en onderzoeken wordt, onder andere, beoordeeld op het tijdig verzenden van de WOZ beschikkingen, de voortgang en kwaliteit van de bezwaarafhandeling, de juistheid en actualiteit van de objectkenmerken, het gehele taxatieproces van woningen en niet-woningen, de aansluiting van de WOZ administratie op andere basisregistraties en de synchronisatie naar de Landelijke Voorziening WOZ (LV WOZ).

In januari 2025 heeft de Waarderingskamer een onderzoek ter plaatse uitgevoerd naar de kwaliteit van de taxaties en de uitvoering van de Wet WOZ. De conclusie van dit onderzoek luidt dat de uitvoering van de wet WOZ goed verloopt en dat het algemeen oordeel als “goed” (4 sterren van het maximum van 5) wordt omschreven.

De uitvoering van WOZ taken wordt gedaan in samenwerking met een gespecialiseerd taxatiebureau: Xxllnc B.V. (voorheen TOG Nederland BV, in 2022 gefuseerd). De betrokken taxateurs zijn al jarenlang betrokken bij de werkzaamheden voor deze gemeente en goed op de hoogte zijn van de lokale markt.

Enkele kengetallen:

aantal objecten: 4.027 / totale waarde alle objecten: € 2.089.930.000

Aantal bezwaren in 2024: 208 / 2025: 160

Aantal openstaande (hoger) beroepen in 2024 (over voorgaande jaren) : 55 / begin 2025: 34 - einde 2025: 26.

Het betreft beroepen over de afgelopen 4 jaren, die door de achterstanden bij de rechtbank nog niet in behandeling zijn genomen. Ook worden veel beroepen (13) op het laatste moment weer ingetrokken door gemachtigden van belanghebbenden (zogenaamde No Cure No Pay bureaus) nadat de rechtbank de uitnodiging voor een mondelinge behandeling heeft verzonden. Voor het overige zijn alle behandelde beroepen ongegrond verklaard.

Kwijtscheldingsbeleid

Het kwijtscheldingsbeleid van gemeente Terschelling kent de volgende uitgangspunten:

- Het kwijtscheldingspercentage voor de inkomensnorm is vastgesteld op 100% van de bijstandsnorm;
- Bij aanvragen van pensioengerechtigden gebruiken we de netto AOW-norm
- Kwijtschelding kan uitsluitend worden verleend voor:
    - OZB woningen (na afschaffing van het gebruikersdeel komt dit nog maar zelden voor)
    - Rioolheffing
    - Afvalstoffenheffing

Sinds 2019 is het eenvoudiger geworden voor belastingplichtigen om kwijtschelding aan te vragen. Door de samenwerking met het Noordelijk Belastingkantoor, dat onder andere ook de waterschapsheffingen voor Wetterskip Fryslân uitvoert, kunnen belastingplichtigen digitaal hun kwijtscheldingsverzoek indienen.

Het Noordelijk Belastingkantoor beoordeelt deze aanvraag en stuurt de uitkomst door naar gemeente Terschelling. Wanneer het besluit tot kwijtschelding positief is, krijgt de belastingplichtige kwijtschelding voor de waterschapslasten en eveneens voor de bovengenoemde belastingen van gemeente Terschelling.

De kwijtscheldingsverzoeken worden getoetst door het Inlichtingenbureau, zodat in het volgende jaar er eventueel automatische kwijtschelding kan worden verleend, en men niet elk jaar opnieuw een aanvraag hoeft te doen.

In 2025 hebben 13 belastingplichtigen kwijtschelding aangevraagd, waarvan 5 zijn toegewezen. Eveneens zijn er inmiddels 9 personen die automatische kwijtschelding krijgen.

3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Op grond van het BBV bevat de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing een vaste set van financiële kengetallen. Deze kengetallen maken inzichtelijk hoeveel (financiële) ruimte de gemeente heeft om extra structurele en incidentele lasten op te vangen. De financiële kengetallen kunnen door de gemeenteraad en externe toezichthouders worden betrokken bij de beoordeling en vergelijking van de financiële positie.

Naast de vaste set van kengetallen bevat deze paragraaf ook inzicht in de mogelijke risico's die de gemeente loopt en de invloed van deze risico's op de financiële positie. Om de risico's te beperken, heeft de gemeente een beleid voor risicomanagement. Als beleidskaders voor dit risicomanagement gelden de financiële verordening (art. 212 Gemeentewet), de nota van reserves en voorzieningen en deze paragraaf, die zowel in de begroting als in de jaarrekening is opgenomen. In dit onderdeel wordt ook de weerstandscapaciteit beschreven en de ratio weerstandsvermogen bepaald.

Gekwantificeerde risico's

Een risico is een mogelijke gebeurtenis met een negatief (financieel) gevolg voor de organisatie. De relevante risico's voor het weerstandsvermogen zijn die risico's die niet anders zijn te ondervangen. Reguliere risico's - risico's die zich regelmatig voordoen en die veelal vrij goed meetbaar zijn - kunnen worden opgevangen door het afsluiten van verzekeringen of door het vormen van voorzieningen. Voorbeelden van risico's die opgevangen worden door het weerstandsvermogen zijn ondernemersrisico's (of bedrijfsrisico's) en hangen vooral samen met grondexploitatie, gebiedsuitbreiding, publiek - private samenwerking (PPS), sociale structuur (bij neergaande conjunctuur), de algemene uitkering en open einderegelingen.

Op basis van de inventarisatie hebben we een risicoprofiel opgesteld waarmee de per eind 2025 beschikbare buffers kunnen worden geconfronteerd. Het risicoprofiel van gemeente Terschelling hebben we met onderstaande lijst in kaart gebracht. Voor de beoordeling van de kans dat een gebeurtenis zich voordoet, met de bijbehorende 'gekwantificeerde kans', hanteren we de volgende vijf klassen:

Klasse	Kans	Financiële impact
1	Zeer klein (0 - 20%)	5%
2	Klein (21 - 40%)	25%
3	Gemiddeld (41 - 60%)	50%
4	Groot (61 - 80%)	75%
5	Zeer groot (81 - 100%)	100%

Voorbeeld:

Stel: de gemeente voert een onderhoudsproject uit van € 1 miljoen. Het financiële risico wordt bepaald op € 250.000 (het bedrag dat het budget kan worden overschreden). De kans dat dit risico zich voordoet wordt geschat op gemiddeld (klasse 3). De bijbehorende financiële impact bedraagt dan op grond van de bovenstaande tabel 50%. De benodigde incidentele weerstandscapaciteit voor dit project wordt dan berekend op € 125.000.

Hieronder hebben we, de naar onze mening, bekende risico's uitgewerkt en geven we een recapitulatie van het totaal.

Voor de hierna geïnventariseerde en gekwantificeerde risico's hebben we een rapporteringsondergrens voor het maximale financiële risico gehanteerd van € 250.000 of lager indien er bijzondere omstandigheden zijn. Maximale financiële risico's onder de € 250.000 worden in principe niet gepresenteerd.

Kosten sociaal domein

Eén van de grootste risico's voor onze gemeente zijn de kosten in het sociaal domein. Het open eindkarakter van de zorg voor jeugd en Wmo speelt hier een grote rol. Daarnaast worden deze kosten ook sterk beïnvloed door demografische factoren. Een stijging van het aantal ouderen in de gemeente kan een stijgend effect hebben op de kosten van Wmo. Bij het onderdeel Jeugd spelen andere factoren. De informatiestroom op dit gebied wordt nog steeds geoptimaliseerd, waardoor het mogelijk is dat niet alle kosten tijdig inzichtelijk zijn. Doordat de zorgbehoefte onder de jeugd niet duidelijk in beeld is, kan het zijn dat de gemeente ieder jaar weer met andere kosten geconfronteerd wordt. Hier zit een verbeterende lijn in, en we verwachten dat hier steeds meer grip op komt.

Campus (Maritiem Instituut)
In 2017 heeft de gemeente de gebouwen van de voormalige campus teruggekocht voor een waarde van € 2,9 miljoen. De verwachting is dat deze gebouwen, gezien de huidige marktomstandigheden, verkocht of verder ontwikkeld kunnen worden, waarbij we de actuele boekwaarde kunnen terugverdienen. Hiermee schatten we het bijbehorende risico in op zeer klein.

Gewaarborgde leningen
De gemeente staat garant voor een aantal leningen, zoals de leningen die door de woningcorporatie via het WSW (waarborgfonds sociale woningbouw) zijn aangetrokken en rechtstreekse leningen aan WoonFriesland. In totaal gaat het om een bedrag van € 5,1 miljoen. De kans dat een beroep wordt gedaan op deze garantstellingen is zeer klein, maar in theorie wel aanwezig.

Onderhoud kapitaalgoederen
Door het ontbreken van een vastgesteld beheerplan voor het groenonderhoud kunnen we de financiële risico's op dit moment niet goed inschatten. Daarnaast kunnen extreme weersomstandigheden zorgen voor een zwaardere belasting van de kapitaalgoederen. Dit geldt zeker op Terschelling. Hierdoor is er een risico op ongepland onderhoud. Verzekeringen tegen extreme weersomstandigheden zijn ook niet altijd mogelijk. Deze kosten worden bij calamiteiten voor een gedeelte gedekt uit de beschikbare voorzieningen, maar er blijft een kans dat deze niet toereikend zijn. Dit risico wordt echter geschat op zeer klein.

De consequenties van bestaande en nieuwe bestemmingsplannen
Het opstellen van ruimtelijke plannen wordt steeds complexer door de nieuwe wet- en regelgeving. Ook in de komende jaren gaat er veel veranderen met de invoering van de nieuwe Omgevingswet. In het verleden is al gebleken dat Terschelling veel verschillende bestemmingsplannen kent, met allemaal hun eigen karakter. Dit maakt het risico groter dat bij wijzigingen in bestemmingsplannen ingewikkelde juridische procedures moeten worden gevolgd, die vaak tijd- en geldrovend zijn. Dit risico wordt vooralsnog ingeschat op klein, maar de ervaring is dat deze procedures wel sterk toenemen.

Terugloop toerisme
Gemeente Terschelling is voor een groot deel van haar inkomsten afhankelijk van de toeristenbelasting. Mocht de aanloop van toeristen om welke reden dan ook plotseling teruglopen, dan heeft dit grote gevolgen voor de financiële positie. Een dergelijke situatie deed zich voor in 2020, toen Nederland in een *lockdown* ging vanwege het coronavirus. Een gedeelte van de accommodaties moest sluiten en ook de veerdiensten voeren minder. Dit heeft ervoor gezorgd dat er minder toeristenbelasting binnenkwam. In deze situatie werd er compensatie geboden vanuit het Rijk en bleek de werkelijke financiële schade gelukkig mee te vallen. Ook in de toekomst is niet uit te sluiten dat het toerisme nog eens terugloopt door onverwachte gebeurtenissen, al achten we de kans hierop klein en gaan we ervan uit dat het Rijk ons ook dan financieel zal ondersteunen.

Verstrekte geldleningen
Gemeente Terschelling heeft een viertal leningen verstrekt. De verstrekte leningen brengen als risico met zich mee dat deze, door eventuele financiële problemen bij de lenende partij, niet volledig kunnen worden afgelost. De kans dat hier een beroep op wordt gedaan is aanwezig, maar zeer klein, omdat de leningen worden gedekt door onderliggende hypothecaire rechten.

Haven, vervanging en renovatie
In 2024 is geconcludeerd, dat de onderhoudstoestand van de haven beduidend slechter is dan was verwacht. Op die reden is door de gemeenteraad in december besloten het op 23 september 2020 vastgestelde uitvoeringsplan Havenfront Terschelling te vervangen door een nieuw plan dat volledig

is gericht op 'vervanging en renovatie'. Het voor het uitvoeringsplan gereserveerde budget dat voorlopig was geraamd op € 15 miljoen is voor dit nieuwe plan beschikbaar gesteld. De kosten van vervanging en renovatie zijn primair voor rekening van de gemeente. Door de omvang van het project zijn er (financiële) risico's op het gebied van aanbesteding en uitvoering van de werkzaamheden.

Niet-gekwantificeerde risico's

De niet-gekwantificeerde risico’s hebben eveneens een (negatief) effect op de bedrijfsvoering en/of de financiële positie van gemeente Terschelling. Het effect hiervan is echter niet meetbaar te maken in euro’s. Hieronder hebben we een aantal risico’s en onzekerheden benoemd, zowel groot als klein en eenmalig én structureel. De volgorde van presentatie geeft geen indicatie van prioriteit of rangorde.

Rijksbeleid

Het beleid van het Rijk is van grote invloed op de gemeentelijke organisatie. Bezuinigingen, decentralisatie van taken en herijking van het gemeentefonds zijn actuele onderwerpen die tot onzekerheden in het (financieel) beleid leiden. We volgen het beleid van het Rijk nauwkeurig, zodat we een goede inschatting kunnen maken van eventuele gevolgen.

Kosten juridische bijstand bij gegrond verklaarde bezwaren

Inwoners hebben de mogelijkheid om bij de indiening van bezwaarschriften te verzoeken om de kosten van juridische bijstand te vergoeden. De gemeente is verplicht deze kosten te vergoeden als een bezwaarschrift gegrond wordt verklaard en vaststaat dat het besluit waartegen de bezwaren zich richtten, onrechtmatig is genomen. Het is vooraf niet in te schatten hoeveel hiervan gebruik van zal worden gemaakt.

Automatisering/ICT

Alle afdelingen binnen gemeente Terschelling zijn voor een groot gedeelte afhankelijk van automatisering en ICT. In de toekomst zal dit alleen maar groeien. Het is daarom van belang dat systemen up-to-date blijven en adequaat beveiligd zijn. Uitval moet zo nodig opgevangen kunnen worden. Gemeente Terschelling heeft het beheer van onze ICT omgeving ondergebracht bij het Shared Service Center Leeuwarden (SSC). De kwaliteitsafspraken en -eisen over onze ICT omgeving zijn opgenomen in een jaarlijks af te sluiten Servicelevel Agreement (SLA) en onderliggende afspraken en overeenkomsten. De navolging van deze afspraken en overeenkomsten wordt gezamenlijk, in Waddenverband, gedaan, waardoor ook dit risico beperkt wordt.

Algemene risico's verbonden aan het subsidiëren van stichtingen en instellingen

Gemeente Terschelling verstrekt jaarlijks vele subsidies. Deze variëren van enkele euro’s tot aan tonnen. Met behulp van deze subsidies kunnen stichtingen en instellingen voorzieningen voor burgers in stand houden. Vaak heeft de gemeente hierbij ook het belang dat deze voorzieningen van een bepaald niveau zijn. Naarmate de tijd verstrijkt, zal het steeds moeilijker worden om deze voorzieningen met de beschikbare middelen goed op peil te houden.

Beschermd wonen

Tot op heden worden de taken met betrekking tot Beschermd wonen uitgevoerd via centrumgemeenten, in ons geval Leeuwarden (Sociaal Domein Fryslân). De doordecentralisatie van Beschermd wonen is opnieuw uitgesteld en het is nog onzeker of de decentralisatie in de toekomst doorgaat.

Voor 2025 verwachten we geen financiële risico’s. De afgelopen jaren is er geen overschrijding geweest op dit onderdeel. De afgelopen jaren hebben we op rekeningbasis steeds geld terug ontvangen voor Beschermd wonen. Omdat Beschermd wonen trajecten duur zijn, is de financiële impact van een traject voor Terschelling best groot. Tegelijkertijd is de invloed die je op de indicatie kan uitoefenen nihil.

We zijn op regionaal niveau bezig om Beschermd wonen zoveel mogelijk thuis of in de eigen omgeving aan te bieden, zodat inwoners gebruik kunnen blijven maken van hun eigen sociale

netwerk. Deze ontwikkeling kan in de toekomst tot gevolg hebben dat er meer gebruik gemaakt gaat worden van Ambulant Beschermd wonen op het eiland, waar dat nu nog niet mogelijk is. Via de Dienst SoZaWe (sociale zaken en werkgelegenheid) Noardwest Fryslân zijn we daarom ook voorbereidingen aan het treffen voor de inkoop van (intensieve) ambulante begeleiding en dagactiviteiten. Hiermee willen we het gat tussen ambulante (intensieve) begeleiding en beschermd wonen verkleinen, zodat inwoners zo lang mogelijk in hun eigen leefomgeving kunnen blijven participeren in de samenleving.

Ziekteverzuim

Als gevolg van de Wet Verlenging Loondoorbetalingverplichting Bij Ziekte (WVLBZ) is de loondoorbetalingperiode bij ziekte verlengd van één naar twee jaar. Het totale loon over deze periode mag niet meer bedragen dan 170% van het laatstverdiende loon. In de CAO gemeenten is bepaald dat een zieke medewerker gedurende de eerste 52 weken recht heeft op 100% doorbetaling. In het tweede ziektejaar is dit 70%. Hierna komt een zieke medewerker mogelijk in aanmerking voor een uitkering op grond van de Wet Werk en Inkomen naar arbeidsvermogen (WIA) – voorheen WAO.

Voor gedeeltelijk arbeidsongeschikten geldt met ingang van 1 januari 2024 geen 'derde ziektejaar' meer. Als gemeentelijke werkgever wordt een actief preventief verzuimbeleid gevoerd. Dat betekent dat wij een gezonde leefstijl stimuleren en er preventief medisch onderzoek (periodiek) aangeboden wordt. Om dit ziekteverzuim financieel op te kunnen vangen, is er in de begroting een bedrag opgenomen voor de lasten voor eventuele vervanging bij ziekte. In extreme situaties kunnen de werkelijke kosten de geraamde budgetten overstijgen. De ziektekosten ingeval van payroll zijn verzekerd. In dat geval is er dus geen sprake van extra lasten en kan budgetneutraal voorzien worden in vervanging.

WW en bovenwettelijke WW

Werkgevers in de sector Overheid en Onderwijs zijn verplicht eigenrisicodrager voor de Werkloosheidswet (WW). De gemeente is in geval van ontslag eigen risicodrager als het aankomt op WW en WW gerelateerde uitkeringen, ook wel bovenwettelijke en nawettelijke werkloosheidsuitkeringen genoemd. Ook is de gemeente eigenrisicodrager in geval van ziekte en reintegratie van medewerkers.

In het bedrijfsleven, waar de premie betaald wordt aan het UWV, vangt het UWV dergelijke lasten op. Bij de overheid factureert het UWV (of een andere uitvoerende instantie voor het bovenwettelijke deel bij ontslag) de maandelijkse kosten van de uitkering van de werknemer aan de werkgever. Voor een overheidswerkgever of onderwijsinstelling kunnen aanzienlijke financiële kosten gepaard gaan met een ontslag- of ziektetraject, dat recht geeft op een werkloosheids- of ziekte-uitkering.

Verbonden partijen

Gemeente Terschelling neemt deel in een aantal verbonden partijen (zie paragraaf 6). Deze partijen voeren vaak gemeentelijke taken uit in opdracht van gemeente Terschelling. Deelname aan deze verbonden partijen brengt een aantal risico’s mee voor gemeenten. Voorbeelden van risico’s zijn:

- Financiële tekorten bij verbonden partijen;
- Taken, doelstellingen en prestaties worden niet gerealiseerd;
- Er zijn onvoldoende sturingsmogelijkheden door de organisatievorm (verschil in inzicht door de verschillende deelnemers)

Mochten deze risico’s zich voordoen, dan worden deze in de paragraaf verbonden partijen benoemd en eventueel toegelicht. Duidelijke afspraken en frequente rapportering met en door de verbonden partijen kan bijdragen aan het verkleinen van dit risico.

Weerstandscapaciteit en weerstandsvermogen

Benodigde weerstandscapaciteit

In onderstaande tabel is de totale financiële impact van alle gekwantificeerde risico's weergeven. Deze financiële impact ligt iets onder de door de Raad eerder gestelde minimale weerstandscapaciteit, zoals we die al een aantal jaren hanteren.

Benodigde weerstandscapaciteit	Maximaal financieel risico	Kans	Financiële impact
In € 1.000			
Risico			
Kosten sociaal domein	250	Gemiddeld	125
Campus (Martiem Instituut)	2.900	Zeer klein	145
Complex voormalig dancing Dellewal	2.200	Zeer klein	110
Gewaarborgde leningen	5.100	Zeer klein	255
Onderhoud kapitaalgoederen	1.000	Klein	250
Bestemmingsplannen	500	Klein	125
Terugloop toerisme	4.700	Klein	1.175
Versterkte geldleningen	874	Zeer klein	44
Masterplan haven	15.000	Zeer klein	750
Totaal	**32.524**		**2.979**

We verwachten dat de gestelde weerstandscapaciteit voldoende is om de hierboven geschetste risico's te kunnen ondervangen als deze zich voordoen.

Ratio weerstandsvermogen

In de volgende tabel is te zien dat de ratio weerstandsvermogen als voldoende kan worden beschouwd.

Ratio weerstandsvermogen	2024	2025
In € 1.000		
Beschikbare weerstandscapaciteit (algemene reserve)	3.890	3.890
Benodigde weerstandscapaciteit	3.603	2.979
Ratio weerstandsvermogen	**1,08**	**1,31**

Financiële kengetallen

In onderstaande tabel staan de financiële kengetallen weergegeven. De kengetallen in dit overzicht zijn beoordeeld aan de hand van de in het 'GTK 2020 Gemeenten' opgenomen signaleringswaarden. Hieronder lichten we de berekening en beoordeling per kengetal toe.

Overzicht kengetallen	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Jaarrekening 2025
Netto schuldquote	8%	18%	11%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen	7%	19%	11%
Solvabiliteitsratio	34%	51%	38%
Kengetal grondexploitatie	0%	7%	0%
Structurele exploitatieruimte	8%	1%	3%
Belastingcapaciteit	88%	89%	86%

Netto schuldquote

Netto Schuldquote	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Jaarrekening 2025
In € 1.000			
Vaste schulden	8.338	9.642	7.319
Netto vlottende schulden	1.387	-	857
Overlopende passiva	8.654	-3.177	8.917
Financiële vaste activa	- 209	-741	-310
Uitzettingen met looptijd korter dan 1 jaar	-2.671	-	-8.622
Liquide middelen	-8.740	-	-292
Overlopende activa	-4.044	-	-3.918
Saldo	**2.716**	**5.724**	**3.951**
Totaal baten	35.317	31.379	35.164
Netto schuldquote per 31 december	**8%**	**18%**	**11%**

Door minder vaste schulden en meer baten is de netto schuldquote lager dan begroot. De vaste schulden zijn lager doordat er geen nieuwe leningen zijn afgesloten om investeringen te financieren. De baten zijn hoger door hogere Rijksbijdragen uit het gemeentefonds en voor opvang van vluchtelingen.

De netto schuldquote geeft aan of we investeringsruimte hebben of juist niet. De signaleringswaarden vanuit het provinciaal toezicht zijn:

- Schuldquote onder de 90%: Minst risicovol
- Schuldquote tussen de 90% en 130%: Neutraal
- Schuldquote boven de 130%: Meest risicovol

Gemeente Terschelling heeft volgens deze cijfers dus ruim voldoende investeringsruimte.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Jaarrekening 2025
In € 1.000			
Vaste schulden	8.338	9.642	7.319
Netto vlottende schulden	1.387	-	857
Overlopende passiva	8.654	-3.177	8.917
Financiële vaste activa	-593	440	-564
Uitzettingen met looptijd korter dan 1 jaar	-2.671	-	-8.622
Liquide middelen	-8.740	-	-292
Overlopende activa	-4.044	-	-3.918
Saldo	**2.332**	**6.025**	**3.697**
Totaal baten	35.317	31.379	35.164
Netto schuldquote	**7%**	**19%**	**11%**

De genoemde criteria bij de netto schuldquote gelden ook voor dit kengetal. In dit kengetal zijn leningen aan woningbouwcorporaties en overige langlopende geldleningen meegenomen onder de financiële vaste activa.

Solvabiliteitsratio

Solvabiliteitsratio	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Jaarrekening 2025
In € 1.000			
Eigen vermogen	13.268	10.944	13.603
Totaal vermogen	38.701	21.594	35.771
Solvabiliteitsratio	**34%**	**51%**	**38%**

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen.

De signaleringswaarden vanuit het provinciaal toezicht zijn:

- Solvabiliteitsratio van 50% en hoger: Minst risicovol
- Solvabiliteitsratio tussen de 20% en 50%: Neutraal
- Solvabiliteitsratio van kleiner dan 20%: Meest risicovol

De solvabiliteitsratio van gemeente Terschelling kan worden aangemerkt als neutraal.

Grondexploitatie

De boekwaarde van de voorraden gronden moet worden terugverdiend bij de verkoop. Kenmerkend voor grondexploitaties is dat de looptijd meerdere jaren is. Naarmate de inkomsten verder in de toekomst liggen, brengt dit meer rentekosten en risico's met zich mee.

Grondexploitatie	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Jaarrekening 2025
In € 1.000			
Niet In exploitatie genomen gronden	-	-	-
Bouwgronden in exploitatie	-	2.249	-
Totaal baten	35.317	31.379	35.164
Kengetal grondexploitatie	**0%**	**7%**	**0%**

De signaleringswaarden vanuit het provinciaal toezicht zijn:

- Grondexploitatie onder de 20%: Minst risicovol
- Grondexploitatie tussen de 20% en 35%: Neutraal
- Grondexploitatie boven de 35%: Meest risicovol

Onder de signaleringswaarde vanuit provinciaal toezicht wordt de grondexploitatie als minst risicovol gezien ten opzichte van de totale baten.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele vrije exploitatieruimte is. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. Daarnaast geeft dit kengetal ook aan of de gemeente in staat is om structurele tegenvallers op te vangen en of er nog ruimte is voor nieuw beleid.

Structurele exploitatieruimte	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Jaarrekening 2025
In € 1.000			
Totaal structurele lasten	-28.966	-30.974	-30.555
Totaal structurele baten	31.704	31.379	31.532
Structurele toevoeging aan reserves	0	0	0
Structurele onttrekking aan reserves	0	0	0
Saldo	**2.738**	**405**	**977**
Totaal baten	**35.317**	**31.379**	**35.164**
Structurele exploitatieruimte	**8%**	**1%**	**3%**

Gemeente Terschelling scoort met deze ratio in het jaar 2025 voldoende. Dit wil zeggen dat de structurele financiële positie op 31 december 2025 voldoende was.

Gemeentelijke belastingcapaciteit

Belastingcapaciteit	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Jaarrekening 2025
In € 1.000			
OZB lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ waarde	440	457	450
Rioolheffing voor gezin	190	191	197
Afvalstoffenheffing voor gezin	242	247	254
Eventuele heffingskorting	-	--	-
Totale woonlasten voor gezin	872	895	901
Landelijk gemiddelde woonlasten meerpersoonshuishouden	994	1.021	1.053
Belastingcapaciteit	**88%**	**88%**	**86%**

Dit kengetal laat de belastingdruk in de gemeente zien ten opzichte van de landelijke belastingdruk.

De signaleringswaarden vanuit het provinciaal toezicht zijn:

- Belastingcapaciteit onder de 95%: Minst risicovol
- Belastingcapaciteit tussen de 95% en 105%: Neutraal
- Belastingcapaciteit boven de 105%: Meest risicovol

De belastingcapaciteit van de gemeente Terschelling voor 2025 valt dus onder minst risicovol.

3.3 Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

Gemeente Terschelling zorgt voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte en gebouwen. Voor veel activiteiten zijn kapitaalgoederen nodig, bijvoorbeeld openbare verlichting, straatmeubilair, openbaar groen, wegen, riolering, haven en gebouwen. De kwaliteit van de kapitaalgoederen en het onderhoud ervan zijn mede bepalend voor het voorzieningenniveau.

Openbaar groen

Opstellen groenbeheerplan en uitvoeringsplan

In 2025 is het nieuwe groenbeheerplan opgesteld en vastgesteld door de gemeenteraad. Van alle groen-typen die de gemeente beheert, is een paspoort gemaakt waarin alle belangrijke kenmerken en beheermaatregelen zijn opgenomen. Op basis van de beheerpaspoorten is een meerjarenbegroting opgesteld.

Op basis van het beheerplan is vervolgens een uitvoeringsplan gemaakt. Het uitvoeringsplan geeft inzicht in de onderhoudsmaatregelen en timing van de maatregelen. Momenteel wordt het uitvoeringsplan samen met de buitendienst ingevoerd.

Openhouden duin Dellewal

Het Grootduin is een belangrijk en karakteristiek onderdeel van baai Dellewal. In 2025 was hier nog veel houtige opstand aanwezig wat het open karakter (en daarmee zichtlijnen) en de ecologie van het als 'open duin' bestemde gebied bedreigt. Daarom is aan het begin en einde van het jaar (en begin 2026) verder gewerkt aan het verwijderen van de houtige opstand.

Herplant bomen

In de afgelopen jaren zijn met name in West, maar ook in andere dorpskernen veel bomen gekapt. Daardoor is in sommige straten een gatenpatroon ontstaan in de bomenrij. Een deel van de straten is zelfs helemaal kaal geworden. Dit doet niet alleen afbreuk aan de (historische) beeldkwaliteit van de buurten, het heeft ook als nadelig effect dat het hittestress-effect daar toeneemt. Daarom zijn er in 2025 veel bomen herplant op plekken waar deze ooit al stonden. In Oud- West zijn, vanwege het element historische waarde, (tegen iepziekte resistente) iepen herplant. In Nieuw-West en in de andere dorpskernen is gekozen voor een gemengde samenstelling met o.a. bloeiers als zoete kers. Dit levert niet alleen een fraai straatbeeld op, het is ook goed voor de biodiversiteit. Naast de mens profiteren bijen, (nacht)vlinders en vogels hiervan.

Versterken / herstel elzensingels

De elzensingels op Terschelling zijn van cultuurhistorische waarde. Daarnaast hebben zij ook ecologische waarden. In 2025 is een start gemaakt met aanplant van boom- en struiksoorten die in deze singels thuishoren.

Bestrijding invasieve exoten

In samenwerking met de andere twee gebiedspartners, Staatsbosbeheer en Wetterskip Fryslan, is een plan van aanpak opgesteld om exoten als de Japanse duizendknoop, hemelboom en de

reuzeberenklauw te bestrijden. Deze soorten zijn invasief en bedreigen onze unieke, inheemse flora. Vanuit de Europese exotenverordening hebben wij de verplichting om deze exoten te bestrijden.

Het plan van aanpak geeft inzicht in meest optimale/kansrijke bestrijdingsmethodiek per soort en per locatie. Het bestrijden van de exoten gebeurt vanaf 2025 volgens het plan van aanpak.

Bloemrijke bermen

Er is een start gemaakt met het omvormen van onze (weg)bermen naar meer bloemrijke bermen. Ten dele middels ecologisch beheer en ten dele middels inzaaien.

Verhogen biodiversiteit en belevingswaarden polder(bermen)

In de polder is het maairegime aangepast op het groenbeleid en groenbeheerplan. Er is meer ingezet op natuurvriendelijk maaibeheer van onze bermen langs polderwegen. Hiermee wordt rekening gehouden met de bloeitijd van bijzondere planten, levenscyclus van insecten (zoals de voor Terschelling iconische argusvlinder) en de in de polderberm voorkomende weidevogels.

Deze aanpak levert naast versterking van de biodiversiteit ook een enorme plus op voor de belevingswaarde van de polder. Bermen langs onze wandel- en fietspaden worden de komende jaren namelijk veel bloem-, vlinder- en bij-rijker.

Hieronder volgt een financieel overzicht van taakveld 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie:

	Begroting na wijziging	Werkelijke lasten	Werkelijke baten	Saldo	Afwijking
In € 1.000					
Eiland Griend	2	0	0	0	2
Beheer en onderhoud openbaar groen	239	-235	0	235	4
Strandvoorzieningen	0	0	0	0	0
Totaal	**241**	**-235**	**0**	**235**	**6**

Hieronder volgt een financieel overzicht van het saldo van het taakveld 5.7 openbaar groen en (openlucht) recreatie:

Beheer en onderhoud wegen

Wegenbeheerplan
In 2025 heeft de raad het wegenbeheerplan voor de periode 2026–2030 vastgesteld. Naar aanleiding hiervan is gestart met de verdere planvorming en voorbereiding van de werkzaamheden die in de komende jaren uitgevoerd zullen worden. Hierbij wordt invulling gegeven aan het planmatig beheer en onderhoud van het gemeentelijke wegennet, met als doel de kwaliteit, veiligheid en bereikbaarheid van de wegen op peil te houden.

Regulier wegenonderhoud
In 2025 is op diverse locaties binnen de gemeente regulier onderhoud aan de wegen uitgevoerd. Werkzaamheden hebben onder andere plaatsgevonden aan en in de omgeving van de Zeevaartschoolstraat, Kinnum en de Bergweg. Daarnaast is op verschillende locaties de wegmarkering hersteld of opnieuw aangebracht om de verkeersveiligheid en zichtbaarheid te verbeteren.

Verder is in 2025 een visuele weginspectie uitgevoerd om de technische staat van het gemeentelijke wegennet in beeld te houden. De uit deze inspectie voortgekomen kleinere onderhoudswerkzaamheden zijn (waar mogelijk) uitgevoerd.

Verkeersveiligheid
Ook in 2025 is, in samenwerking met de provincie, aandacht besteed aan het verbeteren van de fietsveiligheid op Terschelling. Hierbij is onder andere ingezet op een campagne voor het vergroten van de bewustwording rondom veilig fietsgedrag. Daarnaast heeft de gemeente opnieuw deelgenomen aan het landelijke project Doortrappen, dat zich richt op het stimuleren van veilig en langer fietsen onder ouderen.

Verder zijn, op verschillende locaties in de gemeente, kleine infrastructurele aanpassingen uitgevoerd om de verkeersveiligheid te verbeteren, zoals het plaatsen van spiegels of grasbetonblokken in de bermen. Deze maatregelen dragen bij aan een veiligere en overzichtelijkere verkeerssituatie voor alle weggebruikers.

Openbare verlichting
In 2025 zijn de plannen voor het verduurzamen van de openbare verlichting afgerond. Deze plannen zijn in samenspraak met bewoners tot stand gekomen. Voor heel Terschelling is per lichtmast in beeld gebracht welke aanpassingen mogelijk of nodig zijn voor het verduurzamen van de openbare verlichting of het benutten van kansen voor donkerte op Terschelling.

Voor het dorp Formerum is daarnaast samen met de bewoners een plan opgesteld waarbij het verduurzamen van de verlichting wordt gecombineerd met het verfraaien van de armaturen. Hierbij is gekozen voor een meer klassieke uitstraling die beter aansluit bij het karakter van het dorp.

Verder is in 2025 overleg gevoerd met ondernemers, camping-eigenaren en hotels over het terugdringen van lichtvervuiling. Daarbij is gekeken naar mogelijkheden om verlichting doelmatiger en natuurvriendelijker toe te passen, zodat de impact op de omgeving en het donkertegebied van het eiland wordt beperkt.

Project herinrichting Torenstraat / Brandarisplein

Voor het project Torenstraat/ Brandarisplein hebben we in 2025 met bewoners en ondernemers de plannen verder uitgewerkt. Tevens hebben we separaat overleg gevoerd met de ondernemers en transporteurs voor het in kaart brengen van de bevoorrading. Het definitief ontwerp voor de herinrichting is (begin 2026) vastgesteld en de gemeenteraad heeft het benodigde krediet gevoteerd. De uitvoering van het project staat gepland tussen november 2026 en maart 2027.

Project project Groene Strand/ Zwarteweg

In 2025 is het werk aanbesteed en gegund. De gunning viel samen met het afsluiten van de laad en loskade van de werkhaven. De afsluiting van de werkhaven maakte het onmogelijk om op tijd de benodigde materialen en machines op het eiland te krijgen voor het uitvoeren van het project in 2025. Hierdoor is uiteindelijk besloten de uitvoering van het werk door te schuiven naar januari 2026.

Hieronder volgt een financieel overzicht van taakveld 2.1 Verkeer en vervoer:

	Begroting na wijziging	Werkelijke lasten	Werkelijke baten	Saldo	Afwijking
In € 1.000					
Elektrisch rijden	-4	-	-	-	4
Onderhoud bermen	-44	-17	-	-17	27
Beheer onderhoud wegen/straten/pleinen	-794	-1.200	412	-788	6
Straatreiniging	-91	-130	39	-91	-
Gladheidsbestrijding	-7	-2	-	-2	5
Openbare verlichting	-124	-95	-	-95	29
Totaal	**-1.064**	**-1.444**	**451**	**-993**	**71**

Riolering

Inleiding

De riolering draagt bij aan de volksgezondheid op Terschelling doordat het afvalwater wordt afgevoerd uit de bebouwde omgeving en wordt getransporteerd naar de rioolwaterzuiveringsinstallatie. Daarnaast draagt de riolering bij aan het verminderen van de kans op wateroverlast door de afvoer van hemelwater. Tenslotte draagt de riolering bij aan het beschermen van het oppervlaktewater doordat het afvalwater wordt ingezameld. Om de riolering nu en in de toekomst goed te laten functioneren is in het water- en rioleringsprogramma 2025-2029 (Wrp) Terschelling beschreven hoe de riolering wordt onderhouden. De werkzaamheden zijn onderverdeeld in:

- Planvorming en onderzoek
- Periodiek onderhoud
- Verbetering en vervangingsmaatregelen.

Planvorming en onderzoek

De (drukriolerings)gemalen zijn geïnspecteerd conform de planning en de geconstateerde defecten zijn verholpen.

Het actualiseren van het areaal aan duikers in het stedelijk watersysteem is gestart maar nog niet afgerond. De verwachting is dat dit in de loop van 2026 zal worden afgerond.

Er is een overzicht gemaakt van de grote lozers en van het afvoerend oppervlak dat is aangesloten op de riolering. Met de verzamelde informatie wordt in 2026 een systeemoverzicht stedelijk water opgesteld.

De beheergegevens van de riolering en duikers zijn bijgewerkt, maar de gegevens van de gemalen en drukriolering zijn nog niet geactualiseerd.

Periodiek onderhoud

De buitendienst heeft in 2025 gezorgd voor het onderhoud van de riolering. Voor sommige activiteiten is samengewerkt met (lokale) aannemers. De kolken zijn tweemaal leeggezogen, de (drukriolerings)gemalen zijn onderhouden en storingen zijn verholpen.

Het plan was om in 2025 alle riolering te inspecteren die niet 2022 was geïnspecteerd. Hiervoor is een aanbesteding georganiseerd en is in augustus 2025 gestart met het reinigen en inspecteren van de riolering. Omdat de riolering ernstig vervuild bleek te zijn, verliepen de werkzaamheden langzamer dan gepland en zijn de kosten hoger uitgevallen. Nog niet alle riolering is gereinigd en geïnspecteerd. In 2026 worden de werkzaamheden afgerond.

De inspectiebeelden laten zien dat sommige delen van de riolering ernstig zijn aangetast en in de komende jaren moeten worden vervangen. In 2026 wordt gestart met urgente reparaties. Daarnaast wordt in het systeemoverzicht stedelijk water een plan gemaakt voor de vervanging van de riolering waarvan nu bekend is dat die in de komende 10 jaar moet worden aangepakt.

Verbetering en vervangingsmaatregelen

Bij hotel Elements is het bestaande rioolgemaal vervangen door een nieuw gemaal. Om het wisselende afvalwateraanbod op te vangen is een relatief grote gemaalkelder geplaatst met een nieuwe pompinstallatie.

De elektromechanische installatie van het bergbezinkbassin Werkhaven is ook vervangen. Er zijn nieuwe pompen geplaatst en de besturing is vernieuwd. Tenslotte is een aantal putten opgehoogd dat in de loop van de jaren onder het zand, gras of andere begroeiing was verdwenen.

In alle pompputten zijn de modems vervangen in verband met het uitfaseren van 2g/3g.

Hieronder volgt een financieel overzicht van taakveld 7.2 Riolering:

	Begroting na wijziging	Werkelijke lasten	Werkelijke baten	Saldo	Afwijking
In € 1.000					
Beheer en onderhoud riolering	-510	-847	297	-550	-40
Heffing rioolbelasting	940	-34	994	960	20
Totaal	**430**	**-881**	**1291**	**410**	**-20**

Verklaring afwijkingen ten opzichte van de begroting

De post uitbestede werkzaamheden is lager uitgevallen dan begroot. Dit komt doordat het reinigen en inspecteren van de riolering vertraging heeft opgelopen en niet in 2025 is afgerond. De riolering was dermate vervuild dat de geplande dagproductie niet kon worden gehaald. De werkzaamheden lopen door in 2026 en de totale kosten zullen hoger uitvallen dan begroot.

De post afschrijving is hoger uitgevallen dan begroot. Een aantal investeringen werden annuïtair afgeschreven in plaats van lineair. Dat is in 2025 gecorrigeerd. Om de financiële afschrijvingstermijn in overeenstemming te brengen met de technische afschrijvingstermijn was een eenmalige extra afschrijving noodzakelijk.

Gebouwen

De gemeente onderhoudt het gemeentelijk vastgoed volgens een beheerplan. Het geactualiseerde gebouwenbeheerplan is in september 2024 door de raad vastgesteld en loopt van 2024 t/m 2029. Naast het uitvoeren van het onderhoud blijft de gemeente inzetten op de wettelijke taak om gebouwen te verduurzamen. De doelstellingen daarvoor maken deel uit van het gebouwenbeheerplan.

Conform het gebouwenbeheerplan is in 2025 het plan uitgewerkt voor groot onderhoud en verduurzaming van de gemeentewerf aan de Nieuwe Dijk. Daarnaast is het groot onderhoud aan de voormalig reddingbootschuur aan de Willem Barentszkade en de voormalig strandvonderijschuur aan de Duinweg in Hoorn aanbesteed en is de uitvoering van de werkzaamheden gestart.

Er is een start gemaakt met de projectvoorbereiding voor groot onderhoudsprojecten voor de komende jaren. Het gaat onder andere om het gemeentehuis, het sportgebouw op het sportveld Hoorn en de Driemaster. De uitwerking van het in 2023 vastgestelde IHP en de daarmee samenhangende aanpak van de gymzalen is doorgeschoven naar 2026.

Haven

Inleiding havens

Vanaf 1 januari 2025 beheert Stichting Waddenhaven Terschelling (SWT) zowel de passantenhaven als de beroepshaven. SWT is verantwoordelijk voor het dagelijks beheer en het klein onderhoud van de gebouwen, terreinen en installaties. De gemeente is verantwoordelijk voor het klein onderhoud van de civiele constructies en het groot onderhoud.

De havenmeesters van SWT hebben ervoor gezorgd dat de schepen zowel veilig konden aanmeren als vertrekken. Zij hebben hiermee een belangrijke bijdrage geleverd aan het transport van goederen en personen tussen Terschelling en Harlingen.

In de passantenhaven is in 2025 steiger 2 vervangen. Deze steiger was verzwakt door een storm uit 2020. Daarnaast is de vervanging van een deel van de walkway, het burgponton en steiger 1 voorbereid. Deze vervangingen worden in 2026 uitgevoerd.

Passantenhaven

De bestedingen voor 2025 in de passantenhaven wijken af van de begroting. De belangrijkste afwijkingen zijn:

- uitbestede werkzaamheden
- huren

SWT is bezig met het opstellen van een meerjarenbeleidsplan en de daarbij behorende meerjarenbegroting. Dit proces kost meer tijd dan verwacht. De geplande investeringen in de vuilwaterinzameling zijn afhankelijk van de plannen van SWT en zijn daarom nog niet uitgevoerd.

Bij de samenvoeging van de passantenhaven en de beroepshaven is het huurbedrag verhoogd. De huur van de haven was in de begroting van 2025 nog niet aangepast aan de gewijzigde situatie.

Beheer en onderhoud binnenhavens

Net als bij de passantenhaven wijken de bestedingen bij de post beheer en onderhoud binnenhavens af van de begroting. De belangrijkste afwijkingen zijn:

- Vaste salarissen
- Uitgeleend personeel
- Uitbestede werkzaamheden
- Overige diensten
- Afschrijvingen
- Verkoop onroerende goederen
- Pachten

De verklaring voor de verschillen is dat we ook hier te maken hebben met het consolidatieproces. De verschillen in de posten vaste salarissen en uitgeleend personeel heffen elkaar ongeveer op. De havenmeesters, die in dienst waren van de gemeente, zijn bij de gemeente in dienst gebleven en zijn gedetacheerd bij SWT.

De uitbestede werkzaamheden en overige diensten zijn geminimaliseerd in afwachting van het meerjarenbeleidsplan van SWT en de ontwikkelingen rondom het havenproject. Dit heeft

geresulteerd in een verschil van circa € 170.000. De afschrijvingen en de verkoop van onroerende goederen zijn hoger omdat de Gemini WR 505 RIB is verkocht aan SWT en daarom is afgeboekt in de gemeentelijke administratie.

De inkomsten in de post pachten betreffen de kosten voor gas, water en licht, een verrekening van baggerwerkzaamheden uit 2024 en enkele andere kleinere verrekeningen.

Waterwegen

Naar aanleiding van de wateroverlast in 2023/2024 is in 2025 een plan gemaakt voor het buitengewoon onderhoud van het oppervlaktewater. De raad heeft op 5 november 2025 een krediet beschikbaar gesteld. De voorbereidingswerkzaamheden voor het vervangen van een aantal duikers is in gang gezet. De verwachting is dat de duikers in 2026 worden vervangen.

Daarnaast zijn overleggen georganiseerd, met de buren van Hoorn en Oosterend, om plannen te maken om de kans op wateroverlast te verminderen. Dit proces loopt door in 2026 en de verwachting is dat in 2026 de eerste verbeteringen in het oppervlaktewatersysteem worden uitgevoerd.

Het herzien van de hekkelafspraken is een ander belangrijk proces dat in 2025 is gestart. Het doel is om te komen tot afspraken met de perceelseigenaren die samen met de gemeente verantwoordelijk zijn voor het onderhoud van de watergangen. Deze afspraken vormen de basis voor het hekkelbestek dat in 2026 wordt vernieuwd.

Hieronder volgt een financieel overzicht van taakveld 2.4 Economische havens en waterwegen:

	Begroting na wijziging	Werkelijke lasten	Werkelijke baten	Saldo	Afwijking
In € 1.000					
Beheer en onderhoud binnenhavens	-395	-451	313	-138	257
Masterplan haven	-1.025	-585	87	-498	527
Waterwegen	-180	-151	10	-141	39
Totaal	**-1.600**	**-1.187**	**410**	**-777**	**823**

3.4 Financiering

Financiering gaat over de manier waarop de gemeente benodigde geldmiddelen aantrekt en (tijdelijke) overtollige geldmiddelen belegt. Treasury is het proces waarmee de financiering en het kasstroommanagement (de cashflow) geoptimaliseerd wordt. Het zorgt er ook voor dat we voldoen aan de verplichtingen richting schuldeisers. De uitvoering van Treasury vindt plaats volgens het door de raad in december 2022 vastgestelde Treasurystatuut. Deze financieringsparagraaf is samen met het Treasurystatuut een belangrijk instrument voor het transparant maken, sturen en beheersen van de financieringsfunctie

Wet FIDO & kasgeldlimiet

Wet FIDO

De Wet FIDO (Financiering Decentrale Overheden) geeft verplichte richtlijnen voor de bewaking en beheersing van renterisico's:

- Kasgeldlimiet: hoeveel geld mag de gemeente lenen voor een periode van maximaal één jaar;
- Renterisiconorm: hoeveel geld mag de gemeente maximaal lenen voor een periode langer dan één jaar;
- Schatkistbankieren: het verplicht onderbrengen van overtollige geldmiddelen bij het Rijk;
- Financieringspositie.

Onder renterisico verstaan we de mate waarin het saldo van rentelasten en -baten verandert door wijzigingen in het rentepercentage, voor zowel de korte als voor de lange financiering. Het is de bedoeling grote fluctuaties in de rentelasten, die mogelijk consequenties hebben voor de financiële positie, te vermijden.

Kasgeldlimiet

Juist voor korte financiering (tijdelijke liquiditeitstekorten voor lopende uitgaven opvangen) geldt dat het renterisico aanzienlijk kan zijn. Fluctuaties in de korte rente hebben direct een relatief grote impact op de rentelasten. Door middel van de kasgeldlimiet wordt een grens gesteld aan de mogelijkheid om lopende uitgaven kort te financieren, en daarmee wordt dan het risico beperkt. De kasgeldlimiet wordt bepaald op basis van een door het Rijk vastgesteld percentage (8,5%) van het begrotingstotaal.

De kasgeldlimiet voor 2025 bedraagt € 3,1 miljoen.

Kasgeldlimiet	2024	2025
In € 1.000		
Kasgeldlimiet	2.524	3.113
Opgenomen kasgeld	0	0
Ruimte onder kasgeldlimiet	2.524	3.113

Renterisiconorm & leningenportefeuille

Lange financiering vormt een integraal onderdeel van het investeringsbeleid voor de lange termijn. Renterisico's zijn van tevoren in te schatten en daarmee goed beheersbaar. Dit bereiken we door informatie over rente en leningen actueel en transparant te krijgen. Verder is het van groot belang om een spreiding van looptijden in de lening portefeuille te realiseren. Het renterisico vanwege renteherzieningen en herfinancieringen van leningen wordt dan voldoende beperkt.

Het volgende overzicht geeft inzicht in de samenstelling, grootte en rentegevoeligheid van de opgenomen geldleningen.

Leningenportefeuille	
In € 1.000	
stand per 1 januari 2025	**8.338**
reguliere aflossingen	1.019
nieuwe leningen	-
reguliere opname	-
wegens rente aanpassingen	-
stand per 31 december 2025	7.329
rentelast	84
gemiddelde rentevoet	1.01%

De leningenportefeuille bestaat uit verschillende leningen, die allemaal een verschillende rentevaste periode hebben.

In het volgende overzicht worden de risico's van renteherzieningen en herfinanciering van leningen afgezet tegen de risiconorm van de vaste schuld. Het renterisico op de vaste schuld mag de renterisiconorm niet overschrijden.

Door het Rijk is een renterisiconorm van 20% (van het begrotingstotaal) vastgesteld. Dat wil zeggen dat de jaarlijkse verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. Het uitgangspunt van de renterisiconorm is het beheersen van de renterisico's op langlopende schulden. Hoe meer de looptijd van schuld gespreid wordt, hoe minder gevoelig de begroting wordt voor renteschokken bij herfinanciering.

Uit het onderstaande overzicht blijkt dat gemeente Terschelling ruim binnen de renterisiconorm blijft.

Renterisiconorm	2025
In € 1.000	
1. Begrotingstotaal	36.622
2. Wettelijk percentage	20%
3. Renterisiconorm	7.324
4. Renteherziening	0
5. Aflossing	1.018
6. Renterisico	1.018
7. Rente versus de norm	6.306

Schatkistbankieren

In 2014 is het verplichte schatkistbankieren ingevoerd voor decentrale overheden. Schatkistbankieren houdt in dat tegoeden (liquide middelen) worden aangehouden in de Nederlandse schatkist. Over deze tegoeden wordt een rente vergoed die gelijk is aan de rentes die de Nederlandse Staat betaalt op leningen die ze op de markt aangaat. Het drempelbedrag voor schatkistbankieren voor overheidsinstellingen met een begrotingstotaal kleiner of gelijk aan € 500 miljoen bedraagt 0,75% van dit begrotingstotaal, met een minimum van € 250.000.

Deelname aan schatkistbankieren draagt bij aan een lagere EMU-schuld van de collectieve sector (Rijk en decentrale overheden samen). Schatkistbankieren vermindert de externe financieringsbehoefte van het Rijk. Dit vertaalt zich in een lagere staatsschuld. Dagelijks worden de saldi van onze bankrekeningen geraadpleegd. Alle tegoeden boven het drempelbedrag worden afgestort in de schatkist bij het ministerie van Financiën. Deze afroming wordt automatisch door BNG geregeld. Indien de stand van de liquide middelen het toelaat worden deze tegoeden weer teruggehaald. Blijft ons liquiditeitssaldo beneden het drempelbedrag, dan hoeft er geen bedrag gestort te worden in de schatkist.

Eind 2025 bedragen onze liquide middelen € 5.34 miljoen, dus meer dan het drempelbedrag.

Financieringspositie

Bij de berekening van de financieringspositie wordt de boekwaarde van de vaste activa en voorraad gronden afgezet tegen de beschikbare financieringsmiddelen (reserves, voorzieningen en langlopende leningen). Bij een financieringsoverschot zet de gemeente middelen weg. Bij een financieringstekort heeft de gemeente onvoldoende eigen financieringsmiddelen waardoor de gemeente geld moet aantrekken bij de Bank Nederlandse Gemeenten. In onderstaande tabel wordt het jaarlijks financieringstekort of -overschot berekend. Eind 2024 is sprake van een financieringsoverschot.

Financieringspositie 2025	1-1-2025	31-12-2025
In € 1.000		
Te financieren		
Lopende en voorgenomen investeringen	18.994	18.536
Bouwgronden en panden in exploitatie	3.119	3.153
Totale boekwaarde	**22.113**	**21.689**
Financieringsmiddelen		
Stand van de reserves	12.103	14.275
Saldo van de jaarrekening	1165	108
Saldo van de voorzieningen	7.053	6.546
Stand lang vreemd vermogen	8.338	7.319
Totaal vermogen	**28.659**	**28.248**
Financieringsoverschot (+) of -tekort (-)	**6.546**	**6.559**

3.5 Bedrijfsvoering

Rechtmatigheidsverantwoording van het college

Vanaf 2023 moet het college van de gemeente Terschelling expliciet verantwoording afleggen over de naleving van regels die belangrijk zijn voor de financiële situatie van de gemeente. Dit wordt de rechtmatigheidsverantwoording genoemd. Het college is al verantwoordelijk voor de naleving van deze regels, maar vanaf 2023 moet ze hier zelf ook verslag van doen.

Dit betekent dat een uitspraak wordt gedaan of de drie hiervoor geldende rechtmatigheidscriteria zijn nageleefd:

- Voorwaardencriterium: de naleving van wet- en regelgeving zoals opgenomen in het normenkader dat op 28 januari 2026 door de raad is vastgesteld;
- Begrotingscriterium: het handelen binnen de budgettaire kaders die de raad stelt in de begroting en begrotingswijzigingen;
- Misbruik & Oneigenlijk gebruik criterium: het in voldoende voeren van een beleid om misbruik en oneigenlijk gebruik van overheidsmiddelen te voorkomen.

Voor de uitvoering van de rechtmatigheidsverantwoording heeft de gemeenteraad een zogenaamde verantwoordingsgrens en rapporteringsgrens vastgesteld. De verantwoordingsgrens is de grens die bepaalt waarbinnen het niet naleven van de hierboven genoemde criteria akkoord is. Deze grens dient tussen de 0% en de 2% te zijn. In de raadsvergadering van 28 januari 2026 heeft de gemeenteraad deze vastgesteld op 2% van de totale lasten exclusief dotatie aan de reserves. Voor de jaarrekening 2025 betreft dit (afgerond) € 696.000. De rapporteringsgrens is de grens van fouten waarboven de raad geïnformeerd wil worden. De rapporteringsgrens is gelijkgesteld aan de verantwoordingsgrens. Hieronder hebben wij per criterium de bevindingen gerapporteerd in lijn met de door de raad vastgestelde grens. Voor 2025 komen wij tot de volgende bevindingen die hierna per criterium nader toegelicht worden.

Onderdeel	Toelichting	Bedrag
In € 1.000		
	A. Begrotingscriterium	
1A	Overschrijding lasten programma's begroot versus werkelijke	1.282
1B	Overschrijding investeringsbudgetten (kredieten)	17
2	Ongeautoriseerde reserve mutaties	0
3	Onderschrijdingen van lasten of investeringsbudgetten en/of hogere of lagere baten dan begroot die niet tijdig met begrotingswijzigingen zijn aangepast.	0
	Totaal begrotingsonrechtmatigheden	1.299
4	Totaal van begrotingsonrechtmatigheden (van onderdeel 1 t/m 2) dat past binnen het vooraf	1.299

Onderdeel	Toelichting	Bedrag
	gestelde beleid en daarmee als acceptabel is geduid onder verwijzing naar dit vooraf vastgestelde beleid.	
5	Resterende saldo aan begrotingsonrechtmatigheden	0
	B. Voorwaardencriterium	
	Inkopen ten onrechte niet EU aanbesteed	822
	Overige bevindingen voorwaardencriterium	0
	Totaal voorwaardencriterium	822
	C. M&O criterium	
	Geen bevindingen	0
	Totale onrechtmatigheid	**2.121**
	Waarvan acceptabel	1.299

Begrotingscriterium

Er is bij 2 programma's een onrechtmatigheid geconstateerd, namelijk programma 0 Bestuur en ondersteuning en programma 4 Onderwijs. Voor de nadere toelichting van de overschrijdingen verwijzen wij naar de programmaverantwoording. In de financiële verordening heeft de raad aangegeven welke begrotingsonrechtmatigheden acceptabel zijn. Op grond van deze afspraken is de overschrijding van het programma 4 als acceptabel aan te merken. De overschrijding van investeringskredieten heeft betrekking op een tweetal kredieten en is ook acceptabel.

Voorwaardencriterium

Ten aanzien van het voorwaardencriterium zijn onrechtmatigheden geconstateerd ten aanzien van de naleving van de Europese aanbestedingsregels. In totaal gaat het om een onrechtmatigheid van € 822.332. De onrechtmatigheden zien toe op:

- Inhuur van diverse posities binnen de organisatie om de bedrijfsvoering door te laten lopen, welke ten onrechte niet juist zijn aanbesteed.
- Communicatiewerkzaamheden welke Europees aanbesteed hadden moeten worden.
- Verzekering van verschillend vastgoed welke Europees aanbesteed had moeten worden.

Wij onderzoeken de mogelijkheden om in de toekomst inhuur op een juiste wijze in te kopen om onrechtmatigheden in de toekomst te voorkomen. Dit kan niet meteen voor 2026 opgelost worden, waardoor onrechtmatigheden in 2026 nog door zullen lopen. Ten aanzien van de communicatiewerkzaamheden is reeds een Europese aanbesteding doorlopen, waardoor niet alle kosten van 2025 onrechtmatig zijn voor deze taken en waarbij deze kosten ook in 2026 niet terug zullen komen als onrechtmatig.

Misbruik- en oneigenlijk gebruikt criterium

Op het gebied van misbruiken oneigenlijk gebruik zijn vanuit onze uitgevoerde werkzaamheden geen bijzonderheden geconstateerd.

Totaal conclusie

Ten aanzien van de rechtmatigheid concluderen wij dat de totale onrechtmatigheid € 2.121.125 betreft, dit is hoger dan de daarvoor gestelde grens van € 696.000. Van de onrechtmatigheid wordt € 1.298.793 als acceptabel bestempeld.

Organisatieontwikkeling en werkbeleving

In 2025 is binnen de gemeentelijke organisatie verder uitvoering gegeven aan het traject Werkbelevingsonderzoek (WBO). Dit traject richt zich op het versterken van de organisatiecultuur en samenwerking, met als uitgangspunten leren, verantwoordelijkheid nemen en samen werken aan resultaten.

De werkgroep Communicatie, Cultuur en Organisatie heeft in dit kader de kernwaarden *Lerend*, *Verantwoordelijk* en *Samen* verder uitgewerkt en vertaald naar de praktijk. Ter ondersteuning hiervan is een introductiecampagne ontwikkeld, waarmee de kernwaarden zichtbaar en herkenbaar worden gemaakt in het dagelijks werk. De implementatie hiervan start begin 2026.

Leiderschap en ontwikkeling

In 2025 is aandacht besteed aan de verdere ontwikkeling van leiderschap binnen de organisatie. In gezamenlijke sessies met teamleiders en directie zijn zes organisatiebrede kenmerken van effectief leiderschap vastgesteld: betrouwbaar, coachend, resultaatgericht, sensitief, verbindend en flexibel. Deze kenmerken vormen een gezamenlijk kader, dat per team wordt aangevuld met teamspecifieke accenten. Hiermee wordt ruimte geboden voor maatwerk en eigenaarschap binnen teams.

Daarnaast is besloten tot de doorontwikkeling van de gespreks- en beoordelingscyclus ‘Sterk in je werk’. Deze doorontwikkeling richt zich op het versterken van reflectie, persoonlijke ontwikkeling en eigen verantwoordelijkheid van medewerkers. De verdere uitwerking vindt plaats in 2026.

Instroom en onboarding

Om nieuwe medewerkers beter te ondersteunen bij hun start binnen de organisatie, is in 2025 de onboardingaanpak herzien. De vernieuwde opzet richt zich op een duidelijke introductie, heldere verwachtingen en een goede begeleiding in de eerste periode. Hiermee wordt beoogd dat nieuwe collega’s sneller hun weg vinden binnen de organisatie en duurzaam inzetbaar zijn.

Werkdruk en prioritering

De aanpak van werkdruk heeft in 2025 nadrukkelijk aandacht gekregen. Er is gewerkt aan een plan van aanpak gericht op prioritering van werkzaamheden. Doel hiervan is het vergroten van overzicht, het maken van duidelijke keuzes en het verbeteren van de balans tussen werkzaamheden en beschikbare capaciteit. Implementatie en verdere uitwerking vinden plaats in 2026.

Projectbureau Talent Lokaal Centraal (TLC)

In 2025 is het projectbureau Talent Lokaal Centraal (TLC) verder vormgegeven. Dit programma biedt eilanders met een hbo werk- en denkniveau de mogelijkheid zich te ontwikkelen tot gemeenteprofessionals, waarbij leren en werken worden gecombineerd.

Het jaar 2025 stond in het teken van opbouw en ontwikkeling van het team. Na een inwerkperiode heeft het team gewerkt aan diverse projecten die voortkomen uit het coalitieakkoord, de lange termijnagenda en de Regio Deal. Hiermee is een directe bijdrage geleverd aan bestuurlijke prioriteiten en maatschappelijke opgaven.

Daarnaast heeft TLC bijgedragen aan de versterking van de organisatie door het uitvoeren van werkzaamheden die anders, vanwege capaciteitsgebrek, niet of later gerealiseerd zouden worden. Voorbeelden hiervan zijn onder meer het opstellen van de nota risicomanagement en weerstandsvermogen, werkzaamheden op het gebied van archivering, duurzaamheidsrapportage en crisisvoorbereiding, en ondersteuning bij verkiezingsprocessen.

Het projectbureau heeft tevens voorzien in tijdelijke capaciteit op diverse plekken binnen de organisatie, onder andere binnen Openbare Orde en Veiligheid, Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving en het sociaal domein. Hiermee is niet alleen invulling gegeven aan personele behoeften, maar is ook geïnvesteerd in de ontwikkeling van lokaal talent.

Vooruitblik

In 2026 verschuift de focus binnen TLC van opbouw naar verdere professionalisering. Hierbij wordt ingezet op verdieping van leer-werktrajecten, verdere specialisatie binnen vakgebieden en een grotere bijdrage aan het verminderen van externe inhuur.

Daarnaast wordt in 2026 een strategische verkenning uitgevoerd naar de toekomst van het projectbureau na 2027. Hierbij worden verschillende scenario's onderzocht, waaronder voortzetting als opleidingsprogramma, integratie binnen de organisatie of doorontwikkeling tot een structureel projectteam.

Conclusie

De ontwikkelingen in 2025 laten zien dat gericht investeren in organisatieontwikkeling en lokaal talent bijdraagt aan een toekomstbestendige gemeentelijke organisatie. Door te blijven werken aan cultuur, leiderschap, werkdruk en talentontwikkeling wordt de basis gelegd voor een wendbare en veerkrachtige organisatie die in staat is om de opgaven van Terschelling effectief aan te pakken.

3.6 Verbonden partijen

Verbonden Partijen

Inleiding

Het doel van deze paragraaf is om de raad inzicht te verschaffen in de beleidsmatige en financiële betrokkenheid van de gemeente over door derden uit te voeren processen waarvoor de gemeente verantwoordelijk is. Een verbonden partij is een derde rechtspersoon waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft. Dat zijn deelnemingen (vennootschappen), gemeenschappelijke regelingen, stichtingen en verenigingen.

Een bestuurlijk belang heeft de gemeente wanneer ze een zetel heeft in het bestuur van een derde rechtspersoon of als ze stemrecht heeft. Dat houdt in dat een burgemeester, wethouder, raadslid of ambtenaar namens de gemeente de volgende functie(s) vervult bij een derde rechtspersoon:

- Lid van het Algemeen Bestuur
- Lid van het Dagelijks Bestuur

Een financieel belang heeft de gemeente wanneer de middelen die deze ter beschikking stelt verloren gaan in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente.

Gemeente Terschelling wil als eilandgemeenschap over haar eigen toekomst gaan. Met het oog op behoud van de gemeentelijke zelfstandigheid moet de gemeente in ieder geval financieel gezond zijn, publiekstaken adequaat uitvoeren en een goede basisdienstverlening in stand houden. Samen met de Waddeneilanden wil de gemeente aan duurzame oplossingen werken, waarbij ook nadrukkelijk andere gemeenten en organisaties in beeld zijn. Verbonden partijen zijn de andere organisaties die in beeld zijn om aan goede oplossingen te werken.

De gemeente kent zes publiekrechtelijke verbonden partijen en negen privaatrechtelijke verbonden partijen. Hieronder wordt per verbonden partij kort het doel, de bijdrage aan de gemeentelijke beleidsdoelstellingen en de eventuele relevante ontwikkelingen beschreven. Aan het eind van de paragraaf is een tabel opgenomen met de (minimale) financiële gegevens. Deze financiële gegevens bestaan zoveel mogelijk uit de meest recent gepubliceerde cijfers.

Publiekrechtelijk verbonden partijen	Bestuurlijk vertegenwoordiger
Dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheid Noardwest Fryslân	Wethouder A.J.C. Goldhoorn
Centrumregeling Sociaal Domein Fryslân	Wethouder A.J.C. Goldhoorn
Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO)	Wethouder D. Ruige
Veiligheidsregio Fryslân	Burgemeester R.S. Cazemier
Gemeenschappelijke regeling De Waddeneilanden	Burgemeester R.S. Cazemier (DB/AB)
Gemeenschappelijke regeling De Waddeneilanden	Wethouder A.J.C. Goldhoorn, D. Ruige, J.B. Wassink (AB)
Welstandszorg Hûs en Hiem	Wethouder D. Ruige

Privaatrechtelijk verbonden partijen	Bestuurlijk vertegenwoordiger
N.V. Afvalsturing Friesland (Omrin)	Wethouder J.B. Wassink
N.V. Fryslân Miljeu Noardwest	Wethouder J.B. Wassink

Privaatrechtelijk verbonden partijen	Bestuurlijk vertegenwoordiger
N.V. Gemeenschappelijke Kredietbank Friesland (Stichting Kredietbank Nederland)	Wethouder J.B. Wassink
Coöperatie Openbare Verlichting en Energie Fryslân u.a.	Wethouder J.B. Wassink
N.V. Bank Nederlandse Gemeenten	Wethouder J.B. Wassink
Vereniging van Nederlandse Gemeenten	Burgemeester R.S. Cazemier
Vereniging van Friese Gemeenten, tevens afdeling van de VNG	Burgemeester R.S. Cazemier
Stichting Waddenhaven Terschelling	Wethouder J.B. Wassink
Stichting Beheer Schoolgebouwen Terschelling	Wethouder A.J.C. Goldhoorn

Dienst (SozaWe) Fryslân

De Dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheid Noardwest Fryslân voert voor gemeente Terschelling, als ook voor de gemeenten Waadhoeke, Harlingen en Vlieland, de taken uit op het gebied van sociale zekerheid, maatschappelijke zorg en gesubsidieerde arbeid.

Sinds de wijziging van de gemeenschappelijke regeling per 1 januari 2021 is De Dienst Noardwest Fryslân een bedrijfsvoeringsorganisatie. Het vaststellen van de beleidskaders (verordeningen en beleidsregels) voor het sociaal domein en de daaraan verbonden financiële keuzes ligt daarmee bij de gemeenten. De gemeentelijke beleidsteams in Noardwest Fryslân stellen de beleidsvoorstellen op en betrekken hierbij medewerkers van De Dienst. De besluitvorming vindt plaats in de colleges en raden van de vier aangesloten gemeenten.

De dienst werkt samen met de gemeenten, gebiedsteams en de netwerkparners en ondersteunt bij het realiseren van de gemeentelijke doelstelling op het gebied van het sociaal domein.

De Dienst heeft zowel een rol in de uitvoering van de toegang van het sociaal domein (inkomen en participatie, kwaliteitszorg en advies voor Wmo en jeugd), als in de inkoop en het contractmanagement voor Wmo, participatie en (deels) jeugdhulp. Ook voert De Dienst backofficetaken uit, zoals beschikken, bestellen, betalen en administreren. Het monitoren van cijfermatige ontwikkelingen, het maken van (verbeter)voorstellen, het uitvoeren van kwaliteitscontroles en het geven van advies is ook bij De Dienst belegd. Ten slotte voert De Dienst taken uit op het gebied van toezicht en handhaving, zowel richting burgers als zorgaanbieders.

Financiële gegevens

Dienst SoZaWe Fryslân	Eigen vermogen op 31-12	Vreemd vermogen op 31-12	Resultaat	Bijdrage
Risicoprofiel: hoog				
bedragen in € 1.000				
2023	655	9.485	-	
2024	693	9.345	-	2.509
2025	n.n.b.	n.n.b.		2.671

Centrumregeling Sociaal Domein Friesland (SDF)

De centrumregeling Samenwerking Sociaal Domein Friese gemeenten (SDF) is belast met de beleidsvoorbereiding voor de uitvoering van de wettelijke taken op het terrein van jeugdzorg, maatschappelijke ondersteuning en participatie. Daarnaast verzorgt deze organisatie de inkoop voor de uitvoering van deze taken, waardoor alles doelmatig en kwalitatief hoogwaardig met de gezamenlijke Friese gemeenten wordt georganiseerd. Er is geen financieel belang van gemeente Terschelling in deze regeling. Daarom wordt er geen tabel met financiële gegevens getoond.

Fryske Utfieringstsjinst Miljeu & Omjouwing (FUMO)

De gemeenschappelijk regeling FUMO is opgezet om een goede uitvoering van de uitbestede taken op het gebied van de milieu- en omgevingswet te realiseren.

Financiële gegevens

FUMO	Eigen vermogen op 31-12	Vreemd vermogen op 31-12	Resultaat	Bijdrage
Risicoprofiel: gemiddeld				
bedragen in € 1.000				
2023	1.278	5.327	72	171
2024	840	4.783	-362	198
2025	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	208

Veiligheidsregio Fryslân

De Veiligheidsregio Fryslân behartigt de belangen van alle Friese gemeenten op de volgende terreinen:

- Publieke gezondheidszorg
- Brandweerzorg
- Geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen
- Rampenbestrijding en crisisbeheersing

Hierbij wordt de multidisciplinaire samenwerking en coördinatie in de uitvoering van rampenbestrijding en crisisbeheersing bevorderd. Daarnaast wordt er een gemeenschappelijke meldkamer beheerd en in stand gehouden.

De burgermeester van Terschelling neemt deel in het algemeen bestuur van de regio. Het bestuurlijk belang bestaat uit het waarborgen van de (brand- en gezondheids)veiligheid en een adequate rampenorganisatie.

Financiële gegevens

Veiligheidsregio Fryslân	Eigen vermogen op 31-12	Vreemd vermogen op 31-12	Resultaat	Bijdrage
Risicoprofiel: gemiddeld				
bedragen in € 1.000				
2023	8.868	82.448	562	860
2024	10.661	87.344	3.643	1.018
2025	12.125	83.065	3.483	996

De Waddeneilanden

De gemeenschappelijke regeling de Waddeneilanden is er om de gemeenschappelijke belangen van de Waddeneilanden te behartigen. Gemeenschappelijke standpunten van de deelnemende gemeenten kunnen hiermee sterker worden uitgedragen, zodat er meer invloed uitgeoefend kan worden op instanties en andere overheden. Daarnaast worden taken gezamenlijk opgepakt, waardoor er kostenefficiëntie en een gemeenschappelijk beleidskader ontstaat. Het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling de Waddeneilanden bestaat uit de colleges van alle deelnemende gemeenten.

Financiële gegevens

GR De Waddeneilanden	Eigen vermogen op 31-12	Vreemd vermogen op 31-12	Resultaat	Bijdrage
Risicoprofiel: gemiddeld				
bedragen in € 1.000				
2023	521	517	183	256
2024	306	765	136	211
2025	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	221

Welstandszorg Hûs en Hiem

De gemeenschappelijke regeling Hûs en Hiem behartigt de belangen op het gebied van de bouwkundige, stedenbouwkundige en landschappelijke schoonheid in de provincie Fryslân. Het financiële belang van deze regeling is afhankelijk van de werkzaamheden of opdrachten die in opdracht van de gemeente worden uitgevoerd. De kosten worden hierbij doorbelast aan de aanvragers van vergunningen.

Financiële gegevens

Welstandszorg Hûs en Hiem	Eigen vermogen op 31-12	Vreemd vermogen op 31-12	Resultaat
Risicoprofiel: gemiddeld			
bedragen in € 1.000			
2023	257	453	-84
2024	383	425	123
2025	491	412	119

Afvalsturing Friesland & Fryslân Miljeu Noardwest

Omrin is inzamelaar en verwerker van afval. Zij draagt zorg voor het voorkomen, verwijderen, bewerken en verwerken van het Friese afval volgens de voorgeschreven milieudoelstellingen tegen zo laag mogelijke kosten. Het bestuurlijk belang bestaat uit een stemrecht naar rato van het aandelenbezit. Het aandelenbezit van gemeente Terschelling bedraagt 1,5% in Afvalsturing Friesland en 2% in Fryslân Miljeu Noardwest.

Financiële gegevens

N.V. Afvalsturing Friesland (Omrin)	Eigen vermogen op 31-12	Vreemd vermogen op 31-12	Resultaat
Risicoprofiel: gemiddeld			
Aandeel gemeente Terschelling: 1,5%			
bedragen in € 1.000			
2023	78.528	36.732	10.322
2024	83.562	127.471	7.130
2025	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.

N.V. Fryslan Miljeu Noardwest	Eigen vermogen op 31-12	Vreemd vermogen op 31-12	Resultaat
Risicoprofiel: gemiddeld			
Aandeel gemeente Terschelling: 2%			
bedragen in € 1.000			
2023	11.572	26.299	1.007
2024	13.030	30.506	1.621
2025	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.

Kredietbank Nederland

De Kredietbank Nederland maakt het mogelijk dat er financiële dienstverlening kan worden verleend aan personen die om wat voor reden dan ook niet bij een reguliere bankinstelling terecht kunnen. Het stemrecht in deze verbonden partij wordt bepaald naar rato van de kapitaalversterking.

Financiële gegevens

Kredietbank Nederland	Eigen vermogen op 31-12	Vreemd vermogen op 31-12	Resultaat
Risicoprofiel: laag			
bedragen in € 1.000			
2023	3.209	47.553	positief
2024	2.499	48.395	negatief
2025	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten

De BNG bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de inwoner. Het eigenaarschap van gemeenten, provincies en de Staat, en ook het door de statuten beperkte werkterrein van de bank, bieden financiers het vertrouwen dat het risico van kredietverlening aan dit instituut zeer beperkt is. BNG Bank bundelt de uiteenlopende vraag van klanten tot een beroep op de financiële markten, dat aansluit op de behoefte van beleggers wat betreft volume, liquiditeit en looptijd. Door de combinatie daarvan heeft de bank een uitstekende toegang tot financieringsmiddelen tegen zeer scherpe prijzen, die weer worden doorgegeven aan decentrale overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. Dat leidt voor de inwoner uiteindelijk tot lagere kosten voor tal van voorzieningen.

Financiële gegevens

Bank Nederlandse Gemeenten	Eigen vermogen op 31-12	Vreemd vermogen op 31-12	Resultaat
Risicoprofiel: laag			
Aandeel gemeente Terschelling: 0,006%			
bedragen in € 1.000			
2023	4.721.000	110.819.000	254.000
2024	4.777.000	123.614.000	294.000
2025	4.863.000	110.701.000	172.000

Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)

De VNG staat de Nederlandse gemeenten bij met de vervulling van hun bestuurstaken. De vereniging helpt haar leden met het maken van afspraken over het arbeidsvoorwaardenbeleid en het sluiten van overeenkomsten met werknemersorganisaties met betrekking tot arbeidsvoorwaarden van personeel. Daarnaast behartigt zij de belangen van haar leden die samenhangen met de uitgevoerde bestuurs- en beheerstaken. De leden van de VNG hebben een stemrecht naar een veelvoud van 1000 inwoners per gemeente.

Financiële gegevens

Vereniging van Nederlandse Gemeenten	Eigen vermogen op 31-12	Vreemd vermogen op 31-12	Resultaat	Bijdrage
Risicoprofiel: laag				
bedragen in € 1.000				
2023	56.301	118.819	3.758	10
2024	60.361	195.596	-26	10
2025	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	11

Vereniging van Friese Gemeenten (VFG)

De Vereniging van Friese Gemeenten (VFG) is de vereniging van de Friese gemeenten, waarbinnen gemeentebestuurders en raadsleden elkaar ontmoeten en kennis delen. De VFG is op landelijk niveau voor de VNG een provinciale partner in het delen van kennis, het ophalen van vragen en het afstemmen van standpunten. De VFG speelt daarom ook een actieve rol als het gaat om signaleren en doorgeven van relevante kennis voor de leden. Financiële gegevens zijn hierbij niet van toepassing. Daarom wordt er geen tabel met financiële gegevens getoond.

Coöperatie Openbare Verlichting en Energie Fryslân

De Coöperatie Openbare Verlichting en Energie Fryslân U.A. draagt zorg voor het beheer en onderhoud van de openbare verlichting op het eiland. Daarnaast koopt de coöperatie collectief energie en de verduurzaming daarvan in via een samenwerkingsverband.

Financiële gegevens

Coöperatie Openbare Verlichting en Energie Fryslân U.A.	Bijdrage
Risicoprofiel: laag	
bedragen in € 1.000	
2023	11
2024	5
2025	10

Stichting Waddenhaven Terschelling

Met ingang van 1 januari 2025 wordt de exploitatie van de gemeentehaven en de jachthaven uitgevoerd door de stichting Waddenhaven Terschelling. De stichting Passantenhaven is overgegaan in de stichting Waddenhaven Terschelling. De stichting wordt bestuurd door het bestuur, bestaande uit een door het College vastgesteld oneven aantal van drie of vijf bestuurders, te benoemen door de gemeenteraad.

Financiële gegevens

Stichting Waddenhaven Terschelling	Eigen vermogen op 31-12	Vreemd vermogen op 31-12	Resultaat
Risicoprofiel: laag			
bedragen in € 1.000			
2023	1.630	335	19
2024	1.684	291	54
2025	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.

Stichting beheer Schoolgebouwen

Deze stichting beheert de "Brede school" op West-Terschelling. Het bestuur wordt gevormd door een vertegenwoordiger van de gemeente en de directieleden van beide schoolbesturen.

Financiële gegevens

Stichting Beheer Schoolgebouwen	Eigen vermogen op 31-12	Vreemd vermogen op 31-12	Resultaat	Bijdrage
Risicoprofiel: laag				
bedragen in € 1.000				
2024	-213	334	-40	25
2025	-225	356	-13	25

*Bron: **Concept** jaarrekening 2025 Stichting Beheer Schoolgebouwen Terschelling*

3.7 Grondbeleid

Een van de middelen van een gemeente om ruimtelijke doelstellingen te verwezenlijken bij het uitvoeren van het omgevingsbeleid is het grondbeleid. In het kader van het omgevingsbeleid wordt de maatschappelijk gewenste bestemming van de grond vastgelegd. Dit gebeurt via een plan of besluit op basis van de Wet ruimtelijke ordening (Wro). De gemeenteraad heeft de kaderstellende en controlerende functie ten aanzien van het grondbeleid en dus ook de daarbij behorende begrotingen en verantwoordingen.

Grondbeleid vergt keuzes van een gemeenteraad die gevolgen hebben voor de lange termijn. De ontwikkeling van gebieden houdt meer in dan het maken van een bestemmingsplan. Zaken als eigendom van grond, het al dan niet verwerven en uitgeven ervan, het gebruik voor openbare ruimte en infrastructuur, inspraak en voldoen aan vereisten als milieu, maken gebiedsontwikkeling complex met vaak tijdrovende procedures.

Dat vraagt om een zorgvuldige afweging. Gezien de lange looptijd en de blijvende invloed op de gemeente van de uitvoering en de bouwresultaten is het van belang dat de gemeenteraad de relatie legt met het maatschappelijk doel. Dit kan bijvoorbeeld gaan om het beperken van de krapte op de woningmarkt, het stimuleren van economische bedrijvigheid en werkgelegenheid, het beter aansluiten op de samenstelling en bevolkingsopbouw van de gemeente of het verhogen van de kwaliteit van de leefomgeving. Het beleid biedt daarmee de handvatten om te kunnen sturen op de te bereiken doelstellingen en evenwichtig om te gaan met de (schaarse) ruimte.

In de paragraaf grondbeleid stelt de raad de kaders vast voor de uitvoering van grondbeleid. In de paragraaf kunnen nieuwe ontwikkelingen op de grondmarkt aan bod komen. In elk geval wordt altijd teruggegrepen op vorige paragrafen grondbeleid; wat geldt nog steeds en wat is veranderd.

Daarbij gelden de volgende uitgangspunten;

- Het bereiken van maatschappelijke en bestuurlijke doelstellingen,
- Winst en risico,
- Praktische uitvoerbaarheid.

Grondexploitatierisico's

Grondbeleid gaat gepaard met financiële kansen en risico's. De gemeente Terschelling heeft geen afzonderlijke reserve grondexploitatie. Als bekend is dat een complex een negatief resultaat krijgt, dan dient volgens de financiële voorschriften een voorziening te worden gevormd om het tekort af te dekken. De gemeente Terschelling heeft op dit moment geen lopende grondexploitaties.

Hoewel de gemeente op dit moment geen actieve grondexploitaties heeft, zijn er wel een aantal voorbereidingskredieten beschikbaar gesteld voor projecten. Wanneer deze projecten haalbaar zijn worden deze kredieten omgezet in grondexploitaties.

Het betreft de volgende projecten:

- Klein Zuidermiede
- Woningbouw CNL-locatie
- Woningbouw Halfweg

Een overzicht van de voorbereidingskredieten en de uitputting hiervan is terug te vinden in paragraaf 4.4 - Vaste activa - Immateriële vaste activa.

3.8 Openbaarheidsparagraaf Jaarrekening 2025

Op basis van de WOO moet in de jaarrekening achteraf verslag worden gedaan over de uitvoering van de Wet open overheid in het voorgaande jaar. Van deze verslaglegging is de openbaarheidsparagraaf de verschijningsvorm. De verslaglegging omvat zowel de passieve als de actieve openbaarmaking van overheidsinformatie.

Passieve openbaarmaking

Aantal ingediende WOO aanvragen in 2025 en de afhandelingsduur

In 2025 zijn 24 WOO-aanvragen ingediend. Gemiddeld is dat 2 WOO-aanvragen per maand. In 2024 waren 16 aanvragen ingediend. De stijging ten opzichte van 2024 is niet goed te verklaren. Misschien dat bepaalde ontwikkelingen in 2025 aan deze stijging hebben bijgedragen.

In 2025 is in totaal bijna 188 uur aan de behandeling van WOO-aanvragen besteed. Dit betekent een gemiddelde afhandelingsduur van 7,8 uur per WOO-aanvraag. We merken hierbij op dat het in sommige gevallen om 1,5 uur afhandelingstijd gaat en in een andere zaak bijvoorbeeld om 10 uren.

Een WOO-aanvraag moet in eerste instantie binnen 4 weken worden afgehandeld. De termijn kan met maximaal 2 weken worden verlengd als het om ingewikkelde of omvangrijke Woo-aanvragen gaat. Het is bij 96% van het aantal WOO-aanvragen gelukt om binnen de termijn van maximaal 6 weken een besluit te nemen. Dat was in 2024 nog 93% van het aantal ingediende aanvragen het geval. Deze stijging in tijdig beslissen op de aanvraag is niet goed te verklaren. Misschien dat de omvang van WOO-verzoeken in 2025 gemiddeld kleiner of de inhoud van de verzoeken gemiddeld eenvoudiger was dan in 2024.

De onderwerpen de wijze van afhandeling van de aanvragen

De Woo-aanvragen gingen over documenten:

- waarop geheimhouding rustte of rust;
- omtrent handhaving
- omtrent coronaboetes;
- over het onderhoud van een openbare weg;
- over contracten m.b.t. uitzendorganisaties;
- over een strandrijontheffing;
- omtrent datalekken;
- omtrent de afhandeling van ontvangen Woo-verzoeken in de periode 2022, 2023 en 2024.

De wijze van afhandelen van de WOO-aanvragen

Inhoudelijk afgehandelde WOO-aanvragen : 12

Ingetrokken WOO-aanvragen: 0

Buiten behandeling gelaten [1]: 12

Doorgestuurd naar een andere instantie: 0

Conclusies

- Het aantal WOO-aanvragen is gestegen van 16 in 2024 naar 24 in 2025;
- De onderwerpen van de WOO-aanvragen zijn uiteenlopend;

- De beslistermijnen van de WOO-aanvragen werden in 96% van de gevallen gehaald.

Actieve openbaarmaking

Niet alle informatiecategorieën hoeven ineens actief openbaar gemaakt te worden. De regering zal aangeven wanneer welke informatiecategorie actief openbaar gemaakt moet worden. Het staat de gemeente vrij om daarin zelf het voortouw te nemen en te bepalen welke overheidsinformatie wanneer actief gepubliceerd gaat worden.

Momenteel maken we al informatie uit de volgende informatiecategorieën openbaar:

- verordeningen;
- beleidsregels en mandaatregelingen;
- de raadstukken en agenda;
- de besluitenlijsten en agenda van het college;
- jaarverslagen;
- beleidsplannen;
- wie contactpersoon Wet open overheid is voor de gemeente Terschelling;
- beschikkingen.

Nog actief openbaar te maken documenten na 2025 zijn:

- Woo-verzoeken;
- Klachtoordelen;
- convenanten;
- jaarplannen;
- onderzoeksrapporten waarvan de gemeente opdrachtgever is;
- verplichting tot verstrekking van subsidies;
- beschikkingen op aanvraag van burgers;
- adviezen van gemeentelijke adviescommissies (de bezwaarschriftencommissie uitgezonderd);
- gegevens van de gemeentelijke uitvoeringsorganisatie.

In 2026 worden klachtoordelen, Woo-verzoeken en Woo-besluiten actief openbaar gemaakt.

[1]De aanvraag was te algemeen en is op verzoek niet gespecificeerd; de aanvraag was niet voorzien van een handtekening en is op verzoek ook niet alsnog ondertekend (artikel 4:2, lid 1, Algemene wet bestuursrecht schrijft voor dat een aanvraag wordt ondertekend)

3.9 Personele lasten

Het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) schrijft het volgende voor over het opnemen van overhead:

In de programma's moeten alleen de kosten worden opgenomen van het primaire proces. De kosten moeten zoveel mogelijk direct worden toegerekend aan de betreffende taken en activiteiten. Activiteiten die onder de overhead vallen, zijn grofweg in te delen in: ondersteunende afdelingen (zoals activiteiten van personeelszaken, facilitaire zaken, financiën) en ondersteunende personen op de taakvelden (zoals activiteiten van leidinggevenden, secretariaat).

In de tabel is opgenomen op welke wijze de personeelskosten zijn verdeeld over de verschillende programma's.

Team	Loonbegroting 2025	Realisatie 2025	Verschil	Programma / Taakveld
bedragen in € 1.000				
Gemeenteraad	194	218	-24	0.1
Griffie	173	277	-104	0.1
College van B&W	577	570	7	0.1
Directie	177	163	14	0.4
Teamleiders	646	798	-152	0.4
Staf	1.259	1.189	70	0.4
Staf ondernemingsraad	16	7	9	0.4
't Behouden Huys	232	286	-54	5.4
Ondersteuning	559	565	-6	0.4
Beleid	1.386	1.406	-20	0.4
Publiek en VTH	1.632	1.568	64	0.4
Babs	11	6	5	0.2
Eilandteam	405	261	144	6.21
Techniek	1.650	1.290	360	0.4 / 6.4
Techniek riolering	235	235	-	7.2
Techniek afval	19	19	-	7.3
Haven	-	162	-162	2.4
Talent Lokaal Centraal	454	503	-49	0.4
CNL	-	199	-199	5.4
Duurzaamheid / CDOKE	237	253	-16	7.4
Rijksbijdrage CDOKE	-	-253	253	7.4
Project duurzame warmte West-Tersch.	-	43	-43	7.4
Omgevingswet	-	65	-65	8.1
Volkshuisvesting	220	157	63	8.3
APV bijzondere wetten	90	2	88	1.2
Cultureel erfgoed	81	23	58	0.4
Overige salariskosten	-	166	-166	0.4
Masterplan haven	200	270	-70	2.4
Detachering/Doorbelasting	-113	-209	96	0.4
subtotaal	**10.340**	**10.239**	**101**	
Voorziening personele verplichtingen		748		
Totaal generaal		**10.987**		

4. Jaarrekening

4.1 Baten en lasten

Baten

Bedragen in € 1.000

Baten		Rekening 2025		Begroting 2025		Rekening 2024
Belastingen		**8.146**		**8.319**		**7.798**
Onroerende zaakbelasting	3.137		2.835		2.852	
Toeristenbelasting	3.858		4.345		3.773	
Forensenbelasting	1.042		1.006		1.002	
Precariobelasting	109		133		171	
Kostendekkende activiteiten		**1.984**		**1.995**		**1.952**
Riolering	960		940		952	
Afval	1.024		1.055		1.000	
Algemene uitkering		**13.881**		**13.775**		**11.751**
Programma's		**11.153**		**9.442**		**11.686**
0: Bestuur en ondersteuning	1.251		932		919	
1: Veiligheid	106		59		83	
2: Verkeer, vervoer en waterstaat	987		808		598	
3: Economie	31		-		3	
4: Onderwijs	4.733		3.613		4.521	
5: Sport, cultuur en recreatie	443		345		1.618	
6: Sociaal domein	1.921		1.810		2.463	
7: Volksgezondheid en milieu	1.002		795		526	
8: VHROSV	678		1.080		955	
Subtotaal		**35.164**		**33.531**		**33.187**
Mutaties in de reserves		**1.562**		**1.724**		**543**
Onttrekkingen	1.562		1.724		543	
Saldo		**36.726**		**35.255**		**33.730**

Baten		Rekening 2025		Begroting 2025		Rekening 2024
Nog te bestemmen resultaat		**617**		**-**		**-**
Totaal		**37.342**		**35.255**		**33.730**

Lasten

Bedragen in € 1.000

Lasten		Rekening 2025		Begroting 2025		Rekening 2024
Lokale heffingen		**128**		**167**		**179**
Onroerende zaakbelasting	49		57		98	
Toeristenbelasting	79		110		81	
Forensenbelasting	-		-		-	
Precariobelasting	-		-		-	
Kostendekkende activiteiten		**1.700**		**1.644**		**1.974**
Riolering	550		510		820	
Afval	1.150		1.134		1.154	
Programma's		**32.193**		**32.638**		**31.265**
0: Bestuur en ondersteuning	13.364		11.640		11.185	
1: Veiligheid	1.259		1.405		1.315	
2: Verkeer, vervoer en waterstaat	2.719		3.824		3.711	
3: Economie	299		314		364	
4: Onderwijs	5.370		4.331		4.997	
5: Sport, cultuur en recreatie	2.344		2.476		3.418	
6: Sociaal domein	4.058		4.693		3.693	
7: Volksgezondheid en milieu	1.773		1.916		1.162	
8: VHROSV	1.814		2.039		1.420	
Subtotaal		**34.828**		**34.449**		**33.418**
Mutaties in de reserves		**2.515**		**700**		**1.720**
Stortingen	2.515		700		1.720	
Saldo		**37.343**		**35.149**		**35.138**

Lasten		Rekening 2025		Begroting 2025		Rekening 2024
Vennootschapsbelasting		**-**		**-**		**-**
Nog te bestemmen resultaat		**-**		**106**		**1.165**
Totaal		**37.342**		**35.255**		**36.303**

4.2 Waarderingsgrondslagen

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening
De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van het 'Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten'. De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij het bij het desbetreffende balanshoofd anders wordt vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden meegenomen als zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Consolidatie
Met ingang van het jaar 2006 wordt zowel door het Openbaar Primair Onderwijs Terschelling als door het Openbaar Voortgezet Onderwijs Terschelling een aparte jaarrekening opgesteld. De financiële jaarrekening is integraal onderdeel van de jaarrekening van gemeente Terschelling. Eind 2025 is een besluit genomen tot verzelfstandiging van het onderwijs. Vanaf het jaar 2026 vervalt de consolidatie.

Materiële vaste activa
De materiële vaste activa worden gewaardeerd op de verkrijgingsprijs, in sommige gevallen verminderd met ontvangen subsidies of door investeringen gevormde reserves. De jaarlijkse afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs. Daarbij houden we rekening met eventuele residuwaardes. Voor een beperkt aantal oudere investeringen geldt een afschrijving volgens de annuïtaire afschrijvingsmethode.

Financiële vaste activa
Deelnemingen waarin geen invloed van betekenis wordt uitgeoefend op het zakelijke en financiële beleid, worden gewaardeerd op de verkrijgingsprijs. Bij de waardering van deelnemingen houden we rekening met waardedalingen, indien deze duurzaam zijn. De leningen aan deelnemingen en overige vorderingen worden opgenomen tegen nominale waarde, onder aftrek van noodzakelijke voorzieningen.

Voorraden
Voorraden grond- en hulpstoffen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijzen of lagere (directe) opbrengstwaarde/marktwaarde, onder aftrek van een eventuele voorziening wegens incourantheid. Deze voorziening wordt bepaald door individuele beoordeling van de voorraden. De gronden die geen onderdeel uitmaken van een te ontwikkelen plangebied, zijn gewaardeerd op verkrijgingsprijs - vermeerderd met de toe te rekenen kosten, en verminderd met de opbrengsten wegens verkoop en overige opbrengsten, dan wel tegen een lagere marktwaarde. Werken in uitvoering worden gewaardeerd op de verkrijgingsprijs, vermeerderd met de jaarlijkse lasten (rentebijschrijving, verwerving, bouwrijp maken e.d.) en verminderd met de jaarlijkse baten (verkopen, bijdragen e.d.). Indien de marktwaarde lager is, wordt deze gewaardeerd tegen de lagere marktwaarde. Resultaten op grondexploitaties worden verantwoord naar rato van de voortgang van de exploitatie van een project en indien zekerheid bestaat over het resultaat.

Vorderingen
De vorderingen worden opgenomen tegen nominale waarde, onder aftrek van de noodzakelijke voorzieningen voor het risico van oninbaarheid. Deze voorzieningen bepalen we op basis van individuele beoordeling.

Liquide middelen
De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde

Eigen vermogen
Binnen het eigen vermogen maken we een splitsing in de bestemmingsreserves. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen de bestemmingsreserves met een door de gemeenteraad bepaalde bestemming en bestemmingsreserves die worden aangehouden in verband met verplichtingen ten aanzien van de bestemming die door derden is opgelegd. De eerste categorie kan door de gemeenteraad worden aangewend. De tweede categorie kent geen aanwendingsvrijheid van de gemeenteraad.

Voorzieningen
Per gevormde voorziening wordt het doel toegelicht. Met ingang van het jaar 2003 maken we onderscheid tussen onderhoudsvoorzieningen, voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's en voorzieningen met een door derden beklemde, specifieke aanwendingsrichting. De onderhoudsvoorzieningen voor gemeentelijke wegen en paden en de gemeentelijke gebouwen worden op basis van een meerjarig onderhoudsgemiddelde bepaald. Onderhoudslasten worden uit de voorzieningen onttrokken, terwijl jaarlijks een dotatie plaatsvindt aan de voorziening op basis van een meerjarig gemiddelde.

De overige voorzieningen worden bepaald op basis van de daadwerkelijke geschatte verplichtingen aan het einde van het boekjaar, waarbij de voorzieningen voor personele verplichtingen zijn berekend op basis van actuariële uitgangspunten.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer
De schulden zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Algemene grondslagen voor de rechtmatigheidsverantwoording
De in de jaarrekening opgenomen rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld op basis van de kaders zoals besloten in de financiële verordening en op basis van de kadernota rechtmatigheid 2025. Dat betekent dat:

- De rechtmatigheidsverantwoording toeziet op de financiële rechtmatigheid van baten, lasten en balansmutaties;
- De financiële rechtmatigheid waaronder het voorwaardencriterium, het begrotingscriterium en het misbruik & oneigenlijk gebruik criterium omvat:
  - Voor het voorwaardencriterium bestaat de norm uit het normenkader zoals op 28 januari 2026 door de gemeenteraad is vastgesteld;
  - Voor het begrotingscriterium geldt dat alle overschrijdingen van lasten en investeringskredieten onrechtmatig zijn, waarbij voor een aantal scenario’s in de financiële verordening is beschreven wanneer deze overschrijdingen acceptabel zijn. Voor over- en onderscheidingen van baten, onderschrijdingen van lasten en onderschrijdingen van investeringskredieten geldt dat deze als onrechtmatig zijn aangemerkt indien ze niet tijdig aan de gemeenteraad zijn gemeld;
- Ten aanzien van het M&O criterium is de nota M&O beleid van onze organisatie leidend bij het voorkomen en opsporen van misbruik en oneigenlijk gebruik. Omdat alleen bij misbruik sprake is van een onrechtmatigheid zijn eventuele gevallen van misbruik (mits cumulatief met andere fouten of onduidelijkheden boven de verantwoordingsgrens) opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording;
- De rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld binnen de kaders van de kadernota rechtmatigheid 2025 van de Commissie BBV alsmede onze eigen financiële verordening. Dit

betekent dat:
- Een verantwoordingsgrens van 2% van de totale lasten (exclusief dotaties aan de reserves) is gehanteerd waarboven cumulatieve fouten en onduidelijkheden in de rechtmatigheidsverantwoording worden opgenomen;
- Een rapporteringstolerantie van 2% van de totale lasten (exclusief dotaties aan de reserves) is gehanteerd waarboven fouten en onduidelijkheden in de paragraaf bedrijfsvoering worden opgenomen.

4.3 Balans

Balans per 31 december 2025 vóór voorgestelde resultaatsbestemming.

Bedragen in € 1.000

Activa		31-12-2025		31-12-2024
Vaste activa				
Immateriële vaste activa		**304**		**259**
Bijdragen activa van derden	304		259	
Materiële vaste activa		**18.536**		**18.994**
Investeringen in:				
- Een economisch nut	12.974		8.689	
- Een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	2.795		3.209	
- Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	2.767		7.096	
Financiële vaste activa		**945**		**874**
Kapitaalvertrekkingen aan:				
gemeenschappelijke regelingen	71		71	
Leningen aan:				
woningbouwcorporaties	173		190	
Overige langlopende leningen u/g	391		403	
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	310		210	
Totaal vaste activa		**19.785**		**20.127**
Vlottende activa				
Voorraden		**3.154**		**3.119**
Onderhanden werk, gronden in exploitatie	-		-	
Onderhanden werk, panden in exploitatie	-		2.949	
Gereed product en handelsgoederen	2.955		5	
Vooruitbetalingen	199		165	

Activa		31-12-2025		31-12-2024
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		**8.622**		**2.670**
Vorderingen op openbare lichamen	2.122		1.956	
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	5.051			
Overige vorderingen	1.449		714	
Liquide middelen		**292**		**8.740**
Bank- en girosaldi	292		8.740	
Overlopende activa		**3.918**		**4.044**
Totaal vlottende activa		**15.986**		**18.573**
Totaal generaal		**35.771**		**38.700**

Passiva		31-12-2025		31-12-2024
Vaste passiva				
Eigen vermogen		**13.603**		**13.268**
Algemene reserve	5.055		3.890	
Bestemmingsreserves:				
- bestemmingsreserves met een door de raad bepaalde bestemming	9.141		8.190	
- bestemmingsreserves met een door derden bepaalde bestemming	24		23	
Nog te bestemmen resultaat	-617		1.165	
Voorzieningen		**7.191**		**7.053**
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	4.187		3.359	
Onderhoudsvoorzieningen	2.340		2.672	
Door derden beklemde middelen met een specifieke aanwendingsrichting	664		1.022	
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer		**7.319**		**8.338**

Passiva		31-12-2025		31-12-2024
Onderhandse leningen van:				
- Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	7.319		8.338	
- Overige binnenlandse sectoren	-		-	
Totaal vaste passiva		**28.113**		**28.659**
Vlottende passiva				
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		**857**		**1.387**
Bank en girosaldi	-		-	
Overige schulden	857		1.387	
Overlopende passiva		**6.801**		**8.654**
Totaal vlottende passiva		**7.658**		**10.041**
Totaal generaal		**35.771**		**38.700**

4.4 Vaste activa

Immateriële vaste activa

Het verloop van de immateriële vaste activa 2025 is als volgt:

Immateriële vaste activa					
In € 1.000	Boekwaarde 1-1-2025	Vermeerdering	Vermindering	Afschrijvingen	Boekwaarde 31-12-2025
Bijdragen in activa van derden	225	-	-	-	225
Voorbereidingskrediet Zuidermiede	34	30	-	-	64
Woningbouw CNL-locatie	-	15	-	-	15
Totaal	**259**	**45**	**-**	**-**	**304**

Investeringen in immateriële vaste activa						
In € 1.000	Krediet	Boekwaarde 1-1-2025	Mutaties 2025	Boekwaarde 31-12-2025	Realisatie 2025	Verwachte realisatie
Tonnenloods	1.000	225	-	225	NEE	2026
Voorbereidingskrediet Zuidermiede	259	34	30	64	NEE	2026
Voorbereidingskrediet Woningbouw CNL	205	-	15	15	NEE	2026
Totaal	**1.464**	**259**	**45**	**304**		

Aan het einde van 2025 bedraagt de boekwaarde van de immateriële vaste activa € 304.000. In 2025 is er verder gewerkt aan de Tonnenloods en zijn de werkzaamheden aan het gebouw afgerond. Eind 2025 is gestart met het inrichten van ruimtes en bijbehorende exposities. Hiervoor zijn in 2025 wel middelen uitbetaald, echter komen deze uit een ander budget en zijn niet ten laste gebracht van het investeringskrediet.

De planontwikkeling voor Zuidermiede liep door en de hiervoor gemaakte kosten zijn ten laste gebracht van het voorbereidingskrediet.

Voor de planvorming rondom de ontwikkeling van woningbouw op de CNL-locatie is een voorbereidingskrediet toegekend van € 205.000. Indien de ontwikkeling haalbaar is, wordt er naar verwachting een grondexploitatie opgezet en word deze boekwaarde overgebracht naar de voorraden.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa zijn onderverdeeld in drie verschillende categorieën:

- Investeringen met economisch nut
- Investeringen met economisch nut, waarvoor een heffing kan worden geheven

- Investeringen met een maatschappelijk nut

Het verloop van de materiële vaste activa 2025 is als volgt:

Materiële vaste activa					
In € 1.000	Boekwaarde 1-1-2025	Vermeer-dering	Vermin-dering	Af-schrijvingen	Boekwaarde 31-12-2025
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken EN (Heffing)	2.992			197	2.795
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken MN	2.634	-161		188	2.285
Gronden en terreinen	1.373				1.373
Woonruimten	986			41	945
Bedrijfsgebouwen	7.269	156		476	6.949
Vervoersmiddelen	85	77	26	19	117
Machines, apparaten en installaties	199	35		22	212
Overige materiele vaste activa	737	478		54	1.161
Warme gronden	2.217				2.217
Overige materiele vaste activa onderwijs	503		21		482
Totaal	**18.995**	**585**	**47**	**997**	**18.536**

**In 2024 is geconstateerd dat een aantal activa niet onder de juiste categorie was opgenomen. In 2025 is daarom een correctie gemaakt op de beginbalans per activasoort. Het totaal aan materiële vaste activa is hierbij niet veranderd.*

De belangrijkste investeringen per activa soort zijn:

Grond-, weg- en waterbouwkundige werken (maatschappelijk nut)						
In € 1.000	Krediet	Boekwaarde 1-1-2025	Mutaties 2025	Boekwaarde 31-12-2025	Realisatie 2025	Verwachte realisatie
Parkeren West	70	3	-	3	NEE	2026
Aanpassen openbaar vervoer	300	153	8	161	NEE	2026
Zwarteweg/ Groene strand	890	116	28	144	NEE	2026
Voorbereidingskrediet Torenstraat	150	43	107	150	JA	2025
Torenstraat	-	-	-255	-255	NEE	2027
Trillingen Lies	564	92	-49	43	NEE	2026
Totaal	**1.974**	**407**	**-161**	**246**		

Bedrijfsgebouwen						
In € 1.000	Krediet	Boekwaarde 1-1-2025	Mutaties 2025	Boekwaarde 31-12-2025	Realisatie 2025	Verwachte realisatie
Schylger Jouw	14.700	-	107	107	NEE	2028
Verduurzaming gemeentehuis	1.110	-	1	1	NEE	2026
Verduurzaming gemeentewerf	1.082	-	48	48	NEE	2026
Totaal	**16.892**	**-**	**156**	**156**		

Vervoersmiddelen						
In € 1.000	Krediet	Boekwaarde 1-1-2025	Mutaties 2025	Boekwaarde 31-12-2025	Realisatie 2025	Verwachte realisatie
Bus Buitendienst/Boa's	15	-	16	16	JA	2025
Isuzu D-max V-61-KPJ	33	-	45	45	JA	2025
Trekker begraafplaatsen	20	-	16	16	JA	2025
Totaal	**68**	**-**	**77**	**77**		

Machines/apparaten/overige installaties						
In € 1.000	Krediet	Boekwaarde 1-1-2025	Mutaties 2025	Boekwaarde 31-12-2025	Realisatie 2025	Verwachte realisatie
Herinrichting publiekshal	83	-	35	35	NEE	2026
Totaal	**83**	**-**	**35**	**35**		

Overige materiële vaste activa EN						
In € 1.000	Krediet	Boekwaarde 1-1-2025	Mutaties 2025	Boekwaarde 31-12-2025	Realisatie 2025	Verwachte realisatie
Afmeervoorziening werkhaven	185	-	245	245	JA	2026
Grout WB-kade	150	-	90	90	JA	2026
Vervanging steigers Passantenhaven	450	-	143	143	NEE	2026
Totaal	**785**	**-**	**478**	**478**		

Afschrijvingen

De volgende afschrijvingstermijnen gelden:

- Gronden en terreinen: geen afschrijving

- Rioleringen: maximaal 60 jaar
- Havens, kades, waterwegen et cetera: 40 jaar
- Nieuwbouw (tijdelijke) woonruimten en schoolgebouwen: 40 jaar
- Nieuwbouw kantoren en (tijdelijke) bedrijfsgebouwen: 40 jaar
- Bijdragen aan activa in eigendom van derden: maximaal 30 jaar
- Wegen, pleinen, parken, sportvelden, groenvoorzieningen, bruggen et cetera: 25 jaar
- Openbare verlichting: 25 jaar
- Straatmeubilair: 25 jaar
- Pompen en gemalen: 25 jaar
- Duurzaamheidsinvesteringen: 25 jaar
- Renovatie/restauratie woonruimten en schoolgebouwen: 15 jaar
- Renovatie/restauratie kantoren en bedrijfsgebouwen: 15 jaar
- Installaties en veiligheidsvoorzieningen: 15 jaar
- Automatiseringsapparatuur: 5 jaar
- Kantoor- en schoolmeubilair: 10 jaar
- Motorvaartuigen en zware transportmiddelen: 10 jaar
- Aanhangwagens, personenauto's en lichte motorvoertuigen: 5 jaar

Voor verdere specificatie, zie bijlage 1 van de financiële verordening 2025 (vastgesteld op 11 november 2025).

Financiële vaste activa

Het verloop van de financiële vaste activa 2025 is als volgt:

Financiële vaste activa					
in € 1.000	Boekwaarde 1-1-2025	Vermeerderingen	Verminderingen	Aflossingen	Boekwaarde 31-12-2025
Kapitaalverstrekkingen	71	-	-	-	71
Leningen woningbouwvereniging	190	-	-	17	173
Overige langlopende geldleningen u/g	403	-	-	12	391
Overige uitzettingen langer dan 1 jaar	210	100	-	-	310
Totaal	**874**	**100**	**-**	**29**	**945**

Gemeente Terschelling heeft sinds en aantal jaar een bedrag beschikbaar gesteld aan Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten (SVn) voor het uitgeven van Startersleningen. In 2024 is een nieuwe verordening voor de startersleningen vastgesteld. Naar aanleiding van de binnengekomen aanvragen is er in 2025 € 100.000 bijgestort op het rekeningcourant bij SVn.

4.5 Vlottende activa

Voorraden

Het onderstaande overzicht geeft de voorraden weer per balansdatum:

Voorraden				
in € 1.000	Boekwaarde 1-1-2025	Vermeerderingen	Verminderingen	Boekwaarde 31-12-2025
Onderhanden werk				
Panden in exploitatie				
Campus	2.950	-		2.950
Gereed product en handelsgoederen				
Voorraad winkel CNL	5			5
Vooruitbetalingen				
Vooruit betaalde facturen	165	34		199
totaal	**3.120**	**34**	**-**	**3.154**

Voormalig campus (Victoria)

Het college en de raad zijn van mening dat onze eigen vermogenspositie de financiële risico's die uit de voormalige campus kunnen voortvloeien niet kan opvangen. Ze zijn zich ervan bewust dat het realiseren van de in de balans opgenomen boekwaarde van de complexen noodzakelijk is om onze eigen vermogenspositie op het door uw raad geformuleerde minimale niveau te handhaven. Verliezen die kunnen ontstaan vanwege de hiervoor genoemde risico's kunnen op dit moment niet ten laste van het eigen vermogen worden opgevangen zonder de financiële positie van onze gemeente te verzwakken. Dat kunnen we ons als zelfstandige gemeente niet veroorloven.

Uitzettingen met een looptijd van minder dan 1 jaar

Het onderstaande overzicht geeft de specificatie van de uitzettingen met een looptijd korter dan een jaar weer.

Uitzettingen met een looptijd van minder dan 1 jaar		
In € 1.000	Balans 31-12-2025	Balans 31-12-2024
Vorderingen op openbare lichamen		
BTW	4	205
BCF	2.118	1.751
Debiteuren	-	-
Totaal vorderingen op openbare lichamen	**2.122**	**1.956**

Uitzettingen met een looptijd van minder dan 1 jaar		
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		
Schatkistbankieren	5.051	-
Subtotaal	**5.051**	**-**
Overige vorderingen		
Algemene debiteuren	1.127	315
Af: voorziening voor dubieus	-	-
Subtotaal	**1.127**	**315**
Belastingdebiteuren	300	447
Ontvangsten onderweg	-	-
Af: voorziening dubieus	-56	-56
Subtotaal	**244**	**391**
Af te dragen loonheffing december	-	-
Overige vorderingen (niet gespecificeerd)	78	8
Totaal overige vorderingen	**1.449**	**714**
Totaal uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	**8.622**	**2.670**

Schatkistbankieren

In principe dienen alle overtollige middelen in de schatkist te worden aangehouden. Er zijn echter een aantal uitzonderingen. Eén daarvan is het drempelbedrag. Dat is een minimumbedrag (afhankelijk van de omvang van de decentrale overheid) dat gemiddeld per kwartaal buiten de schatkist mag worden gehouden. Voor gemeente Terschelling geldt voor 2025 een drempelbedrag van € 250.000. De liquide middelen die boven het drempelbedrag uitgaan worden aangehouden in de schatkist. In 2025 hebben wel overschrijdingen plaatsgevonden van het drempelbedrag. In onderstaande tabel is te zien wat de benutting van het drempelbedrag schatkistbankieren gedurende de vier kwartalen 2025 is geweest.

Liquide middelen

Het onderstaande overzicht geeft de liquide middelen weer.

Liquide middelen		
In € 1.000	Balans 31-12-2025	Balans 31-12-2024
ABN-AMRO	5	8
BNG	-107	8.273
Rabobank	14	21
Kas	8	8
Liquide middelen onderwijs	372	430

Liquide middelen		
Totaal liquide middelen	**292**	**8.740**

Overlopende activa

Het onderstaande overzicht geeft de overlopende activa weer.

Overlopende activa		
In € 1.000	Balans 31-12-2025	Balans 31-12-2024
Nog te vorderen toeristenbelasting	2.966	2.796
Nog te vorderen precariobelasting	131	131
Binnen en buitenonderhoud scholen 2022-2024	-	203
Voorlopige afrekening SoZaWe	99	495
Terug te vorderen bedragen SPUK MEOZ	-	160
Vordering leefgeld Oekraïne en uitvoeringsgelden (SiSa)	20	62
Nog te ontvangen bijdrage Gemeentefonds	60	-
Nog te ontvangen rente schatkistbankieren	37	-
Nog te ontvangen suppleties BCF	212	-
Nog te ontvangen subsidie project duurzame warmte	135	-
Nog te ontvangen afrekening beschermd wonen	74	-
Te vorderen bedragen onderwijs	97	66
Overige overlopende activa	87	131
Totaal overlopende activa	**3.918**	**4.044**

4.6 Vaste passiva

Eigen vermogen

Het eigen vermogen van de gemeente Terschelling bestaat uit de algemene reserve, de bestemmingreserves en het saldo van de baten en lasten (resultaat). In onderstaande tabellen worden deze categorieën nader gespecificeerd. Een toelichting op de reserve mutaties is te vinden in hoofdstuk 1: financiële hoofdlijnen.

Het totaaloverzicht van de reserves en voorzieningen 2025 is ook te vinden in de bijlage ''Staat van reserves en voorzieningen''.

Eigen vermogen		
in € 1.000	Balans 31-12-2025	Balans 31-12-2024
A - Algemene reserve	5.055	3.890
B - Bestemmingsreserves	9.165	8.213
Saldo van de rekening van baten en lasten	-617	351
Totaal eigen vermogen	**13.603**	**12.454**

Reserves				
in € 1.000	Saldo 1-1-2025	Toevoegingen	Onttrekkingen	Saldo 31-12-2025
A - Algemene reserve	3.890	1.165	-	5.055
B - Reserve Recreatie	338	-	89	249
B - Reserve exploitatie 't Behouden Huys	41	-	-	41
B - Reserve Havenbedrijf	922	364	108	1.178
B - Reserve kapitaallasten havenfront	3.050	153	-	3.203
B - Reserve voorzorgsmaatregelen haven	-	835	-	835
B - Reserve Waddenprogramma	2.250	-	-	2.250
B - Reserve Volkshuisvesting	224	-	-	224
B - Reserve Budgetoverheveling	1.365	1.161	1.365	1.161
B - Reserve ''Dr. J.W. van Dierenfonds''	23	1	-	24
Totaal	**12.103**	**3.735**	**1.562**	**14.220**

Toelichting op de verschillende mutaties:

- In 2025 is een nieuwe reserve gevormd door de raad, de bestemmingsreserve voorzorgsmaatregelen haven. Deze reserve is bedoeld om stijgende lasten als gevolg van de investeringen in haven op te vangen.

Overige algemene toelichtingen

- De algemene reserve wordt beschouwd als de belangrijkste component van het financiële weerstandsvermogen van de gemeente Terschelling. De gemeente heeft een deel van de algemene reserve geblokkeerd: dat deel dienst als weerstandsvermogen. In 2025 was dit gedeelte: € 3.712.000.
- De bestemmingsreserves worden gevormd conform door de raad genomen besluiten, of op grond van de geldende regelgeving. Ook de onttrekkingen en toevoegingen vinden plaats binnen deze context.

Vreemd vermogen

Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen. Ze bevatten voorziene lasten in verband met risico's en verplichtingen waarvan het tijdstip van optreden onzeker is, maar waarvan de omvang redelijkerwijs is in te schatten. Voorzieningen kunnen ook betrekking hebben op verplichtingen van bepaalde kosten die in de tijd onregelmatig gespreid zijn.

In onderstaande tabel is een totaaloverzicht van de voorzieningen te zien. In de tabel hieronder worden de voorzieningen verder gespecificeerd.

Voorzieningen		
in € 1.000	Balans 31-12-2025	Balans 31-12-2024
C - Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	4.187	1.662
D - Onderhoudsvoorzieningen	2.340	2.672
E - Door derden beklemde middelen met een specifieke aanwendingsrichting	664	1.022
Totaal voorzieningen	**7.191**	**5.356**

Voorzieningen				
in € 1.000	Saldo 1-1-2025	Toevoegingen	Onttrekkingen	Saldo 31-12-2025
C - Voorziening verlof- en spaaruren personeel	92	-	9	83
C - Voorziening personele verplichtingen	-	748	-	748
C - Voorziening verplichtingen voormalige bestuurders	1.430	384	67	1.747
C - Voorziening wachtgelden	342	55	180	217
C - Voorziening afkoopsommen graven	140	15	30	125
C - Voorziening voorzorgsmaatregelen haven	1.355	-	88	1.267
D - Onderhoudsvoorziening riolering	978	-	278	700

Voorzieningen				
D - Onderhoudsvoorziening wegen en paden	664	519	378	805
D - Onderhoudsvoorzieningen Gemeentelijke gebouwen	1.030	316	511	835
E - Voorziening onderwijs	1.022	-	358	664
Totaal	**7.053**	**2.037**	**1.899**	**7.191**

Toelichting op de verschillende mutaties:

- De voorziening verlofsparen bevatte tot 2023 alleen in het verleden opgebouwde rechten en werd tot die tijd niet verder gevuld. In 2024 is er een nieuwe verlofspaarregeling vastgesteld bij gemeente Terschelling. Vanaf boekjaar 2024 zullen er dus weer toevoegingen plaatsvinden aan deze voorziening.
- De voorziening personele verplichtingen is op aangeven van de accountant getroffen in 2025 vanwege financiële verplichtingen voor meerdere voormalige medewerkers.
- De voorziening verplichtingen voormalige bestuurders wordt jaarlijks aangepast aan de op dat moment bekende rechten. De voorziening wordt actuarieel berekend, rekening houdend met een wettelijke rekenrente en actuele sterftetafels. De commissie BBV heeft in december 2025 ten aanzien van deze voorziening een stellige uitspraak gedaan waarin is bepaald dat de waardering van de pensioenverplichtingen gelijk moet worden gesteld aan de uitkomst van het uitgevoerde onderzoek naar het benodigde vermogen per 1 januari 2025 voor de inkoop onder de ''Wet toekomst pensioenen'' bij het ABP. Daarbij moet tevens rekening worden gehouden met de gewijzigde verplichtingen over het jaar 2025. Deze waardering moet jaarlijks worden herzien tot het moment waarop de overdracht aan het ABP plaatsvindt (vooralsnog 1 januari 2028). Door deze jaarlijkse herziening kunnen de benodigde bedragen voor de waardeoverdracht per 1 januari 2025 fluctueren.
- De voorziening wachtgelden is nieuw vanaf boekjaar 2024. De voorziening is ontstaan omdat er vanaf 2024 een wachtgeldverplichting is ontstaan ten aanzien van voormalige wethouders. In 2025 is de waarde geïndexeerd en daarom is een extra bedrag in de voorziening gestort. De onttrekkingen bestaan uit de uitbetaalde wachtgelden in 2025.
- De voorziening afkoopsommen graven wordt gevuld met afkoopsommen die worden ontvangen van nabestaanden. De lasten van het onderhoud van de graven worden in mindering gebracht op deze voorziening.
- De voorziening voorzorgsmaatregelen haven is eind 2024 gevormd nadat er was geconstateerd dat er achterstallig onderhoud is aan de WB-kade en de haven. De voorziening wordt gebruikt om de lasten van eventueel te nemen voorzorgsmaatregelen te dekken, zodat de haven in gebruik kan blijven totdat er wordt geïnvesteerd.
- De onderhoudsvoorzieningen voor gemeentelijke riolering, wegen en paden en de gemeentelijke gebouwen worden bepaald op basis van een meerjarig onderhoudsgemiddelde. Onderhoudslasten worden uit de voorzieningen onttrokken, terwijl jaarlijks een dotatie plaatsvindt op basis van het betreffende beheersplan.
- De voorziening onderwijs werd in het verleden gevormd door het verschil tussen de door het Rijk betaalde vergoedingen aan gemeente Terschelling voor het openbaar onderwijs en de daaruit betaalde lasten. De gemeente fungeert hierin als bevoegd gezag. Door de invoering van de landelijke lumpsum financiering van het openbaar onderwijs heeft het onderwijs een zelfstandige jaarrekening opgesteld waarvan de activa en passiva evenals de baten de lasten in de gemeentelijke jaarrekening worden samengevoegd. Per 1 januari 2026 is het onderwijs zelfstandig geworden en vanaf dat jaarrekeningen ook niet meer samengevoegd.

Vaste schulden met een looptijd van één jaar of langer

Het onderstaande overzicht geeft de specificatie en het verloop van de vaste schulden weer.

Langlopende leningen				
in € 1.000	Boekwaarde 1-1-2025	Opgenomen lening	Aflossingen	Boekwaarde 31-12-2025
Onderhandse leningen van: binnenlandse banken	8.338	-	1.019	7.319
Totaal	**8.338**	**-**	**1.019**	**7.319**

Bijlage 2 geeft de staat van langlopende geldleningen weer met daarin een gedetailleerd overzicht van de mutaties in de geldleningen.

De rentelast op de geldleningen bedroeg over 2025: € 84.000 (2024: € 93.000)

4.7 Vlottende passiva

Netto vlottende schulden met een looptijd korter dan één jaar

Overige schulden		
In € 1.000	Balans 31-12-2025	Balans 31-12-2024
Crediteuren overheid	-94	262
Crediteuren overig	663	637
Overige schulden onderwijs	288	488
Totaal overige schulden	**857**	**1.387**

Overlopende passiva

Het onderstaande overzicht geeft de overlopende passiva weer:

Overlopende passiva		
In € 1.000	Balans 31-12-2025	Balans 31-12-2024
Transitorische rente geldleningen	59	59
Groenfonds Noordermiede en bedrijventerrein	305	305
Brede Spuk	147	139
Vooruitontvangen huur Passantenhaven	294	294
Storting depot Passantenhaven incl. rente	88	88
Subsidie Passantenhaven	84	84
Terug te betalen WABO leges 2023	10	10
SPUK OAB 2023-2026	137	101
SPUK versnelling woningbouw (Waddeneilanden)	2.025	4.232
SPUK Energiearmoede	82	84
SPUK Opvang vluchtelingen	-	160
Te betalen vennootschapsbelasting	52	52
Terug te betalen TOZO	165	178
Nog te betalen facturen	704	429
SPUK CDOKE	215	92
Co-Financiering diverse partijen	19	25
Versnellingsgelden woningbouw - Provincie Fryslan	250	250
Restant Project duurzame warmte (subsidie provincie Fryslan)	-	47
Bijdrage voor de Tonnenloods (SBB)	725	1.000
Nog te betalen loonkosten	30	55

Overlopende passiva		
SPUK IZA	-	36
Diverse kleine SPUK's	69	105
SPUK Nationaal isolatieprogramma	746	519
Nog te betalen OZB Campus (woonfriesland)	-	195
SPUK woningbouwimpuls	94	-
Nog te betalen ''bruidsschat'' openbaar onderwijs	193	-
Subsidie natuurvriendelijk isoleren	69	-
Nog te betalen suppleties BTW	169	-
Overige overlopende passiva	70	115
Totaal overlopende passiva	**6.801**	**8.654**

Uitsplitsing conform artikel 49 BBV	
Europese overheidslichamen	-
Het Rijk	3.698
Overige Nederlandse overheidslichamen	1.044
Totaal	**4.742**

Totaal	
Overige overlopende passiva	2.059
Het Rijk	3.698
Overige Nederlandse overheidslichamen	1.044
Totaal	**6.801**

Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Gewaarborgde geldleningen

De gemeente heeft waarborgen verstrekt tot een bedrag van € 4.962.592 voor nog uitstaande geldleningen van andere instellingen. In de bijlage "Gewaarborgde geldleningen" geven we een specificatie van dit bedrag op basis van deze gewaarborgde geldleningen. Het risico om voor deze waarborgen te worden aangesproken is zeer gering, omdat de leningen grotendeels voorafgaand zijn geborgd door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw.

Erfpachtverplichtingen

De gemeente heeft jaarlijkse verplichtingen tot het behalen van erfpachten voor een bedrag van € 18.000.

Kosten (ex-) medewerkers

We zijn verplicht om een WW- en bovenwettelijke uitkering te vergoeden aan werknemers waarvan wij de afgelopen jaren afscheid hebben genomen of van wie we dat gaan doen. Hier zijn de maximaal mogelijke kosten opgenomen. We gaan ervan uit dat betrokkenen eerder vervangend werk vinden, waardoor deze kosten lager uitvallen.

Gemeenschappelijke regelingen

De gemeente staat garant voor exploitatietekorten in de gemeenschappelijke regelingen waaraan wordt deelgenomen. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar paragraaf Verbonden partijen.

Eigen bijdrage op grond van de Wmo

Een aanvrager van een voorziening op grond van de WLZ en de WMO (zoals hulp in de huishouding, begeleiding, hulp- en vervoersmiddelen of beschermd wonen) is op grond van de Wmo een bijdrage verschuldigd. De wetgever heeft bepaald dat de berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdrage wordt uitgevoerd door het CAK. De informatie van het CAK (om privacyredenen beperkt) is ontoereikend om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen.

Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dit betekent dat door de gemeenten geen zekerheden omtrent omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen.

4.8 Rechtmatigheid

Verantwoordelijkheid college van burgemeester en wethouders

De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het college van burgemeester en wethouders toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door de raad vastgestelde kaders zoals de begroting en gemeentelijke verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door de raad op 28 januari 2026 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door de raad bepaald en bedraagt 2,0% van de totale lasten exclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 696.000. De grondslag voor deze verantwoording is de Kadernota Rechtmatigheid 2025 van de Commissie BBV van september 2025.

Bevinding

Het college stelt vast dat de omvang van de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties die niet rechtmatig tot stand zijn gekomen bedrag € 2.121.125 bedraagt. Dit is hoger dan de daarvoor gestelde grens van € 696.000. Van de niet rechtmatig tot stand gekomen verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties is volgens het college overigens een bedrag van € 1.298.793 acceptabel op basis van door de gemeenteraad vastgestelde afspraken.

De geconstateerde afwijkingen betreffen:

1. Begrotingsonrechtmatigheid lastenoverschrijding programma's € 1.282.000;

2. Begrotingsonrechtmatigheid overschrijding investeringskredieten € 16.793;

3. Onrechtmatigheden vanuit voorwaardencriterium € 822.332;

In de paragraaf bedrijfsvoering is op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de afspraken met de raad aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid. In deze paragraaf heeft het college ook beschreven welke actie hij onderneemt om vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

4.9 Wet Normering Topinkomens

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling

Gegevens 2025	H.M. de Jong	T. de Jong	
Gegevens 2024	**H.M. de Jong**	**T. de Jong**	
bedragen x € 1			
Functiegegevens	Secretaris/ directeur	Griffier	
Aanvang en einde functievervulling in 2025	01/01/2025 - 31/12/2025	01/01/2025 - 31/12/2025	
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1	
Dienstbetrekking?	ja	ja	
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 128.706	€ 94.038	
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 29.166	€ 22.788	
Subtotaal	€ 157.872	€ 116.826	
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 246.000	€ 246.000	
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.	n.v.t.	
Totale bezoldiging	**€ 157.872**	**€ 116.826**	
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.	
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.	n.v.t.	
Functiegegevens	Secretaris/ directeur	Griffier	
Aanvang en einde functievervulling in 2024	01/01/2024 - 31/12/2024	01/01/2024 - 31/12/2024	
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1	
Dienstbetrekking?	ja	ja	
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 126.931	€ 90.888	
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 26.070	€ 20.718	
Subtotaal	€ 153.001	€ 111.606	
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 233.000	€ 233.000	

Gegevens 2025	H.M. de Jong	T. de Jong	
Totale bezoldiging	**€ 153.001**	**€ 111.606**	

1b. Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking in de periode kalendermaand 1 t/m 12

bedragen x € 1	J. van Eerde
Functiegegevens	Griffier
Kalenderjaar	**2025**
Periode functievervulling in het kalenderjaar (aanvang – einde)	17/9/2025 - 31/12/2025
Aantal kalendermaanden functievervulling in het kalenderjaar	4
Omvang van het dienstverband in uren per kalenderjaar	408
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	
Maximum uurtarief in het kalenderjaar	€ 235
Maxima op basis van de normbedragen per maand	€130.800
Individueel toepasselijke maximum gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	€ 95.880
Bezoldiging (exclusief btw)	
Bezoldiging in de betreffende periode	€ 42.840
Bezoldiging gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	€ 42.840
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
Bezoldiging	**€ 42.840**
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.

5. Controleverklaring van de accountant

6. Bijlagen

6.1 Staat van reserves en voorzieningen

bedragen in € 1.000

Omschrijving	Saldo 1-1-2024	Mutaties 2024	Saldo 1-1-2025 vóór resultaat	Bestemming resultaat 2024	Saldo 1-1-2025 na resultaat	Ten laste van de exploitatie	Rente-bijschrijvingen	Totaal vermeer-deringen	Ten gunste van de exploitatie	Totaal vermin-deringen	Saldo 31-12-2025
Algemene Reserve	3.890	-	3.890	1.165	5.055	-	-	-	-	-	5.055
A - Reserves zonder bepaalde bestemming	3.890	-	3.890	1.165	5.055	-	-	-	-	-	5.055
Reserve Recreatie	427	-89	338	-	338	-	-	-	89	89	249
Reserve Exploitatie Behouden Huys	52	-11	41	-	41	-	-	-	-	-	41
Reserve Havenbedrijf	998	-76	922	-	922	364	-	364	108	108	1.178
Reserve Kapitaallasten Havenfront	3.050	-	3.050	-	3.050	-	152	152	-	-	3.202
Reserve Waddenprogramma	2.250	-	2.250	-	2.250	-	-	-	-	-	2.250
Reserve voorzorgsmaatregelen haven	-	-	-	-	-	835	-	835	-	-	835
Reserve Volkshuisvesting	224	-	224	-	224	-	-	-	-	-	224
Reserve budgetoverheveling	456	909	1.365	-	1.365	1.162	-	1.162	1.365	1.365	1.162
Reserve "Dr. J.W. van Dierenfonds"	22	1	23	-	23	-	1	1	-	-	24

Omschrijving	Saldo 1-1-2024	Mutaties 2024	Saldo 1-1-2025 vóór resultaat	Bestemming resultaat 2024	Saldo 1-1-2025 na resultaat	Ten laste van de exploitatie	Rente-bijschrijvingen	Totaal vermeer-deringen	Ten gunste van de exploitatie	Totaal vermin-deringen	Saldo 31-12-2025
B - Reserves met een door de raad bepaalde bestemming	7.479	734	8.213	-	8.213	2.361	153	2.514	1.562	1.562	9.165
NOG TE BESTEMMEN RESULTAAT		1.165	1.165	-1.165							
TOTAAL RESERVES	**11.369**	**1.899**	**13.268**	**-**	**13.268**	**2.361**	**153**	**2.514**	**1.562**	**1.562**	**14.220**
Voorziening spaaruren personeel	20	72	92	-	92	-	-	-	9	9	83
Voorziening personele verplichtingen	-	-	-	-	-	748	-	748	-	-	748
Voorziening verplichtingen vml bestuurders	1.228	202	1.430	-	1.430	384	-	384	67	67	1.747
Voorziening wachtgeldverplichtingen	-	342	342	-	342	55	-	55	180	180	217
Voorziening afkoopsommen graven	154	-14	140	-	140	15	-	15	30	30	125
Voorziening voorzorgmaatregelen haven	-	1.355	1.355	-	1.355	-	-	-	88	88	1.267
C - Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	1.402	1.957	3.359	-	3.359	1.202	-	1.202	374	374	4.187
Onderhoudsvoorziening wegen en paden	463	201	664	-	664	519	-	519	378	378	805

Omschrijving	Saldo 1-1-2024	Mutaties 2024	Saldo 1-1-2025 vóór resultaat	Bestemming resultaat 2024	Saldo 1-1-2025 na resultaat	Ten laste van de exploitatie	Rente-bijschrijvingen	Totaal vermeer-deringen	Ten gunste van de exploitatie	Totaal vermin-deringen	Saldo 31-12-2025
Voorziening rioleringen	953	25	978	-	978	-	-	-	278	278	700
Onderhoudsvoorz gemeentelijke gebouwen	815	215	1.030	-	1.030	316	-	316	511	511	835
D - Onderhoudsvoorzieningen	2.231	441	2.672	-	2.672	835	-	835	1.167	1.167	2.340
Voorziening onderwijs	1.192	-170	1.022	-	1.022	-	-	-	358	358	664
E - Door derden beklemde middelen	1.192	-170	1.022	-	1.022	-	-	-	358	358	664
TOTAAL VOORZIENINGEN	**4.825**	**2.228**	**7.053**	**-**	**7.053**	**2.037**	**-**	**2.037**	**1.899**	**1.899**	**7.191**
TOTAAL RESERVES EN VOORZIENINGEN	**16.194**	**4.127**	**20.321**	**-**	**20.321**	**4.398**	**153**	**4.551**	**3.461**	**3.461**	**21.411**

6.2 Staat van langlopende leningen

bedragen in € 1.000

Nr.	Geldverstrekker	Oorspronkelijk bedrag	Laatste aflossing	%	Begin dienstjaar	Opgenomen geldlening	Rentelast	Aflossing	Eind dienstjaar
Binnenlandse banken									
6	BNG	3.000	2036	4,165	1.200	-	-	100	1.100
7	BNG	896	2036	1,420	567	-	-	44	523
13	BNG	338	2034	2,420	189	-	-	17	172
16	NWB	2.000	2031	0,100	700	-	-	100	600
17	NWB	4.000	2041	0,300	2.267	-	-	134	2.133
18	BNG	1.500	2025	0,870	150	-	-	150	-
19	BNG	1.500	2025	0,890	150	-	-	150	-
20	BNG	2.000	2029	0,550	1.000	-	-	200	800
22	BNG	2.500	2041	0,440	2.125	-	-	125	2.000
	TOTAAL				8.348	-	-	1.019	7.329

6.3 Staat van gewaarborgde leningen

bedragen in € 1.000

Nr.	Oorspronkelijk bedrag	Naam van de lener	Percentage waarborg	Besluit goedkeuring	Rente	Restbedrag lening begin dienstjaar	Aflossing	Restbedrag lening einde dienstjaar	Bank	Lening nummer
6	669	Stichting WoonFriesland	100%	23-01-01	6,03%	348	75	273	BNG	40.91489.01
7	758	Stichting WoonFriesland	100%	17-09-02	5,24%	435	71	364	BNG	40.94894.01
8	741	Stichting WoonFriesland	100%	18-03-03	4,58%	558	38	521	BNG	40.96101.01
9	1.161	Stichting WoonFriesland	100%	18-03-03	4,86%	868	63	804	BNG	40.96104.02
12	2.000	Stichting WoonFriesland	100%		4,61%	2.000	0	2.000	NWB	40069/10025551
13	1.000	Stichting WoonFriesland	50%		4,49%	1.000	0	1.000	BNG	40.101.625
		TOTALEN				**5.209**	**246**	**4.963**		

6.4 Opbrengst en verdeling toeristenbelasting

De opbrengst van de toeristenbelasting 2025 bedraagt:

	Rekening 2025	Begroting 2025	Rekening 2024
In € 1.000			
Toeristenbelasting via logiesverstrekkers	2.644	3.046	2.540
Forensenbelasting	1.042	1.006	990
Toeristenbelasting Waddenhaven	319	347	314
Toeristenbelasting 1e dag	895	952	870
Bruto-opbrengst	4.900	5.351	4.714
Inningskosten	-79	-110	-45
Netto-opbrengst	**4.821**	**5.241**	**4.669**

Deze opbrengst wordt o.a. aangewend ter dekking van de hieronder vermelde uitgaven.

Omschrijving	Rekening 2025	Begroting 2025	Rekening 2024
In € 1.000			
APV en Drank- en Horecawetgeving	37	21	48
Veiligheidsbeleid en openbare orde	188	150	196
Brandweer en rampenbestrijding	360	362	395
Ruimtelijke ordening: bestemmingsplannen	69	137	85
Beheer en onderhoud openbaar groen	189	219	252
CNL	180	81	151
Project Tonnenloods	51	168	14
Bevordering toersime, incl. VVV e.d.	268	239	300
Museum 't Behouden Huys	303	356	357
Onderhoud wegen en fietspaden	473	458	408
Opruimen zwerfvuil/straatreiniging	91	91	86
Exploitatie havens voor toerisme (incl. toiletvoorz)	69	207	229
Uitvoering masterplan haven	498	500	419

Omschrijving	Rekening 2025	Begroting 2025	Rekening 2024
Strandbewaking en beheer	306	290	270
Openbaar bibliotheekwerk	152	104	98
Bijdrage Oerol	89	105	86
Exploitatie bijdrage Optisport NV	333	283	323
Gemeentelijke website en voorlichting	200	58	179
Juridische ondersteuning	46	39	36
Gevonden en verloren voorwerpen	-	4	-
Toerekening salariskosten ambtelijke organisatie			
in verband met toeristische voorzieningen	2.339	2.054	1.051
Storting reserve recreatie			
Saldo	-1.420	-685	-314
Totaal aangewend ten behoeve van de exploitatie	**4.821**	**5.241**	**4.669**

6.5 Verantwoording budget cofinanciering 2025

In 2025 was er een budget van € 50.000,- beschikbaar voor het verstrekken van cofinancieringssubsidies. Hiervan is € 48.265,44 als cofinanciering verleend, verdeeld over zes projecten:

- Duikteam Ecuador, aanschaf nieuw schip: € 10.000,-
- VVV Terschelling, aanschaf strandrolstoelen: € 10.000,-
- Stichting Terschellings Oerol Festival, project "Eilanders vertellen: Oerol verhalen van het eerste uur": € 8.600,-
- Vereniging Loodsensociëteit Noord, herdenking van het vergaan van de Loodsschoener Terschelling-Vlieland: € 2.850,-
- Stichting Formerum Natuurlijk, plaatsen authentieke duurzame lichtmasten: € 13.215,44
- Ouderraad 't Hunnighouwersgat, plaatsen speeltoestel: € 3.600,-

6.6 SiSa

6.7 Uitvoeringsagenda 2022 - 2026

6.8 Taakvelden

Baten en lasten per taakveld

In € 1.000

Taakveld	Baten	Lasten
0.1	180	-1.876
0.10	1.562	-2.515
0.2	139	-105
0.3	36	-4
0.4	343	-11.206
0.5	276	-94
0.61	1.607	-92
0.62	1.559	-62
0.64	128	-18
0.7	14.111	-
0.8	-	43
0.9	-	-
1.1	-	-727
1.2	106	-531
2.1	452	-1.473
2.2	-	-1
2.3	125	-57
2.4	410	-1.187
3.4	4.931	-378
4.1	2.412	-2.444
4.2	123	-298
4.3	2.198	-2.628
5.1	33	-80
5.2	196	-750
5.3	14	-200
5.4	192	-726
5.5	3	-44
5.6	5	-308
5.7	1	-236
6.1	1.438	-998
6.21	7	-345
6.3	414	-652
6.4	22	-173
6.5	-	-29
6.60	-	-343
6.711	39	-471
6.712	-	-252
6.713	-	-24
6.751	-	-230
6.752	-	-504
6.762	-	-123
6.791	-	-35
6.792	-	-14

Taakveld	Baten	Lasten
6.811	-	175
6.812	-	-6
6.821	-	-34
7.1	62	-434
7.2	1.291	-882
7.3	1.128	-1.254
7.4	446	-838
7.5	59	-65
8.1	-	-314
8.2	-	-2
8.3	678	-1.499
Totaal	**36.726**	**-37.343**

6.9 Begrippenlijst jaarrekening 2025

Begrippenlijst jaarrekening	
Afkorting	**Verklaring**
AB	Algemeen Bestuur
ALO	Adviseur Lokale Overheid
AOW	Algemene Ouderdomswet
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
B&W	Burgemeester en Wethouders
BABS	Buitengewoon Ambtenaar van de Burgerlijke Stand
BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen
BBV	Besluit Begroting Verantwoording
BCF	BTW-Compensatie Fonds
BGT	Basisregistratie Grootschalige Topografie
BIBOB	Bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BTW	Belasting Toegevoegde Waarde
BZK	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
CAO	Collectieve Arbeidsovereenkomst
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CDOKE	Capaciteit Decentrale Overheden voor Klimaat- en Energiebeleid
CNL	Centrum voor Natuur en Landschap
CO2	Koolstofdioxide
COELO	Centrum voor onderzoek van de economie van de lagere overheden
COWA	Coördinatieteam Waddeneilanden
CVPOT	Christelijke Vereniging voor Primair Onderwijs Terschelling
DB	Dagelijks Bestuur
DIV	Documentaire Informatie Voorziening
EMU schuld	Het totale bedrag aan uitstaande leningen van de gehele overheid (rijk, gemeenten, provincies en sociale fondsen) van een land binnen de Economische en Monetaire Unie
FIDO	Financiering Decentrale Overheden
FRIZA	Fries Integraal Zorg Akkoord
FTE	Fulltime-equivalent
FUMO	Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing
GALA	Gezond en Actief Leven Akkoord
Geo	Geografische
GR	Gemeenschappelijke Regeling
GTK	Gemeenschappelijk financieel toezicht kader
HBO	Hoger Beroeps Onderwijs
ICT	Informatie- en communicatietechnologie
IHP	Integraal Huisvestingsplan
IVA	Instructie Verantwoord Alcoholschenken
IVP	Integraal Veiligheidsplan
LIA	Lokale Inclusie Agenda
LV WOZ	Landelijke Voorziening Wet Waardering Onroerende Zaken
M&O	Misbruik en Oneigenlijk gebruik
MBO	Middelbaar Beroepsonderwijs
MJOP	Meerjarenonderhoudsplan

Begrippenlijst jaarrekening	
MKB	Midden- en klein bedrijf
MUP	Menstruatie-artikelen uitgiftepunt
NWB	Nederlandse Waterschapsbank
OOT	Openbaar Onderwijs Terschelling
OOV	Openbare Orde en Veiligheid
OPOT	Openbaar Onderwijs Terschelling
OR	Ondernemingsraad
OVEF	Openbare Verlichting & Energie Fryslân
OVO	Openbaar Voortgezet Onderwijs
OZB	Onroerende zaakbelasting
PGB	Persoonsgebonden budget
P&C	Planning & Control
PPS	Publiek Private Samenwerking
Q1	Kwartaal 1
RO	Ruimtelijke Ordening
SDF	Sociaal Domein Fryslân
SIGMA	Snel Inzetbare Groep ter Medische Assistentie
SLA	Service Level Agreement
SSC	Shared Service Center
SoZaWe	Sociale Zaken en Werkgelegenheid
SPOT	Stichting Primair Onderwijs Terschelling
SPUK	Specifieke Uitkering
SWT	Stichting Waddenhaven Terschelling
TLC	Talent Lokaal Centraal
UWV	Uitvoeringinstituut Werknemersverzekeringen
VFG	Vereniging van Friese Gemeenten
VHROSV	Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing
VMBO	Voorbereidend Middelbaar Beroepsonderwijs
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VO	Voortgezet Onderwijs
VSV	Voortijdig schoolverlaten
VTH	Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving
VVV	Vereniging voor Vreemdelingenverkeer
WAO	Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering
WABO	Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht
WBO	Werkbelevingsonderzoek
WIA	Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen
WKB	Wet Kwaliteitsborging
WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WOO	Wet Open Overheid
WOZ	Waardering Onroerende Zaken
WRP	Water- en rioleringsprogramma
WSW	Waarborgfonds Sociale Woningbouw
WVLBZ	Wet Verlenging Loondoorbetaling bij Ziekte
WW	Werkloosheidswet